

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

6 מאי 2015
22-13

אפוטרופסות למשפחת אומנה בנוסף לאפוטרופסות של האב
הביולוגי

דניאל טפרברג

השופט

היועץ המשפטי לממשלה (משרד הרווחה)
ע"י עו"ד קשת -יונה פיינברג

המבקש

- נגד -

1. פלונית
2. אלמוני

המשיבים

ע"י עו"ד עמיקם הדר

פסק דין

פסק דין

1. א. המבקש עתר ביום 18.3.13 להכרזת הקטינה כבת אימוץ כלפי המשיבים (להלן – ההורים) על פי סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א 1981 (להלן – חוק אימוץ ילדים). כן נתבקש בית המשפט להורות, כי לא יצומצמו תוצאות האימוץ כלפי המשיבים.

ב. ישנה הסכמה בתיק זה כי מדובר במקרה יוצא דופן, מורכב מאד ובנסיבות מיוחדות וחריגות (המבקש - בע' 1, ע' 35 בסיכומיו; אלמוני - ע' 22 ש' 6-7 פרו' מיום 21.12.14; המומחה מטעם ביהמ"ש - ע' 10 וע' 12 בחוות דעת מיום 28.6.13; עמ' 3 שורה 9-14; ע' 30 ש' 1-3 פרו' מיום 21.12.14).

ג. בית משפט זה טיפל במהלך השנים בתיקי אימוץ רבים. נסיבות תיק זה הן מהמורכבות ביותר שבית המשפט עסק בהם. נסיבות תיק זה הדירו שינה מעיני בית המשפט גם במהלך ההליך המשפטי (ראה גם דברי ביהמ"ש בע' 3 פרוט' מיום 2.4.14 ובע' 2 פרוט' מיום 21.12.14 ש' 24-25).

ד. בע"א 577/83 היועמ"ש נ' פלונית לה(1) 461 אמר השופט ברק כהאי לישראל ואין לי אלא להחרות אחר דבריו:

"קשים הם מקרי האימוץ, קשים הם, משום שתוצאתם היא "קיומית", שהרי יש בהם הכרעה בשאלה, אם יקוים או ינותק - לתמיד ולא לשעה - הקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם כן, ההחלטות בענייני אימוץ החלטות בדיני נפשות הן, ועל השופט להכריע בהן כמיטב הכרתו ומצפונו".

ה. היטיב לתאר את הקושי בטיפול בתיק זה המומחה שמונה מטעם ביהמ"ש, ד"ר – להלן המומחה) (ע' 3 ש' 9-11 ו-12-14 פרו' מיום 21.12.14):

"אני יכול להגיד במלוא הכנות שלא הגעתי להמלצות אליהן המלצתי עד לחתימת חוות הדעת ... ואני יכול גם להגיד שמתוך מאות תיקי האימוץ בהם נתתי חוות דעת, שיתכן וזה המקרה הכי קשה והכי מורכב ומסובך".

ובע' 10 בחוות דעתו של המומחה מיום 15.12.14 נאמר כך:

"מדובר במקרה מורכב ביותר המתפתח זמן רב ואשר ככל שהזמן עובר רק מסתבך".

ובע' 10 בחוות דעתו מיום 15.12.14:

"...אין כל ספק כי בשל נסיבות המקרה מתעוררים רגשות לא מבוטלים הנוגעים בנושאים הנמצאים בלב ליבה של הפוליטיקה הישראלית אולם הנני נדרש לבחון את פני הדברים אך ורק

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

מההיבט של טובתה הפסיכולוגית של הקטינה ולהתייחס לנושאים ה"פוליטיים" רק ככל שהם מקרינים על טובת הקטינה".

ו. בגילוי לב ייאמר שכאשר החל בית המשפט בכתיבת פסק דין זה לא ידע בית המשפט מה יהיה סופו. תהליך כתיבת פסק הדין שימש לצורך ארגון העובדות, המחשבות והמסקנות, ומכאן גם ההיקף החריג של פסק הדין.

תמצית העובדות והמחלוקת בתיק

2. א. פלונית (להלן – פלונית) ואלמוני (להלן- אלמוני) ניהלו מערכת יחסים זוגית במשך 3 שנים, ללא נישואין, לפני לידתה של הקטינה.

ב. ממערכת היחסים נולדה ב- הקטינה. כיום הקטינה כבת 4 שנים וחצי (להלן – הקטינה).

ג. מזה שנים, פלונית סובלת ממחלת נפש. פלונית אינה מסוגלת לנהל ולנווט את החיים האישיים שלה באופן עצמאי והתנהלו בבימ"ש לנוער הליכי נזקקות והוצאה ממשמורת כנגדה בעניין בן אחר שלה, ..., מאב אחר. אלמוני הוא פלסטינאי מוסלמי. לטענתו, מגיל צעיר מאוד מתגורר ועובד בישראל. תקופה מסוימת שימש לדבריו..... לאחרונה הסדיר אלמוני את מעמדו החוקי בארץ, נישא בנישואין אזרחיים, לאשה יהודיה אחרת לאחר הכרות משנת לערך. בחודש... נולדה לאלמוני ולבת זוגו בת משותפת הגדלה אצלם.

ד. הקטינה גדלה מאז סמוך ללידתה במשפחה אומנת יהודית-דתית עם אופק של אימוץ. הקטינה בקשר עם אלמוני מלידתה, תחילה בבית החולים, ולאחר מכן במסגרת מרכז הקשר. מזה זמן אלמוני מתראה עם הקטינה למשך שעותיים וחצי מחוץ למרכז הקשר ועל פי שיקול דעתו וזאת בעקבות החלטת ביהמ"ש בדבר הרחבת הביקורים.

ה. הבקשה להכרזת הקטינה כבת אימוץ הוגשה ביום 18.3.13. ביהמ"ש מינה מומחה מטעמו. בחוות הדעת הראשונה מיום 28.6.13, שהוגשה לבית משפט זה המליץ המומחה על העברת הקטינה לידי אלמוני בכפוף להסדרת מעמדו המשפטי בארץ. מאז ועד עתה הקטינה ממשיכה לגדול אצל המשפחה האומנת נוכח התנגדות המבקש להמלצות ועמידתו על הבקשה.

ו. היטיב לנסח את הדילמה בתיק הנ"ל המומחה בחוות דעתו הנוספת מיום 14.12.14 (ע' 11):

"... השאלה, האם עדיף לקטינה לגדול עם אביה הביולוגי – גם אם בעבר הוא לא היה מסוגל לגדל אותה אבל כיום מגלה מסוגלות הורית מספקת – או שמא יש להעדיף את המשך גידולה

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

של הקטינה עם ההורים האומנים אשר גידלו אותה במסירות מופתית לאורך כל הדרך ואשר ללא כל ספק מהווים הורים פסיכולוגיים וראשוניים לכל דבר ועניין".

ההליכים בבית משפט לנוער

3. מפאת חריגתו של המקרה שלפני, אני מוצא שיש טעם לפרט את ההליכים השונים בבית המשפט לנוער שקדמו להגשת הבקשה שלפני.

תיק צו אחר (צ"א XXXXX)

4. א. בעת שפלונת היתה בהריון עם הקטינה, ביום ... , התקבלה החלטת בית המשפט לנוער על הוצאה ממשמורת של בנה הקטין, ... , והשמתו באומנה בבית דודו (אחי האב של הקטין).

ב. ב- ניתנה החלטה בבימ"ש לנוער, לפיה יש לבצע אבחון מסוגלות הורית לפלונת ביחס לבנה פלונת התנגדה לביצוע הבדיקה.

ג. בחודש דווח לשירותי הרווחה, כי פלונת בהריון בחודש ה..... בתאריך ... , או בסמוך לכך, קיימה העו"ס מטעם העירייה ביקור בית אצל פלונת. במהלך הביקור, אמרה פלונת, כי טובת הקטינה שתיוולד להימסר לאימוץ וביקשה מידע על התהליך. ביום ... הופנתה פלונת לעו"ס לחוק האימוץ.

ד. ביום..., על רקע היכרות שירותי הרווחה עם פלונת, בשל חשש לשלום הקטינה לקראת הלידה הצפויה, התקיימה ועדת תכנון טיפול לעניין העוברית, לאור כך שפלונת ניתקה קשר עם הגורמים הטיפוליים ובעיות בביקור סדיר של בנה XX במעון. בוועדה הוחלט, כי לאחר הלידה ייבדק מצבם של פלונת ושל אלמוני, רצונותיהם ויכולתם לקבל עזרה.

ה. הקטינה נולדה ביום

ו. יום לאחר הלידה הגיעה עו"ס אגף הרווחה מהעירייה לביה"ח ונפגשה עם ההורים. בפגישה הזו נראו ההורים לעו"ס קצת "לא מחוברים לקרקע".

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ז. ביום ... הוציאה עו"ס לחוק הנוער צו לפי סעיף 11 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 בדבר הפעלת אמצעי חירום, לפיו הקטינה תישאר בבית החולים בו נולדה. בצו נאמר לגבי פלונית כך:
האם פלונית, להערכת הצוות הרפואי בבית החולים, מסכנת את שלום בתה. פסיכיאטרית ראתה אותה ומתכננת אשפוז כפוי בשעות הקרובות".

ח. לגבי אלמוני נאמר כך:

"אלמוני, לא מוכר לנו מספיק. נראה "לא בפוקוס" דיבורו הזוי, יש חשש שמשתמש בחומרים ממכרים כלשהם, מדבר על כך שיכול לטפל בקטינה על כל הכרוך בכך אבל לא נראה שיש "כיסוי" להצהרותיו. לא מודע כלל לבעייתיות כלשהי או לצורך בעזרה".

ט. ביום ..., התקיימה ועדת אבחון טיפול והערכה והומלץ על ביצוע אבחון מסוגלות הורית. ההורים התנגדו לתוכנית של שירותי הרווחה להוציא את הקטינה בצו חירום לחצי שנה וביקשו לגדל את הקטינה (פרו' ועדת אבחון טיפול והערכה מיום שצורף לבקשה).

י. ביום ... הוגשו שתי בקשות על ידי המבקש לבית משפט לנוער. האחת, בקשה בדבר אישור צו חירום לפי ס' 12 לחוק הנוער (טיפול והשגחה) (צ"א XXXXX) במסגרתה נתבקש ביהמ"ש לנוער לאשר את צו החירום על מנת להשאיר את הקטינה בבית החולים, להורות על הוצאת הקטינה ממשמורת ההורים והעברת המשמורת לרשות הסעד. במקביל הוגשה בקשה בדבר צו נזקקות לקטינה (תנ"ז XXXXX).

יא. ביום ... ניתנה החלטה בבקשה כדלקמן:

"פלונית מוכרת לבית המשפט. שאלת מסוגלותה ההורית עומדת לדיון בפני בית המשפט בענין בנה הקטין בן השנתיים וחצי, המוכר כקטין נזקק.

פלונית מוכרת כחולת סכיזופרניה, מזה 7 שנים. על פי עובדות הבקשה, לאחר לידת הקטינה (וגם לאחר לידת הקטין בן השנתיים וחצי) אושפזה פלונית בבית חולים פסיכיאטרי, בהוראת אשפוז, שהוצאה בשל מסוכנותה לקטינה.

בבקשה נטען כי אלמוני אבי הקטינה הציע לטפל בה ולגדלה בכוחות עצמו, אך לפי התרשמותה של פקידת הסעד, נראה כי אלמוני אינו מסוגל לעשות כן, אינו מודע למשמעויות הנגזרות מהצעתו, ויש חשש כי תפקודו אינו תקין, וכי הינו משתמש בחומרים ממכרים.

בנסיבות האמורות, ראיתי לאשר צו החירום ולהורות כי הקטינה תוסיף לשהות בבית החולים ... עד לקיומו של דיון בעניינה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

קובע לדיון בנוכחות הצדדים ביום בשעה 15:30 פק"ס תזמין המשפחה".

5. א. ביום ... הוגשה בקשת המבקש לעיון מחדש בהחלטה מיום נטען, שיש לשנות את ההחלטה בדבר המשך שהיית הקטינה בבית החולים עד לקיום דיון ביום..., ולהורות על העברתה מביה"ח למקום אחר המתאים לה יותר, כגון אומנת חירום, שכן התנאים בבית החולים אינם מתאימים לקטינה. צוין שפלוגית מסכימה לבקשה לעיון מחדש. לא צוין דבר באשר להסכמת אלמוני. למעשה פרט לאזכורו של אלמוני בכותרת הבקשה כמשיב לא היתה כל התייחסות אליו.

ב. ביום ... ניתנה החלטה כדלקמן:

"ההחלטה המורה על המשך אשפוז של הקטינה בבית החולים ניתנה בהתאם להמלצת פקידת הסעד, ובית המשפט סבר כי הדבר נעשה בתיאום עם בית החולים.

התיק קבוע לדיון בענין המשך השמעתה של הקטינה ודרכי הטיפול העתידיות, ביום 9.8.10.

פקידת הסעד תמסור תגובתה לבקשת בית החולים לא יאוחר מיום 1.8.10 ותפרט, בין היתר, מהן אפשרויות ההשמה החלופיות, ככל שהינן קיימות, עד למועד הדיון.

מזכירות תשלח העתק ההחלטה למבקשת, לפקידת הסעד ולסיוע המשפטי, ותוודא קבלת ההחלטה, טלפונית".

ג. ביום ... התקיים דיון בנוכחות ההורים. ההורים לא היו מיוצגים. עולה, שפלוגית אמרה שהקטינה תשהה במשפחת אומנה בשלב זה וכי אלמוני אמר "אין לי התנגדות הכל בסדר". בסיום הדיון ניתנה החלטה כדלקמן:

"בפני בקשה למתן צו נזקקות והוצאה ממשמורת של הקטינה ממשמורת הוריה והעברת המשמורת בה ללשכת הרווחה, תוך השמעתה אצל משפחת אומנה. אין חולק כי מצבה הנפשי של פלוגית הינו כזה שאין היא מסוגלת בשלב זה להחזיק בקטינה. כרגע היא מאושפזת בביה"ח.... . פלוגית נתנה הסכמתה לבקשת שירותי הרווחה וכך גם אבי הקטינה.

ניתן בזאת צו נזקקות מלווה בצו הוצאה ממשמורת .

תוקף הצווים בשלב זה הינו עד ... אלא אם כן יחול שינוי במצב פלוגית ויוגשו בקשות מתאימות לביהמ"ש. רשויות הרווחה יקבעו מקום השמעת הקטינה, לרבות זהות משפחת האומנה והצורך בחסיון וכן יקבעו את תדירות הביקורים של פלוגית ואלמוני את הקטינה. את אופי הביקורים ומיקומם.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

כאשר ישתפר מצבה תוכל להשלים את בדיקת המסגלות ההורית ובמקביל יתאמו שירותי הרווחה בדיקת מסוגלות הורית גם לאלמוני.

...

ניתן בזאת צו למשרד הפנים בין אם ישירות ובין אם באמצעות בי"ח לרשום את הקטינה בספרי מרשם האוכלוסין ובהתאם להנחיית המשפחה בת"ז של אלמוני ופלונית כפי שהינם מופיעים בכותרת להחלטה זו".

ד. מעת לידתה, החל אלמוני מבקר ומטפל בקטינה בבית החולים עד להעברתה למשפחת האומנה. החל מיום ... לערך החלו מתקיימים ביקורים בין אלמוני והקטינה במרכז קשר. אלמוני החל לפגוש את הקטינה אחת לשבועיים במרכז קשר. לא נצפו קשיים בביקורים.

ה. ביום ..., פנה אלמוני לבית המשפט לנוער להרחבת הביקורים עם הקטינה ולחילופין לקבוע דיון. נתבקשה עמדת המבקש אשר התעכבה בשל שביתת העוס"ים. ביום ... ניתנה החלטה בבקשת אלמוני להרחבת הסדרי ראייה כדלקמן:

"על פי עמדת שירותי הרווחה ישנו ספק בשאלת אבהותו של אלמוני, אלמוני על פי הטענה נמנע מקיום בדיקת רקמות.

מטעמים אלו, סבורים שירותי הרווחה כי אין מקום להרחבת הסדרי הביקור עד לבירור שאלת האבהות".

ו. עוד קודם לכן, ביום ... לערך, הגיש אלמוני תביעה לאבהות בבימ"ש למשפחה במחוז (תמ"ש XXXXX).

ז. ביום ... ניתנה החלטה נוספת בבקשת אלמוני להרחבת הסדרי הראייה, הקובעת שיש להרחיב את הביקורים בין אלמוני לקטינה:

"אלמוני הגיש בקשה להרחבת הסדרי הראייה לפיהם, רואה אלמוני את הקטינה אחת לשבועיים במרכז קשר ב..... .

לטענת שירותי הרווחה ישנו ספק בשאלת אבהותו של אלמוני, ואלמוני אינו פועל להסרת הספק, בכך שהינו נמנע מביצוע בדיקת רקמות. לפיכך, סבורים שירותי הרווחה כי אין להרחיב הסדרי הראייה בין אלמוני לקטינה, עד אשר יוכח כי אלמוני הינו אביה.

מתגובתו של אלמוני, אשר מלווה באסמכתאות, נמצא כי אלמוני הגיש תביעת אבהות לבית המשפט לענייני משפחה ב.... קדם משפט קבוע ליום 11.7.11.

בשלב זה, ועד למתן החלטה בתביעת אלמוני, אשר עתידה להתברר בחודשים הקרובים בבית המשפט לענייני משפחה, מורה על הרחבת הסדרי הראיה בין אלמוני לקטינה, כך שיוכל לראותה אחת לשבוע במרכז הקשר".

ח. ביום ... ושוב ביום ... הוסמך מרכז הקשר לקבוע את היקף הסדרי הביקורים בין אלמוני לקטינה וטיבם. ביום ..., ובסמוך אחרי שאלמוני הגיש תביעה לאבהות ואושרה אבהותו (ראה: תנ"ז XXXXX), הודיעה עו"ס חוק נוער, כי היא מתנגדת להרחבת הסדרי הקשר ולהוצאתם ממרכז הקשר בשל תגובות קשות של הקטינה לביקורים עם אלמוני. נקבע, כי הסדרי הקשר יתנהלו בהתאם להמלצות שירותי הרווח והעו"ס.

ט. בסופו של דבר הביקורים הורחבו לבקשת אלמוני לשעתיים וחצי אחת לשבוע מחוץ למרכז הקשר. הביקורים מתקיימים במתכונת זו מזה זמן, כשנתיים לפחות.

תיק נזקקות (תנ"ז XXXXX)

6. א. כאמור לעיל, ביום ... הגישה עו"ס חוק נוער גם בקשה לצו נזקקות לקטינה (תנ"ז XXXXX). לבקשה צורף תצהיר עו"ס אגף הרווחה בעירייה ובו נאמר לגבי אלמוני כך:
13. בהתאם למידע על אלמוני שנמסר לי על ידי הצוות הטיפולי במחלקה בה אושפזה פלונית, הפסיכיאטרים התרשמו כי אלמוני אינו יציב, חוששים כי משתמש בסמים ונראה לא אדפטיבי.
14. בהתאם למידע מדר', פסיכיאטרית במחלקה הפסיכיאטרית בבי"ח ..., אלמוני נראה כחסר שיפוט ותובנה למצבה הנפשי [של פלונית – לא במקור – ד.ט.], ומפחית מחומרת מצבה".

- ב. בדיון שהתקיים בבימ"ש לנוער, ובהסכמת ההורים, ניתן ביום ... צו נזקקות מלווה בצו הוצאה ממשמורת עד ליום ... כמפורט לעיל.
- ג. ביום, בהיותה כבת חודש, הועברה הקטינה על ידי רשויות הרווחה למשפחת אומנה עם אופק אימוץ (הודעת עו"ס חוק נוער מיום ... תנ"ז XXXXX).
- ד. ביום ... הגישה עו"ס חוק נוער, בקשה להארכת צו הנזקקות וההוצאה ממשמורת. בבקשה נתבקש ביהמ"ש גם לאשר ביצוע בדיקת מסוגלות הורית להורים, וצוין שאלמוני לא מביע עמדה נחרצת לגבי רצונו ויכולתו לגדל את הקטינה באופן עצמאי. עוד צוין, שאלמוני ביקש להגיש את תגובתו לבקשה באמצעות עורך דינו.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ה. ביום ... הוגשה תגובת אלמוני לבקשה להארכת ההוצאה ממשמורת באמצעות ב"כ (התגובה הוגשה לתיק צ"א XXXXX). בתגובתו התנגד אלמוני נמרצות לבקשה ולהמשך הצווים. אלמוני טען, כי הוא ממלא באדיקות ובקנאות אחר כל הוראות הרווחה למרות הקשיים שהערימו בדרכו. אלמוני ביקש משמורת על הקטינה. כן ביקש לגדלה בעצמו. אלמוני ציין, כי המצב של ההוצאה ממשמורת נמשך פרק זמן ארוך ומקשה עליו ושהוא סובל מחוסר הוודאות.

ו. ביום ... ניתנה החלטת ביהמ"ש לנוער המורה על הארכת תוקף צו הנזקקות ל-6 חודשים נוספים. ביהמ"ש לנוער מינה מומחית לביצוע בדיקת מסוגלות הורית של ההורים. נקבע, כי חוות הדעת תוגש לא יאחר מיום ביהמ"ש הורה, כי הסדרי הביקורים ימשכו כסדרם.

ז. ביום..., ובטרם ידע אלמוני על ההחלטה מיום ..., חזר אלמוני על עמדתו כי הוא מתנגד להארכת צווים וביקש לקבוע דיון דחוף בטרם פקיעת הצווים ביום ... (ראה א"צ XXXXX).

ח. ביום ..., בחלוף המועד שנקבע להגשת בדיקה למסוגלות הורית, הוגשה לבית משפט לנוער בקשה נוספת להארכת צו הנזקקות וצו ההוצאה ממשמורת. בבקשה צוין, כי בימים הקרובים, אמורה להתחיל בדיקת המסוגלות ההורית. גם בבקשה זו צוין, כי אלמוני לא מביע עמדה נחרצת לגבי רצונו ליכולתו לגדל את הקטינה באופן עצמאי. נתבקשה עמדת אלמוני.

ט. ביום ... ניתן פסק דין על ידי ביהמ"ש לענייני משפחה במחוז ובו נקבעה אבהותו של אלמוני על הקטינה (תמ"ש XXXXXX – נספח א' בתשובת אלמוני לבקשה מיום ...).

י. ביום ... הוגשה עמדת אלמוני באמצעות ב"כ ובה טען שוב, כי מזה כשנה הוא מבקש פעם אחר פעם קיום דיון בעניינו על מנת להשמיע בקשתו להשבת הקטינה לחיקו. אלמוני הודיע באופן נחרץ, כי הוא מעוניין ומסוגל לגדל את הקטינה. נטען, כי אלמוני ממלא באדיקות אחר כל דרישות שירותי הרווחה למרות הקשיים שהוערמו בפניו.

יא. ביום ... הורה בית המשפט לנוער על קיום דיון ועל מינוי אפוט' לדין לקטינה.

יב. ביום ... התקיים דיון בו המבקש הודיע, כי אחרי שהתקבלה בדיקה המוכיחה שאלמוני הוא אבי הקטינה, אלמוני אמור להתחיל בביצוע בדיקת המסוגלות ההורית. המבקש עדכן עוד, כי הפסיכיאטרית ביקשה לא לבצע את הבדיקה בטרם תבוצע בדיקה פסיכודיאגנוסטית. ניתנה החלטה לפיה, לאור הסכמת אלמוני, המבקש יקדם בדיקת מסוגלות הורית כדי שזו תבוצע בזמן הקרוב מתוך ציפייה שיוגש עד ליום ביהמ"ש מינה את מכון XXX לביצוע הבדיקה. ביהמ"ש הורה למבקש לבדוק את בקשת אלמוני להוצאת הביקורים ממרכז הקשר. ביום ... ניתנה החלטה ע"י ביהמ"ש לנוער המשאירה את שיקול הדעת בעניין הרחבת הביקורים ואופן קיום הביקורים לשיקול דעת מרכז הקשר.

יג. ביום ..., כחודשיים לאחר הדיון, הודיעה עו"ס חוק נוער לבימ"ש לנוער, כי בדיקת המסוגלות ההורית של אלמוני צפויה להתחיל ביום דווח, כי הבדיקה אמורה לארוך כחודש. מדובר על כמעט שנים לאחר הולדת הקטינה.

יד. ביום ... הוגשה בקשה נוספת על ידי עו"ס חוק נוער להארכת צו הנזקקות וההוצאה ממשמורת. צורפו אליו תוצאות בדיקת מסוגלות הורית ממכון XXX שהתקבלו באמצע תוצאות בדיקת מסוגלות הורית נושאות תאריך מיום ..., דהיינו, כחודש לפני כן. מהבקשה עלה, כי ביום ... התקיימה ועדת תכנון טיפול והערכה ובה השתתפה עו"ס לחוק אימוץ מהשירות למען הילד. המלצת הועדה היתה לפנות לביהמ"ש לענייני משפחה בבקשה להכריז על הקטינה כבת אימוץ.

טו. נוכח הכוונה לפתוח בהליכי אימוץ הוארך צו הנזקקות ב-6 חודשים, בימ"ש לנוער, ביום 9.9.12.

טז. ביום 14.1.13 ניתנה למבקש תזכורת על ידי ביהמ"ש לנוער שצו הנזקקות עומד לפקוע ביום 10.3.13 ויש להחיש את הליכי האימוץ.

יז. ביום 19.2.13 הוגשה לתיק הנזקקות הודעת העו"ס לחוק נוער, ובה נאמר כך:
"הקטינה הוצאה ממשמורת פלונית מבית החולים מיד לאחר הלידה, היא הועברה למשפחת אומנה חסויה עם אופק אימוץ... פלונית מעולם לא טיפלה בה ולא קיימה קשר משמעותי, הורי, בין הקטינה לבינה. לפיכך אנו מתכוונים לפנות לבית המשפט למשפחה לפתיחת תיק אימוץ".

לציין שבהודעת העו"ס לא אוזכר אלמוני.

יח. הבקשה להכרזת הקטינה כבת אימוץ הוגשה רק ביום 18.3.13, למעלה מחצי שנה לאחר ועדת תכנון טיפול והערכה, ולאחר שביהמ"ש לנוער נתבקש להאריך את צו הנזקקות ואת צו ההוצאה ממשמורת.

טענות המבקש לגבי פלונית

7. א. פלונית ילידת ..., יהודיה, רווקה, אם לשני קטינים. הקטינה שבנדון, וקטין נוסף, ..., יליד ... שנולד מאב אחר, אשר נמצא במשפחת אומנה.
- ב. פלונית אובחנה כסובלת מסיכזופרניה ומאניה דפרסיה מגיל 27. מאז גיל 27 עברה אישפוזים רבים בכפיה ומצבים מאניים פסיכותרפיים. דודה מונה כאפוטרופוס על רכושה. פלונית מתקיימת מקצבאות של המוסד לביטוח לאומי. בעבר התגוררה בדיר מוגן מטעם עמותת XXX וכיום, לדבריה, מתגוררת בהוסטל (סעיף 6-7 בסיכומי המבקש).
- ג. בטרם נולדה הקטינה, במשך כשנתיים, ניתנו לפלונית הזדמנויות רבות לגדל את בנה בכוחות עצמה בסיוע גורמי הטיפול אך ללא הועיל. בכל פעם שמצבה הנפשי של פלונית

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

התדרדר לא היה מנוס מהעברתו למשפחתו המורחבת לפרקי זמן שונים עד להתייצבות במצבה. הקטין הוכרז כקטין נזקק והוצא לגביו צו השגחה מכח סעיף 3 לחוק הנוער. כן הוחלט על ביצוע בדיקת מסוגלות הורית לפלונית, אשר לא בוצעה בזמנו בשל חוסר שיתוף פעולה מצידה וכן בשל מצבה הנפשי (סעיפים 105 וסעיף 109 בסיכומי המבקש).

ד. לאחר לידת הקטינה, הקטין הועבר לאומנה בחיק משפחתו המורחבת של אביו, שם הוא שוהה עד היום.

ה. פלונית אינה יכולה לגדל את הקטינה לאור מצבה הנפשי, שאינו מאפשר זאת. גם כאשר פלונית אינה מאושפזת, מצבה הנפשי אינו מאפשר לה לגדל את הקטינה (סעיפים 104 ו-107 בסיכומי המבקש).

ו. פלונית התראתה עם הקטינה במרכז הקשר מחודש 5/11, כאשר הקטינה היתה כבת חודשים וזאת עד ליום 11.12.13, אז אמרה פלונית, כי היא אינה מעוניינת לבקרה כי הדבר מבלבל אותה והביקורים הופסקו והקשר לא חודש מאז. מומחה בית המשפט חיוה דעתו, כי פלונית אינה מהווה עבור הקטינה דמות קבועה, עקבית ויציבה ואף לא דמות סבירה בחוויה שלה (סעיף 105 בסיכומי המבקש).

ז. מצבה של פלונית אינו עתיד להשתפר בעתיד הנראה לעיל, אם בכלל, על אף סיוע מצד שירותי הרווחה. פלונית סובלת ממחלת נפש כרונית וחסרת תובנה מלאה למחלתה. אין סיכוי סביר שמצבה ישתפר בעתיד הנראה לעין אף אם תזכה לסיוע נוסף של שירותי הרווחה (סעיף 109 בסיכומי המבקש).

ח. פלונית חסרת מסוגלות לגדל את הקטינה כראוי במובן של סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים.

טענות המבקש לגבי אלמוני

8. א. הרקע של אלמוני אינו ברור. מרבית המידע אודותיו מתבסס בעיקר על דבריו לשירותי הרווחה.

ב. אלמוני יליד XXX, נולד ב-XXX למשפחה מוסלמית, נושא ת.ז. פלסטינאית. כיום מתגורר עם בת זוגו הישראלית, גב' XXX (להלן – בת זוגו של אלמוני), ויש להם בת משותפת XXX. לדברי אלמוני הוא עובד כ ... ב.... (סעיף 26 בסיכומי המבקש).

ג. חוסר המסוגלות של אלמוני נובע הן מקווים באישיותו, מהנסיבות האובייקטיביות, מצרכיה המיוחדים של הקטינה, מיחסו של אלמוני לפלונית, ומהבעייתיות של גידולה בתוך התא המשפחתי החדש שיצר אלמוני עם בת זוגו ובתם המשותפת.

- ד. קשה ליצור עם אלמוני תקשורת ישירה ובהירה. אלמוני הוא אדם בעל תפיסה והבנה דלה של מצבים מורכבים, ועל כן אין לו את הכלים להכיל ולהבין את הצרכים של הקטינה במציאות חייה המורכבת (סעיף 9 בחוות הדעת; סעיף 74 ו-76 בסיכומי המבקש).
- ה. אלמוני מגלה חוסר מסוגלות להבין את צרכי הקטינה ומצבה ואין לו יחס של אחריות כלפיה. מחד גיסא, אינו מבקש לגדל את הקטינה, ומאידך גיסא, מתנגד לאימוצה. כן נעדר אלמוני יכולת להתמודד עם הקטינה ללא בת זוגו (סעיפים 80, 84 ו-88 בסיכומי המבקש).
- ו. לאלמוני אין כיום יכולת לגדל את הקטינה הנדונה (ע' 35 בסיכומי המבקש).
- ז. יש לראות בהסכמת אלמוני שהקטינה תמשיך לגדול במשפחה אומנת תוך שמירת הקשר עימה, הודאה של אלמוני בחוסר מסוגלותו לגדלה בנסיבות חייה המורכבות (סעיפים 100-103 בסיכומי המבקש).
- ח. אלמוני אינו מבין את חומרת מצבה של פלונית ואת הנזק שעלול להגרם לקטינה אם תחשף אליה (סעיף 16 בסיכומי המבקש).
- ט. אלמוני ניסה לשקם את חייו באמצעות הפסקת הקשר עם פלונית ובניית קשר עם בתו זוגו הנוכחית. עם זאת, ניסיון שיקום זה ארך זמן רב מידי, וחל במועד מאוחר מדי עבור הקטינה. אלמוני לא השכיל להתארגן ולגדל את הקטינה במשך מרבית חייה, ובכך הוא למעשה יצר אצלה "מצב פסיכולוגי" אשר אינו מאפשר לו כיום להכיל את צרכיה המורכבים (ע' 35 בסיכומי המבקש).
- י. יש ליתן משקל לחוות הדעת של המומחה מיום 15.12.14 בלבד, שכן חוות הדעת הקודמות אינן מעודכנות. ממצאי חוות דעת זו מתייחסת רק ליכולתו ביחס לתינוקת החדשה שנולדה לאלמוני, או במצב היפותטי בו הקטינה היתה גדלה אצלו והיתה שאלה אם להוציאה ממשמורתו (סעיפים 69-70 בסיכומי המבקש).
- יא. אלמוני חסר מסוגלות לגדל את הקטינה כראוי במובן של סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים. מדובר בעילת סל למגוון מצבים שהמחוקק לא יכול היה לצפות (סעיפים 66 ו-69 בסיכומי המבקש).

טענות המבקש לגבי הקטינה

9. א. הקטינה נולדה ביום ..., והיא כיום כבת ארבע וחצי.
- ב. הקטינה מפותחת שכלית וגופנית בהתאם לגילה. עם זאת, הקטינה היא בת לפלונית הסובלת ממחלת נפש כרונית, ולכן היא שייכת לקבוצת סיכון בנוגע להתפתחותה הנפשית וזקוקות לסביבה בטוחה ויציבה יותר מילדים אחרים (ס' 53 בסיכומי המבקש).

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ג. מאז שחרורה מבית החולים, עת היתה כבת ועד היום, הקטינה גדלה במשפחה אומנת חסויה. משפחת האומנה מגדלת את הקטינה היטב ונוצרה התקשרות חזקה בינה לבין משפחת האומנה. מדובר בדמויות הוריות פסיכולוגיות וראשוניות לכל דבר ועניין (ס' 54 בסיכומי המבקש).

ד. לאור ההתקשרות החזקה בין הקטינה למשפחת האומנה כל גורמי הטיפול סבורים כי הוצאתה מהמשפחה האומנת תגרום לה נזק. להערכת המומחה ניתוק ממשפחת האומנה צפוי לגרום לה נזק חמור מאד, יתכן שבלתי הפיך (ס' 55 בסיכומי המבקש).

ה. עם התפתחותה של הקטינה נצפתה הסלמה בעוצמת התנגדותה לחלק מהביקורים עם אלמוני. הביקורים מלווים בהתנגדות נחרצת של הקטינה להגיע לביקורים, שמתחילה בבית משפחת האומנה עוד לפני תחילת המפגש. כמו כן, הקטינה מרבה לשאול את משפחת האומנה אם לאחר הביקור היא תחזור לבית שלהם, ובימים לאחר הביקור הגנות דיווחו על התנהגות יותר אגרסיבית ואי שקט (ס' 58 בסיכומי המבקש; תסקיר מעדכן עו"ס חוק נוער מיום 16.11.14).

ו. הקטינה חווה קושי רב מהסיטואציה המורכבת של חייה (ס' 63 בסיכומי המבקש).

ז. עילת אימוץ מכח סעיף 13(א)(7) מתגבשת על פי התוצאה הצומחת – פגיעה בטובת הקטין. לפיכך, מוקד הדיון צריך להיות סביב טובת הקטינה הספציפית נשואת הבקשה (סעיפים 66 ו-68 לסיכומי המבקש). משטובת הקטינה הינה מרכיב בלתי נפרד מעילת חוסר המסוגלות ההורית לא ניתן לנתק את שאלת המסוגלות ההורית ממצבה של הקטינה ומההשלכות של ניתוקה ממשפחת האומנה (מע' ואילך 23 בסיכומי המבקש).

ח. במקרה דנן, מצבה של הקטינה וטובתה, אין מקומם בשלב המשנה השני, של הכרזת קטין כבר אימוץ, אלא בבסיס עילת חוסר המסוגלות ההורית, ויש ליתן פרשנות מרחיבה לעילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים (ע' 24 בסיכומי המבקש).

ט. טובת הקטינה הוא בהכרזתה כבת אימוץ מבלי לצמצם את תוצאות האימוץ (מע' 28 ואילך בסיכומי המבקש). טובת הקטינה מחייבת שלא להותיר אותה במסגרת של אומנה (ע' 28 בסיכומי המבקש).

עמדת אלמוני לבקשה

10. א. אלמוני טוען, כי הוא פלסטיני יליד XXX, המתגורר בישראל מאז היותו כבן 13. לדבריו, הוא חווה מסכת ילדות קשה בשל התעללות ממשפחתו ולכן עזב בגיל צעיר ועבר לישראל ומאז מפרנס עצמו.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ב. אלמוני טוען להעדר עילת אימוץ כנגדו, ובהעדר עילת אימוץ לא יכולה לדבריו להיות הכרזה של בר אימוץ.

ג. המומחה המליץ כבר ביום 28.6.13 ושוב ביום 30.9.13 על העברת המשמורת על הקטינה לידי באופן הדרגתי. בחוות הדעת הראשונה מיום 28.6.13, הומלץ על העברת המשמורת על הקטינה לאלמוני, כשהמניעה היחידה אז היתה, שאלת מעמדו של אלמוני בישראל. מניעה זו אינה קיימת עוד לאור הסדרת מעמדו מאז 18.2.14.

ד. המלצת המומחה היתה שאין לנתק את הקטינה מאלמוני, ובכל סידור חייב להיות המשך קשר.

ה. אלמוני הסכים להליך גישור, שהביא להתארכות ההליך. אין לזקוף את חלופ הזמן לחובתו, ואין ליצור תקדים, כי הורה המסכים להשתתף בהליך גישור או הליך טיפול יאבד את סיכויו להחזרת ילדו אליו. חלופ הזמן אינו יכול לשמש עילה לאי השבת הקטינה לאלמוני.

ו. בסיכומיו עותר אלמוני לדחות את הבקשה להכרזת הקטינה כבת אימוץ (ס' 31; ע' 1 ברישא וס' 53 בסיכומיו). מנגד, ובמקביל, מסכים אלמוני להשאת הקטינה בבית משפחת האומנה, כמשפחה אומנת, כאשר אלמוני ימשיך להתראות עימה במסגרת של ביקורים (סעיף 34 בסיכומיו).

ז. אלמוני התנגד באופן עקבי לאורך כל ההליך לאימוצה של הקטינה (ס' 22 בתצהיר תשובה מיום 24.4.13).

ח. אם ביהמ"ש יסבור בכל זאת שיש להורות על אימוץ, מבוקש לצמצם את תוצאותיו.

עמדה פלונית לבקשה

11. א. בסיכומיה מאשרת פלונית, כי בעת הזו אין לה מסוגלות הורית לגדל בפועל את הקטינה (סעיף 11 בסיכומיה). פלונית גם מאשרת את הממצא של המומחה בדבר היותה חסרת מסוגלות הורית ביחס לקטינה (סעיף 29 בסיכומיה).

ב. פלונית טוענת, כי מצבה בר שינוי שכן מומחה בית המשפט לא שלל את האופציה לשינוי (ע' 28 ש' 2-3; ס' 29 בסיכומיה). לטענת פלונית, כבר עתה חל שינוי מהותי בהתנהלותה. היא מנהלת אורח חיים עצמאי ועובדת כמט"בית.

ג. לטענת פלונית, לאלמוני יש מסוגלות הורית ואין כל סיבה לשלול ממנו את המשמורת על הקטינה. אלמוני מקיים אורח חיים נורמטיבי, הוא עובד, אין לו תיקים במשטרה, יש לו קשר יציב עם בת זוג ולהם ילדה משותפת. העובדה שמי מהצדדים לוקח בפגם כזה או אחר, אין בכוחו לבסס הכרזת אימוץ.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ד. לא מתקיימת בהורים עילה של העדר מסוגלות הורית המצדיקה הכרזת הקטינה כבת אימוץ, כאשר מסוגלות אלמוני אינה מוטלת בספק, ומסוגלותו, בשילוב עם מאמציה, שנועדו לאפשר לה לקחת חלק בטיפול בקטינה, די בהם כדי לדחות את הבקשה. פלונית מדגישה כי מסוגלותם ההורית של ההורים ביחס לקטינה, מעולם לא הועמדה בניסיון ולא נבחנה הלכה למעשה.

ה. העובדה כי חוות דעת מומחה בית המשפט ועדותו היו רצופים לבטים קשים באשר לתוצאה הסופית הראויה, מדגישה ביתר שאת את העובדה כי לאלמוני מסוגלות הורית לטפל בקטינה.

ו. לא נעשתה הפרדה ראויה וכמתחייב בהליך הדו שלבי לצורך הכרזת "בר אימוץ: הליך בר אימוץ יש לו שני שלבי משנה: בשלב הראשון, נבחנת השאלה האם מתקיימים בהורים אחת מהעילות הקבועות בסעיף 13 בחוק אימוץ ילדים. בשלב השני, ולאחר שנתקיימה בהורים אחת מעילות סעיף 13, שוקל בית המשפט אם יש להכריז על הקטין בר אימוץ. בשלב משנה זה נבחנת גם טובת הקטין.

ז. גם מסגרת של אימוץ פתוח אינה המסגרת המתאימה והראויה עבור הקטינה, שכן זו צריכה להיות האפשרות האחרונה אשר תבוא רק לאחר שנבחנו כל האפשרויות האחרות העומדות, דבר שטרם נעשה. במסגרת של אימוץ פתוח תישלל מפלונית כל זכות לקשר עם הקטינה, והדעת אינה סובלת מצב דברים זה. הקטינה צריכה לעבור לאלמוני ויש לאפשר לה קשר רציף ותקין עם הקטינה.

ח. אין מקום להכריז על הקטינה כבת אימוץ. יש לבחון מחדש את מסוגלות פלונית בטרם מתן החלטה השוללת ממנה כל קשר עם בתה, הגם שהקטינה אינה רואה בה דמות משמעותית בחייה.

ט. פלונית מבקשת בסיכומיה להורות כי תזכה להדרכה הורית אינטנסיבית מטעם רשויות הרווחה, בכדי שתוכל להמשיך בתהליך המשקם אותו החלה.

ההליכים המשפטיים בבית משפט זה

12. א. מפאת חריגתו של המקרה שלפני מצאתי לפרט את השתלשלות ההליך המשפטי שלפני.

ב. כאמור לעיל, ביום 18.3.13, הוגשה בבית משפט זה בקשה להכרזת הקטינה כבת אימוץ. במקביל נתבקש בית המשפט להאריך את ההוצאה ממשמורת עד לסיום כל ההליכים בתיק האימוץ. ביום 20.3.13 ניתנה החלטה כמבוקש ונקבע דיון ליום 14.4.13. בד בבד, ניתנה החלטה בדבר צירוף תיקים קודמים כראיה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

- ג. ביום 11.4.13, מספר ימים לפני המועד שנקבע לדיון, הוגשה הודעת עדכון מטעם המבקש, לפיה, ביום 5.4.13 אושפזה פלונית פעם נוספת בכפייה במצב פסיכוטי בב"ח ניתנה החלטה ולפיה הדיון יתקיים במועדו גם שלא בנוכחות פלונית וכי במועד הדיון יתייחס ביהמ"ש למצבה.
- ד. ביום 14.4.13 התקיים דיון ובסיומו, ובהסכמת הצדדים, מונה מכון XXXX, המומחה, כמומחה מטעם בית המשפט לצורך בדיקת מסוגלותם ההורית של ההורים ואשתו של אלמוני.
- ה. ביום 7.5.13 הוגש תצהיר תשובה לבקשה מטעם אלמוני. בתשובתו התנגד אלמוני להכרזת הקטינה כבת אימוץ.
- ו. ביום 7.5.13 הוגשה בקשה לצרוף מסמך המפרט את ההליכים להסדרת מעמדו של אלמוני בישראל מטעם הקליניקה לזכויות אדם ב..... מהמסמך עולה, בין היתר, כי פלוני פנה להסדיר את מעמדו עוד בטרם נולדה הקטינה וכי ביקר וטיפל בקטינה בעודה בביה"ח כמעט מדי יום. ביום, 13.5.13 התיר ביהמ"ש את צירוף המסמך תוך מתן זכות למבקש לחקור בגינו. המבקש לא עשה שימוש בזכותו זו ולכן האמור במסמך לא נסתר.
- ז. ביום 2.6.13 התקיים דיון הוכחות בו נשמעו עדי המבקש: הגב' XXXXX, עו"ס חוק נוער; הגב' XXXXXX, עו"ס לשכת הרווחה; הגב' XXXXX, עו"ס חוק נוער, הגב' XXXXX, עו"ס משפחה; הגב' XXXXX, עו"ס חוק אימוץ.
- ח. ביום 28.6.13 ניתנה חוות דעתו של המומחה ובה המליץ, כי אין להכריז על הקטינה בת אימוץ, וכי יש לאפשר את החזרתה לאלמוני בתהליך הדרגתי ומבוקר, אשר יהיה מלווה על ידי גורמים טיפוליים משירותי הרווחה ומטעמים. המומחה התנה המלצתו זו בכפוף להסדרת מעמדו המשפטי של אלמוני בארץ, בשל הסכנה ממבקשי נפשו של אלמוני. לגבי פלונית נקבע, כי אין לה מסוגלות לגדל את הקטינה בשל מצבה הנפשי.
- ביום 4.7.13 הגיש המומחה הנמקות משלימות להמלצותיו.
- ט. ביום 4.7.13 התקיים דיון במסגרתו ביקש המבקש למנות לפלונית אפוטרופוס לדין עקב שיפוט פגום. במועד הדיון ניתנה החלטה המורה ללשכה לסיוע משפטי למנות לפלונית אפוטרופוס לדין לצורך ייצוגה בהליך המשפטי או בכל הליך אחר.
- י. במועד זה נחקר המומחה על חוות דעתו (להלן – המומחה). הדיון בתיק נדחה, משהתברר כי ישנה סתירה מהותית בין המבחנים הפסיכו-דיאגנוסטיים שנעשו לאלמוני ולבת זוגו ע"י מומחה מטעם שירותי הרווחה, לבין האינטראקציה שנצפתה על ידי המומחה. הדיון נדחה גם מהטעם שלפלונית מונה אפו"ט לדין והיה מקום לאפשר לה להגיש עמדתה לבקשה, וכן מהטעם שעניין הסדרת מעמדו של אלמוני טרם הסתיים.
- יא. נוכח הסתירה המהותית בין המבחנים שנערכו לאלמוני ולבת זוגו במכון XXX לבין חוות הדעת של המומחה שמינה בית המשפט, שנתנה משקל מכריע לבדיקת האינטראקציה, סבר

המבקש כי חוות הדעת לא מבוססת ולא כללה בדיקה משמעותית (ע' 13 ש' 11-13 פרו' מיום 15.10.13).

יב. בתום הדיון נתבקש המומחה לערוך בדיקות נוספות, לרבות, ביקורי בית נוספים בבית אלמוני ובת זוגו, ביקורי פתע ובחינת המפגשים בין אלמוני ובת זוגו לבין הקטינה מחוץ למרכז הקשר, בפיקוח העו"ס לחוק האימוץ, בדיקת מצבם הרפואי של אלמוני ובת זוגו והגשת חוות דעת משלימה בעניינים אלה. העו"ס לחוק האימוץ נתבקשה להדרש גם, בתוך 7 ימים, לסוגיית הרחבת הסדרי הראיה של הקטינה עם אלמוני, כאשר אם יוחלט להרחיבם העו"ס תוכל להיות נוכחת במעמד לקיחת הקטינה והשבתה.

יג. ביום 12.8.13 הוגש עדכון העו"ס לחוק האימוץ לעניין הרחבת הסדרי הביקורים כדלקמן:

"כפי שסוכם בשלושה שבועות האחרונים במועדים – 21/7, 28/7, 4/8 – הביקורים בין הקטינה ואלמוני יחד עם בת זוגו התקיימו מחוץ למרכז קשר, בפארק סמוך למרכז. אני צפיתי בביקור הראשון והשלישי, ומתנדבת מהמרכז ליוותה את הביקור השני. משך הביקורים הוארך משעה לשעה וחצי. המומחה לא נכח באף אחד מהביקורים. באופן כללי הביקורים התנהלו באופן רגוע, לרוב אלמוני ובת זוגו התייחסו לבת באופן מותאם. בולט כי בת זוגו של אלמוני נטלה תפקיד דומיננטי בטיפול בבת. לפי תגובותיה, אפשר היה להסיק כי הבת נהנית מהביקורים. לקראת סוף כל הביקורים ניכר קושי מסוים של בני הזוג להציב גבולות לבת כדי להחזירה למרכז הקשר".

יד. ביום 30.9.13 הוגשה השלמה לחוות דעת המומחה. המומחה ערך לאלמוני ובת זוגו גם מבחנים פסיכו-דיאגנוסטיים. גם בחוות דעת זו שב המומחה והמליץ על החזרת הקטינה למשמורת אלמוני לצד תהליך טיפולי הדרגתי להעברת הקטינה וניתוקה ממשפחת האומנה. באשר לפלונית, המומחה חזר על מסקנתו, כי פלונית אינה מסוגלת לגדל את הקטינה.

טו. ביום 15.10.13 התקבלה הודעת עו"ד בן שימול בדבר ייצוג פלונית בהליך. במועד זה גם התקיים דיון נוסף ובו נחקרו אלמוני ובת זוגו.

טז. ביום 18.11.13 הוגשה הודעה מטעם המבקש, לפיה טרם התקבלה החלטה בעניין מעמדו של אלמוני. ביהמ"ש נתבקש שלא להכריע בתיק עד שיובהר באופן סופי שאלת מעמדו של אלמוני בישראל.

יז. ביום 18.2.14 הוגש עדכון נוסף ע"י המבקש לפיו, התקבלה החלטת שר הפנים באשר לבקשת אלמוני לקבלת מעמד במדינת ישראל. עפ"י החלטת הועדה, ניתן לאלמוני היתר שהייה בישראל לפי סעיף 1א3(א)(2) לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג – 2003, דהיינו, מתן היתר שהייה לתושב האזור שכן משפחתו שוהה כדן בישראל. ההיתר שניתן כפוף לבדיקת מרכז חיים (זוגיות) וכן אבחון בטחוני ומטא"ר. מדובר בהיתר מתחדש מעת לעת בכפוף לבדיקות שונות שמבצע משרד הפנים. דהיינו, אלמוני קיבל מעמד בישראל.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

13. א. ביום 2.4.14 התקיים דיון בו הציע המבקש, באופן חריג ועל רקע קשיים בהעברתה של הקטינה ממשפחת האומנה, לקיים הליך של גישור מקצועי שבו תשתתף גם משפחת האומנה. המבקש ציין חששותיו לנזק פסיכולוגי לקטינה שהוא מאוד משמעותי ואולי בלתי הפיך, זאת נוכח הרקע הפסיכיאטרי של פלונית ונוכח "מידע ודיווחים שקיבלנו לאחרונה" לגבי מצב הקטינה. ההצעה לקיים גישור באה לאחר שהמבקש הציע, כי הקטינה תישאר במסגרת אומנה ארוכת טווח במשפחת האומנה וחוסר יכולתו של אלמוני להשיב להצעה זו בטענה, כי אינו מכיר את משפחת האומנה (ע' 62 ש' 12-4; ע' 62 ש' 23 עד ע' 63 ש' 1 פרו' מיום 15.10.13; תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.13).
- ב. בהסכמת הצדדים הם הופנו, ביום 1.5.14, לגישור אצל כב' השופט (בדימוס) הוסכם, כי כל צד יעביר למגשר חומרים מטעמו על פי שיקול דעתו, וכי משפחת האומנה אצלם גדלה הקטינה תוכל לקחת חלק בהליך הגישור בהתאם לשיקול דעת המגשר ומבלי להקנות להם מעמד בהליכים המתנהלים בבית המשפט. עוד הוסכם, כי השתתפות משפחת האומנה בהליך הגישור אין בו כדי לפגוע בכל דרך בחיסיון הקיים כיום ביחס למשפחת האומנה, מלבד שמות פרטיים ומקום המגורים, אלא אם יוסכם אחרת על ידי הצדדים.
- ג. הגישור נמשך מחודש 4/14 ועד 9/14, אך למרבה הצער לא צלח, וזאת כעולה מהודעת המבקש מיום 15.9.14. המבקש ביקש, כי ימשך בירור הבקשה להכרזת הקטינה כבת אימוץ. המבקש ביקש עוד, כי הגם שהתיק היה לאחר שלב ההוכחות, להתיר לו להגיש ראיות מעודכנות וחדשות מטעם הצדדים, למנות מומחה נוסף מטעם ביהמ"ש ולהורות על ביצוע בחינה מחודשת של המסוגלות ההורית לאור השינויים שחלו בתקופה שחלפה מאז הגשת חוות הדעת. עוד טען המבקש, שאין מקום להשלמת חוות הדעת על ידי המומחה שמונה כמומחה מטעם ביהמ"ש, אלא יש למנות מומחה אחר. חוות דעתו של המומחה אינה מעמיקה די הצורך והמומחה לא ערך את כל ההשלמות שנדרשו על ידי בית המשפט. בדיקת מצבה של הקטינה היתה שטחית.
- ד. אלמוני בתגובתו מיום 16.9.14 התנגד לבקשת המבקש מנימוקים שונים, ובין היתר, שהליך ההוכחות הסתיים, שחוות דעת המומחה ניתנה פחות משנה לפני כן ועוד.
- ה. ביום 20.10.14 הוגשה בקשה מטעם המשפחה האומנת ליתן להם זכות טיעון מוגבלת בעניינים שונים (תיק אימוץ.....): להפחתה מיידית של הסדרי הראיה לפעם בשבועיים לשעתיים לכל היותר ולמתן צו לבחינה מחודש של טובת הקטינה ובכלל זה הנזק שייגרם לה באם תנותק ממשפחת האומנה אחרי כ..... שנים. הבקשה נדחתה בהחלטה מיום 21.10.14.
- ו. ביום 21.10.14 הגיש המבקש בקשה דחופה להפחתת ביקורים בין אלמוני לקטינה. נטען בבקשה, להחמרה בתגובות הקטינה לביקורים עם אלמוני, ולאחרונה החמרה במצבה

הרגשי לפני הביקורים ולאחריהם. הבקשה נתמכה בדוח מנחת האומנה מיום 7.10.14, העו"ס XXXX, ובו תיאור מצוקתה של הקטינה ותגובות קשות שלה לביקורים.

ז. גם בדיון שהתקיים ביום 22.10.14 שב המבקש וטען, כי חלף זמן רב מאז ניתנה חוות הדעת הקודמת בתיק ויש צורך בחוות דעת מעודכנת שתתייחס לשינויים שחלו: בקשת פלונית להתראות עם הקטינה, השינוי בתגובות של הקטינה להסדרי הביקורים עם אלמוני, לאלמוני נולדה בת ובת זוגו הפסיקה להגיע לביקורים במרכז הקשר. עוד נטען שחוות הדעת של המומחה שטחית. אלמוני התנגד והביע עמדה לפיה, יש לקבוע את התיק לסיכומים. ב"כ פלונית ביקש שיעשה לפלונית הערכת מסוגלות הורית לאור ההתקדמות בשנתיים האחרונות (ע' 3-4 פרו' מיום 22.10.14).

ח. בתום הדיון ניתנה החלטה, בה דחה ביהמ"ש דחה את הבקשה למינוי מומחה אחר. עם זאת ביהמ"ש סבר, כי לאור התקופה שחלפה, יש צורך בהשלמה מאחר ובינתיים חלו שינויים בעניין מעמדו של אלמוני ומצבם של ההורים, באופן שיצדיק או לא יצדיק הענות לבקשה. בהחלטה נאמר כך:

"אין ספק כי בינתיים חלו שינויים הן בעניין מעמדו של אלמוני והן בעניינה של פלונית אשר מבקשת פעם נוספת כי תיבדק מסוגלותה".

ט. ביהמ"ש הורה למומחה לבצע בדיקה נוספת לשני ההורים וליתן חוות דעתו. במסגרת הבדיקה נתבקש המומחה לבדוק את האינטראקציה בין הקטינה לבין אלמוני, כאשר המומחה יהיה נוכח בעת הביקור מתחילתו ועד סופו, מיציאת הקטינה מבית משפחת האומנה למרכז הקשר, נוכחות במרכז הקשר ועד לחזרתה לבית משפחת האומנה. כן נתבקש המומחה לבצע ביקור פתע בבית אלמוני. כן נתבקש המומחה לערוך מבחן ובדיקה לגבי פלונית וכן לבדוק את מצבה של הקטינה והסתגלותה ועד כמה הדבר משפיע על חוות הדעת.

י. ביהמ"ש ביקש לקבל תמונה אמיתית, ברורה ועדכנית בהליך חורץ גורלות. נדחתה הבקשה להפסקת / הפחתת הביקורים בין הקטינה לבין אלמוני. נקבע, כי הביקורים ימשכו על פי המתכונת הקיימת. בית המשפט לא התיר את חידוש הביקורים בין הקטינה לבין פלונית.

14. א. ביום 12.11.14 הודיע המומחה, כי החל בתהליך האבחון וביקש כי הצדדים יעבירו אליו חומר עדכני.

ב. ביום 17.11.14, כחודשיים לאחר שהגישור לא צלח, הוגשה הודעה מטעם המבקש. בהודעה נאמר, כי נוכח העובדה שבתיק מצוי תסקיר עו"ס חוק אימוץ מיום 11.3.13, אשר אינו מתייחס לשינויים ולהתפתחויות שחלו בעניינה של הקטינה וההורים בחודשים האחרונים, ולאור

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

בקשת המומחה לקבלת חומר רקע עדכני, הוגש תסקיר מעדכן מטעם עו"ס חוק האימוץ. התסקיר המעדכן נתמך בתוצאות בדיקה פסיכיאטרית שנערכה לקטינה על ידי מומחית לגיל הרך, ד"ר ... ביום 12.3.14.

ג. בתסקיר חזרה עו"ס לחוק האימוץ על עמדתה, כי להורים אין מסוגלות הורית ושטובת הקטינה היא בהכרזתה כבת אימוץ והשאריתה במשפחת האומנה בה היא גדלה מגיל חודש. לגבי אלמוני סברה העו"ס, כי אין לו את המסוגלות ההורית הנדרשת לגדל את הקטינה, שכן אין לו הכלים להכיל את הקטינה בעת משבר ולהתמודד עם מציאות חיים מורכבת, אשר תכלול בין היתר שמירה על שלומה של הקטינה בהתמודדות עם פלונית.

ד. בתסקיר המעדכן נטען, כי עם התפתחות הקטינה נצפתה הסלמה בעוצמת התנגדותה לביקורים השבועיים עם אלמוני. עוד עולה, כי בחודש 11/13 נערכה פגישה בין אלמוני ובת זוגו לבין משפחת האומנה במשרדי עמותת אור שלום בה דנו בקושי של הקטינה סביב הביקורים השבועיים. שירותי האומנה הציעו להתייעץ עם פסיכולוג מתמחה בגיל הרך. אלמוני התנגד תחילה, אך משהוסבר לו כי הדבר לטובת הקטינה הסכים. אלמוני היה נסער מאוד וצעק "בחיים לא אתן אותה לאימוץ, תשכחו מזה".

ה. מהתסקיר המעדכן עלה עוד, כי אלמוני מרוצה שמשפחת האומנה מתפקדים כהורים מיטיבים לקטינה. אלמוני אמר שלא יתנגד שהקטינה תגדל בבית משפחת האומנה, כאשר ימשך הקשר בינו ולבין הקטינה באופן אינטנסיבי, אך התנגד בתוקף לאימוצה.

15. א. ביום 15.12.14 הוגשה חוות דעת נוספת מטעם המומחה שהמליץ, כי אין לנתק את הקטינה לא ממשפחת האומנה ולא מאלמוני. המומחה נחקר על חוות דעת זו ביום 21.12.14.

ב. בסיום הדיון מיום 21.12.14 ניתנה החלטה לפיה, המומחה ינסה להיפגש עם אלמוני וכן עם משפחת האומנה ויבדוק את האפשרות של קיום פגישה, לשם בדיקת הקשר ביניהם ולבדיקת האפשרות להגיע להסכמות. נקבע, שאם לא תהיינה הסכמות תינתן החלטה על הגשת סיכומים.

ג. ביום 4.1.15 הוגש עדכון מטעם המומחה בעניין המפגש עם משפחת האומנה יחד עם אלמוני ובת זוגו במטרה לבחון פעם נוספת את האפשרות של הגעה לפתרון מוסכם. הצדדים לא הצליחו, למרבה הצער, להגיע להסכמות.

ד. מעדכון המומחה מיום 4.1.15 עולה, בין היתר, כי הצדדים לא היו "בשלים" עדיין להגעה להסכמות. המומחה סיכם את הדברים כך (ע' 2-3):

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

"נראה כי שני "הצדדים", - הייתי מעדיף לכנותם "שותפים" – מבינים כי באופן מעשי על הבת להמשיך לגדול אצל המשפחה האומנת, אם כי אלמוני מציין אין הוא מוכן "לחתום" על הסכמת הורה לאימוץ... נראה כי כולם מבינים כי ככל הנראה אין מנוס מסידור של אימוץ פתוח וכי בית המשפט יצטרך לקבוע את המינון המתאים של הקשר, את המסגרת של הליווי המקצועי כולל סמכויות הגורם המלווה וכן את המסגרת של הליווי המקצועי כולל סמכויות הגורם המלווה וכן גם להגדיר משפטית את הזכויות ואת החובות של אלמוני ושל ההורים המאמצים – אם אכן יוחלט על אימוץ בכלל ואימוץ פתוח בפרט" [ההדגשה הוספה – ד.ט.].

ה. המומחה לא המליץ, בעדכון מטעמו, על אימוץ פתוח של הקטינה ואף התחמק בכוונה מהמלצה כזו (ע' 17 ש' 19-28 פרו' מיום 21.12.15). אימוץ פתוח עלה כפתרון רק בהעדר אפשרות להגיע "לאיזה פתרון מוסכם" (ע' 13 ש' 33 – ע' 14 ש' 6-1 פרו' מיום 21.12.15).
ו. בעדותו ביום 21.12.14 ראה המומחה את ההסדר האידאלי בתיק כך (ע' 28 ש' 17-8):
"שהבת תמשיך לגדול אצל המשפחה האומנת שיהיה קשר עם אלמוני, ושיהיה גורם טיפולי שילווה את התהליך שמוסמך לעשות שינויים אלו ואחרים, בתדירות הקשר, ואופי הקשר לפי הצרכים המשתנים של הקטינה".

16. א. ביום 18.1.15 הוגשה בקשה דחופה מטעם פלונית, לעריכת בדיקת מסוגלות הורית חוזרת. נטען, כי פלונית החלה לנהל אורח חיים עצמאי ופעיל, עברה להתגורר בהוסטל ואף מצאה עבודה מסודרת. נטען שמאז סוף 12/14 פלונית החלה לעבוד כמט"בית בחברת 3 פעמים בשבוע כ- 3 שעות.

ב. ביום 21.1.15 הוגשה עמדת המבקש שהתנגד לבקשת פלונית, שכן רק ביום 15.12.14, מעט יותר מחודש לפני הגשת הבקשה, הוגשה על ידי המומחה שמונה מטעם ביהמ"ש חוות דעת למסוגלות הורית עדכנית ביחס לפלונית, והמומחה אף נחקר על ידי ב"כ פלונית בדיון ביום 21.12.14. לטענת המבקש, אף אם פלונית החלה הליכי שיקום, מדובר באשה הסובלת ממחלת נפש כרונית, לאחר אשפוזים ממושכים ועל כן מדובר לכאורה בתהליך שיקום ממושך, הרבה מעבר לזמן הסביר שבו הקטינה יכולה להמתין עד שעניינה יוכרע בפני בית משפט זה. גם מן הטעם שההליך המשפטי התארך מסיבות שונות, התנגד המבקש לבקשה.

ג. ביום 21.1.15 ניתנה החלטה לפיה, התיק מתנהל מחודש 3/13. התמשכות ההליך נגרמה רק בשל נסיבות התלויות באלמוני. בחודש 12/14 הוגשה חוות דעת נוספת על ידי

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

המומחה אשר התייחסה גם לפלונית. המומחה שלל פעם נוספת את יכולתה של פלונית לגדל את הקטינה. נקבע עוד, כי משהסתיימו הליכי ההוכחות אין מקום לפתוח מחדש את התיק בשאלת מצבה של פלונית בפרט בנסיבות בהן לא הוגשה ולו ראיה לכאורה לגבי שינוי מהותי במצבה או בנסיבות.

ד. משלא עלה בידי המומחה להביא את הצדדים להסכמה, ניתנה ביום 21.1.15 החלטה בדבר הגשת סיכומים.

ה. הסיכומים הוגשו כדלקמן: ביום 5.2.15 הוגשו סיכומי המבקש. ביום 1.3.15 הוגשו סיכומים מטעם פלונית. ביום 4.3.15 הוגשו סיכומים מטעם אלמוני.

ו. עתה נדרש ביהמ"ש ליתן פסק דין.

המסגרת המשפטית

17. א. המסגרת הנורמטיבית הרלבנטית לתיק זה פורטה בהחלטה בדנ"א 7015/94 יועמ"ש נ' פלונית פ"ד נ(1) 48 והמעוניין לעיין בדיון המעמיק והמקיף יפנה לשם. בפסק הדין נאמר כך:

"10. לכל אדם זכות יסוד לגדל את ילדו גם אם מבחינה אובייקטיבית ייטב לילד אצל אחרים. "זוהי זכות חוקתית טבעית וראשונית בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם...), ואין המדינה רשאית לשבור את התא המשפחתי וליטול מהאדם את ילדיו על-מנת להיטיב עמם..."

ב. בד"נ 1892/11 היועמ"ש נ' פלונית (פורסם במאגרים, ניתן ביום 22.5.11) המשנה לנשיאה, כב' השופט א' ריבלין קבע את הכלל לפיו:

"כי בהעדר חשש לפגיעה בילד הדל שבהורים הוא טוב בעיני הילד מן החזק והשופע שבמאמצים".

ג. ככל זכות, גם זכותם של ההורים הטבעיים אינה מוחלטת. ילד איננו חפץ שלהוריו זכות קניין בו, להחזיקו לטובתם. הוא בעל ישות עצמאית, ולו זכויות ואינטרסים משלו. עדיפותה של זכות הילד באה לביטוי בחוק אימוץ ילדים, שבו ניתן לעקרון טובת הילד מעמד על. ככלל, באין עילת אימוץ, עקרון טובת הילד מוגשם על-ידי החזקה (שמעוגנת, כאמור, גם בזכות ההורה) כי טובת הילד מחייבת שיגדל אצל הוריו. ואולם, לנוכח מעמד הבכורה של טובת הילד, ניתנת גם

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

חזקה זו לסתירה במקרים חריגים, כאשר החזרת ילד להוריו הטבעיים תגרום לו לנזק קשה אף שהוצא מהם שלא כדין. במקרה כזה לא יוחזר הילד להוריו הטבעיים גם אם לא התקיימה עילת אימוץ: דנ"א 7015/94, לעיל.

ד. בע"א 488/77 פלוני ופלונית נ' היועמ"ש פ"ד לב(3) 421 נאמר לגבי חוק אימוץ ילדים כך:

"12. קיומו של קשר טבעי זה הוא ביסוד הדרישה של המחוקק שבית-המשפט לא יתן צו-אימוץ אלא אם נוכח שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ. דרישה זו חיה מכוח עצמה. ובאה היא בנוסף, ובדרך-כלל אף קודמת, להחלטתו של כלל גדול אחר שביסוד דיני אימוץ - וביסוד פרשת יחסי הורים וילדים בכלל - הלוא הוא העקרון של הדאגה לטובתו של הקטין. ובכך מסכים אני, עם כל הכבוד לדעתו של השופט שמגר ב-ע"א 549/75, [2], הנ"ל בע' 467.

אמרנו שבדרך-כלל קודם העקרון של הצורך בהסכמתם של ההורים לעקרון של טובת הקטין. אך לדרך-כלל זה יש יוצאים-מן-הכלל, והמה המנויים בשלוש הפסקאות שבסעיף 11 לחוק אימוץ ילדים, תש"ך-1960. המכנה המשותף לכל היוצאים-מן-הכלל הוא קיומם - או אי-קיומם - של תנאים שבהם עולה ועדיפה הדאגה לגורלו ולשלומו של הקטין על הזכות הטבעית של ההורה שתנתן הסכמתו עובר לאימוץ ילדו.

אך מאחר ומדובר בשלילת זכות טבעית ויסודית של קשר בין הורה וילדו, מצווים אנו להקפיד ולפרש מהותם ותכנם של יוצאים-מן-הכלל אלה, שמאפשרים שלילת זכות מעין זו, בזהירות מרובה ובדרך הפירוש המצמצם."

ה. בתיק שלפני הבקשה נגד ההורים מבוססת על סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים, המורה כך:

13. (א) באין הסכמת הורה, רשאי בית משפט, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, להכריז על ילד כבר-אימוץ, אם נוכח כי נתקיים אחד מאלה:

...

"(7) ההורה אינו מסוגל לדאוג לילדו כראוי בשל התנהגותו או מצבו, ואין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין על אף עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו".

ו. בדנ"א 1892/11, לעיל, נאמר לגבי יישומו של סעיף 13(א)(7) כך:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

7. ...במיוחד קשה ההחלטה בבוא בית המשפט להכריע בהליך המבוסס על עילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) שאינה נסמכת אך על אירוע שאירע בעבר והסתיים, אלא על הערכת המסוגלות לעתיד, המחייבת זהירות מצד בית המשפט ומטילה עליו אחריות בבואו לקבוע אם מתקיימים התנאים להכרזה על קטין כבר-אימוץ...

8. בהתאם להוראות חוק האימוץ, כפי שפורש בפסיקתו של בית משפט זה, בהיעדר הסכמה של ההורים הביולוגיים לאימוץ, הליך האימוץ בישראל נחלק לשני שלבים. בשלב הראשון נבחנת השאלה האם הקטין הוא בר-אימוץ. שלב זה נוגע לניתוק הזיקה המשפטית בין הקטין לבין הוריו הביולוגיים. השלב השני בהליך האימוץ עוסק במתן צו אימוץ לקטין שהוכרז כבר-אימוץ. שלב זה נועד ליצור את הזיקה המשפטית בין הקטין לבין הוריו המאמצים (ראו: ע"א 2169/98 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נג(1) 241, 258-260 (1999); בע"מ 778/09 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני ([פורסם בנבו], 29.11.2009) (להלן: עניין פלוני), פסקה 23 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל). השלב הראשון של הליך האימוץ נחלק לשני שלבי משנה. בשלב המשנה הראשון נבחנת השאלה האם קמה בעניינו של הקטין אחת מעילות האימוץ הקבועות בסעיף 13 לחוק האימוץ, כאשר טובתו של הילד אינה בגדר עילת אימוץ עצמאית. קיומה של עילת אימוץ לפי חוק האימוץ הוא המקנה לבית המשפט סמכות לפגוע באוטונומיה של ההורים ובזכויותיהם הטבעיות (ראו בע"מ 6509/04 ההורים הביולוגיים נ' פלוני ופלוני המיועדים לאימוץ הקטין, פ"ד נט(1) 596, 612 (2004)). בשלב המשנה השני נבחנת השאלה האם בהתקיים עילת אימוץ יש להכריז על הילד כבר-אימוץ. שלב זה עניינו בשיקול הדעת השיפוטי המופעל כדי לבחון האם טובת הילד, שהיא הגורם הדומיננטי בשלב המשנה השני, מחייבת הכרזה עליו כבר-אימוץ. בהתייחסו לשלב המשנה השני ציין הנשיא ברק כי: "בשלב המשנה השני, אף שבית המשפט רשאי להכריז על ילד כבר-אימוץ, אין הוא חייב לעשות כן, ויש להתחשב במכלול השיקולים והחלופות הקיימות על פי טובתו של הילד" (ראו שם, בעמ' 613).

9. במקרה דנן השאלה השנויה במחלוקת בין הצדדים היא האם יש להכריז על הקטינה כבת-אימוץ. לשם כך נדרשת, אפוא, בחינת קיומה של עילת אימוץ לפי סעיף 13 לחוק האימוץ. לאחר מכן, היה ונמצא כי מתקיימת עילת אימוץ, יש לשקול האם טובת הקטינה מחייבת את הכרזתה כבת אימוץ. בחינה דו-שלבית זו (במסגרת השלב הראשון של הליך האימוץ) צריכה להיעשות בראש ובראשונה על ידי בית המשפט לענייני משפחה, שהוא הערכאה השיפוטית המוסמכת להכריז על ילדים כבני אימוץ לפי חוק האימוץ..."

ז. לגבי סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים אמר כב' השופט לוין בע"א 3798/94 פלוני נ' פלונית פ"ד נ(3) 133 כי:

"יש לעשות שימוש זהיר ביותר בסעיף 13(7) לחוק. במקרים נדירים בלבד יכול שבית המשפט ייאזת להכריז ילד בר-אימוץ רק עקב האפשרות שהשארות בידי הוריו הטבעיים עשויה להסב לילד נזק מחמת מוגבלות קשה, חמורה ומסוכנת של הוריו, ואין, כרגיל, מביאים בחשבון את טובת הילד, כשהיא לעצמה, כגורם להכרזתו בר-אימוץ".

ח. כאמור לעיל, טובת הקטין אינה כשלעצמה עילת אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים. על עקרון זה חזר ביהמ"ש העליון בע"א 232/85 פלוני נ' היועמ"ש פ"ד מ(1) 1:

"חוק האימוץ מאפשר לשלטון לחדור אל נבכי התא המשפחתי גם בלא הסכמת ההורים, וזאת אם מתקיימות הנסיבות, המאפשרות הכרזתו של קטין כבר-אימוץ (סעיף 8(א) לחוק האימוץ). חוק האימוץ קובע רשימה סגורה של שמונה עילות, אשר בהן רשאי בית המשפט, גם ללא הסכמת ההורים, להכריז על קטין כבר-אימוץ (סעיף 13 לחוק האימוץ וכן ע"א 549/75 [5], בעמ' 468; ע"א 783/81, ב"ש 228/83 [7], בעמ' 7). בכל שמונה המצבים הנזכרים בסעיף 13 לחוק האימוץ, אין זה תנאי מספיק, כי טובת הילד היא שיוכרז כבר-אימוץ. החוק דורש "דבר-מה-נוסף", שיש בו כדי להתגבר על חוסר ההסכמה של ההורים. "דבר-מה-נוסף" שכזה קיים, למשל, מקום שההורים מסרבים ליתן הסכמתם לאימוץ, והסירוב בא ממניע בלתי מוסרי או למטרה בלתי חוקית (סעיף 13(8)). בדומה, ניתן להכריז על קטין כבר-אימוץ גם ללא הסכמת הוריו הטבעיים, מקום שההורים מפקירים את ילדם (סעיף 13(4)). בכל אלה אין החוק מסתפק אך בכך שהכרזה על היות הקטין בר-אימוץ היא לטובתו. החוק דורש תנאים נוספים, מהם הקשורים להורים עצמם ומהם הקשורים לפגיעה קשה בקטין. מכאן לא נובע, כמובן, כי בחינת טובתו של הקטין אינה רלוואנטית בהכרזתו כבר-אימוץ. בחינה זו חשובה היא ביותר, אך מן הראוי לעשותה בזמן המתאים. אכן, חוק האימוץ מבחין, לעניין זה, בין שני שלבים: בשלב הראשון נבחנת השאלה, אם מתקיימת עילה להכרזתו של קטין כבר-אימוץ. בחינה זו נעשית במסגרת שמונה העילות הקבועות בסעיף 13 לחוק האימוץ. טובת הקטין, כעילה עצמאית, אינה נמנית עם העילות, אם כי לעתים היא מהווה נדבך בקיומה של אחת העילות (כגון הפקרה, הימנעות מקיום חובות כלפי הקטין). בשלב השני נבחנת השאלה, אם יש מקום לעשות שימוש בשיקול הדעת השיפוטי להכריז על הקטין כבר-אימוץ. שלב שני זה מקיים, רק אם במסגרת השלב הראשון נמצא, כי קיימת עילה כדין להכרזתו של הקטין כבר-אימוץ; shy& עם זאת, קיומה של עילה כשלעצמו אינו מספיק למתן ההכרזה".

ט. בהתאם לעקרונות הנ"ל מוטלת על בית המשפט חובה לבדוק קיומם של שני שלבים אלה.

דיון בשאלת המסוגלות ההורית

18. בשלב ראשון אבחן את השאלה האם מתקיימת אחת מעילות האימוץ הקבועות בסעיף 13 לחוק אימוץ ילדים. בחינה זו תעשה כלפי כל אחד מההורים בנפרד.

המסוגלות ההורית של פלונית

19. א. בשים לב לנסיבות חייה של פלונית ומצבה הנפשי, מקבל אני את עמדת המבקש, כי יש לקבוע שלגבי פלונית התקיימו הוראות סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים. פלונית עונה על הדרישה לפיה "ההורה אינו מסוגל לדאוג לילדו כראוי בשל התנהגותו או מצבו, ואין סיכוי שהתנהגותו או מצבו ישתנו בעתיד הנראה לעין על אף עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו".

ב. לפי דברי פלונית במועד הדיון ביום 21.12.14, היא בת 40. מגיל 27 מוכרת למערכת בריאות הנפש והיו לה 22 אישפוזים (ע' 30 ש' 13 פר' מיום 21.12.14). דהיינו, פלונית מתמודדת זמן רב עם מחלת נפש ואינה מצליחה להגיע למצב מאוזן. מחמת אישפוזיה החוזרים לא נכחה פלונית בכל הדיונים.

ג. עוד לפני שפלונית ילדה, היא העלתה את האפשרות של מסירת הקטינה לאימוץ, אך חזרה בה.

ד. יומיים לאחר לידת הקטינה, פלונית אושפזה בכפייה במחלקה הפסיכיאטרית של בית החולים בשל מצב מאני – פסיכוטי עם מסוכנות לקטינה. פלונית היתה מאושפזת במחלקה הפסיכיאטרית של בית החולים עד ליום ... לאחר מכן הועברה לאשפוז ממושך בבית החולים איתנים.

ה. פלונית אישרה בפני, כי אינה מסוגלת לגדל את הקטינה (ע' 3 ש' 5-8; ע' 15 ש' 1-2; ע' 19 ש' 8-9 פר' מיום 15.10.13). פלונית טענה בסיכומיה כי יש לאפשר לאלמוני לגדל את הקטינה. עמדתה זו, המבטאת שינוי לעומת העבר והוסברה על ידה, בכך שהיתה בזוגיות עם אלמוני תקופה של 3 שנים, בחלק מהזמן, וגם לפני לידת הקטינה, במגורים משותפים. אלמוני הוא בן אדם ישר, אמין ומתמיד שעזר לה לגדל את בנה ... עמדת פלונית גם קיבלה תפנית בשל כך שסברה, כי אם אלמוני יגדל את הקטינה תוכל היא לשמור עימה על קשר (ע' 18 ש' 7-8).

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

וש' 13-19; ע' 20 ש' 2-3; ע' 20 ש' 24 ועד ע' 21 ש' 12; אלמוני – ע' 44 ש' 11-15 פרו' מיום 15.10.13; ע' 22.10.14 ע' 4).

ו. בפני בית המשפט הונחו חוות דעת מטעם המומחה שמונה על ידי ביהמ"ש באשר למסוגלות ההורית של פלונית. התרשמות המומחה מפלונית בחוות דעת מיום 28.6.13 היתה כדלקמן (דיון ע' 10 ו-11):

"לאחר בדיקתי, נשארתי עם מספר נקודות בהן אין לי התלבטות כלל ומספר נקודות בהן קיימת אצלי התלבטות משמעותית מאד. לגבי פלונית ואביה אין כל התלבטות. פלונית, הן על פי ההתרשמות שלי ממנה והן, למעשה, מדבריה עצמה אינה רוצה ואינה מסוגלת לטפל בבת שלה. מצבה הנפשי הינו מעורער ולא יציב ואין היא מצליחה לטפל בעצמה בצורה עקבית, אחראית ובריאה לאורך זמן. מדובר באישה אינטליגנטית אשר מתמודדת זה זמן רב עם מחלת נפש ואשר אינה מצליחה להגיע למצב מאוזן. כאמור, עם כל הצער שבעניין, התרשמתי כי פלונית בעצמה מבינה כי אין ביכולתה לגדל את הבת... ולגבי פלונית חוסר המסוגלות נראה לי ברור וחד משמעי ולא עולה לגבי היכולות ההוריות שלהם התלבטות כלשהי".

ז. בהשלמה הנוספת לחוות הדעת מיום 30.9.13 חזר המומחה על מסקנתו מיום 28.6.13.

ח. גם בחוות דעת נוספת מטעם המומחה מיום 15.12.14, למעלה משנה וחצי לאחר התחלת ההליך שלפני קבע המומחה, כי פלונית אינה מסוגלת לגדל את הקטינה (ע' 11):

"מצבה של פלונית ממשיך להיות קשה מאד, להערכתי מצבה הנפשי מונע ממנה לגמרי לקחת על עצמה אחריות כלשהי לגידולה של הבת. אכן אף ספק רב ביותר אם היא מסוגלת להיות דמות קבועה ועקבית בחיים שלה וזאת בשל האשפוזים התכופים שלה והקושי שלה להתמודד בצורה עצמאית – גם כאשר אין היא מאושפזת – וכן גם התובנה הנמוכה שלה למחלתה ולצורך בטיפול עקבי".

ובהמשך נאמר כך (ע' 12):

"במקרה דנן, התרשמתי ... שלאם הביולוגית – פלונית – אין את המסוגלות ההורית המינימאלית הנדרשת, לא הייתה לה בעבר וככל הנראה גם לא תהיה לה בעתיד הנראה לעין".

ט. בשל מצבה הלא יציב של פלונית וריבוי אשפוזים, לא התקיימו ביקורים בינה לבין הקטינה עד לחודש 5/11, עת היתה הקטינה בת ... חודשים. מאז החלו ביקורים של פעם

בשבועיים למשך מספר חודשים עד שפלונת אושפזה שוב בחודש הביקורים חודשו 5 חודשים לאחר מכן בחודש

י. ביום ... מסרה פלונת לעו"ס שאינה מעוניינת לבקר עוד את הקטינה שכן "זה מבלבל אותה". פלונת אמרה שרוצה למסור את הקטינה לאימוץ ולפגוש אותה פעם בשנה. כחודש לאחר מכן, ביום ..., חזרה בה.

יא. ביום 15.12.14 הוגשה חוות דעת נוספת מטעם המומחה שהמליץ כדלקמן (ע' 14):
"7. אין לאפשר כל קשר בין הבת לאם הביולוגית".

יב. בעדותו מיום 21.12.14, חזר המומחה על עמדתו באשר למצבה של פלונת (ע' 26 מש' 27 ואילך פרו' מיום 21.12.14). המומחה השיב בשלילה לאפשרות של קשר בין פלונת לקטינה אם יקבע אימוץ פתוח. לדברי המומחה, לא מדובר במקרה שפלונת היתה דמות קבועה, עקבית ויציבה בתודעה ובחוויה של הקטינה, מה גם שהעמיד לא ברור (ע' 27 ש' 13-20; ע' 28 ש' 1-4 פרוט' מיום 21.12.14).

יג. בית המשפט מקבל באופן מלא את הערכת המומחה באשר למסוגלות ההורית של פלונת. עם כל הצער שבדבר, אין ספק, כי בנסיבות אלה פלונת לא תוכל לגדל את הקטינה שכן מצבה הנפשי אינו מאפשר זאת. אציין כי ביהמ"ש גם מקבל את הערכת המומחה לגבי אביה של פלונת, מר ולגבי חוסר המסוגלות שלו ביחס לקטינה.

יד. הגם שמתקיימת עילת סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים בית המשפט מבקש לציין, כי התרשם שאין ספק שפלונת אוהבת את הקטינה. פלונת לא ויתרה עליה מרצונה ולא נטשה אותה. פלונת חפצה בקטינה בכל נפשה ומאודה וסבלה רב מכך שהקטינה אינה גדלה בחיקה ומכך שאין לה קשר עימה. בית המשפט חוזר על המלצתו לפלונת לכתוב לבת מכתבים לתיק האימוץ וזאת במבט צופה פני עתיד. חשוב שהקטינה תדע, בבוא היום, כי בשל נסיבות חייה ובראש ובראשונה מצבה הנפשי הקונסטיטוציוני, התגלגלו הדברים כפי שהתגלגלו ומטעם זה נאמרים הדברים.

טו. ההמלצה על אי מתן קשר בין פלונת לקטינה תקפה בכל מקום בו תתגורר הקטינה.

המסוגלות ההורית של אלמוני

20. א. האם מתקיימת עילת סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים באלמוני? הנטל להוכיח את עילת האימוץ כלפי אלמוני מוטל על המבקש.

ב. כאשר עסקינן באלמוני יליד 1980, המידע לגבי מה עשה בגיל 13-14, מי עזר לו להגיע לישראל הוא בעל משקל נמוך. חוק אימוץ ילדים אינו עוסק בעבר אלא בהווה ובעתיד.

ג. הקושי סביב סוגיית מסוגלותו ההורית של אלמוני נובע מהסתירה בין המבחנים האישיותיים שנעשו לאלמוני ולבת זוגו על ידי שירותי הרווחה במסגרת תיק הנוער לבין ההתרשמות של המומחה שמונה בהליך זה כולל בדיקות האינטראקציה בין אלמוני לקטינה. כאמור לעיל, סתירה זו הביאה להתארכות ההליך ולצורך בבדיקות נוספות.

ד. התרשמות המומחה מאלמוני בחוות דעת מיום 28.6.13 היתה חיובית (ע' 11):

"ההתרשמות מאלמוני הינה התרשמות של אדם אשר מחד הינו בעל קורות חיים מאד לא שגרתיים אבל אשר, מאידך, כיום מנהל את חייו בצורה עקבית, בריאה ונורמטיבית. הוא עובד למחייתו ומקיים קשר סדיר מזה כשלוש שנים עם הגב' XXX. הוא מביע רצון ברור להמשיך ולהתגורר בגבולות מדינת ישראל ואף נרשם, לדבריו, למגורים בישוב בצפון הארץ. הוא יוצר קשר מאד טוב, עושה רושם של אדם רגוע, שקול, ענייני ורגיש. האינטראקציה שלו עם הבת הינה טובה מאוד, מתאימה ובסופו של דבר בריאה ומהנה עבור הבת. העניין שהוא מגלה בה הינו עקבי לגמרי. הוא מביע רצון ברור וחד משמעי ועקבי לקבל אליו את הבת. הגישה שלו כלפיה הינה רגישה ועניינית. הוא מודע לקשיים האפשריים הקשורים בהעברתה אליו. הוא מבין את מצבה הנפשי הקשה של פלונית ומודע למגבלות שלה ולהשפעות השליליות האפשריות על הבת. עם זאת, אין הוא מגלה עוינות כלשהי כלפי פלונית. על אף שהוא נולד ב-XXX למשפחה פלסטינאית – מוסלמית נראה כי הוא מאד מזוהה עם החיים בישראל, מודע לתרבות הישראלית/יהודית ומרגיש את עצמו בנוח בחיים האלו".

ה. בהמשך בחוות דעתו ביטא המומחה התלבטות משמעותית כדלקמן (ע' 11):

"ההתלבטות העיקרית והיחידה – התלבטות שהיא בהחלט אינה מזערית – היא לגבי אלמוני וחברתו הגב' XXX. אין כל ספק כי מדובר בקשר לא נורמטיבי – פלסטינאי יליד XXX אשר מתנכר מארצו, ממולדתו, ומבית אביו אשר על אף עבודתו בעבר בתור XXX נמצא כיום ללא מעמד מסודר בארץ וחברתו אישה יהודיה רווקה [כפי שהיה אז – ד.ט.]. ימ-XXX, ללא ילדים [כפי שהיה אז – ד.ט.]. הנראית על פני הדברים נורמטיבית לחלוטין".

ו. במסקנת המומחה בחוות דעתו היתה (ע' 12) כי:

"מדובר באב ביולוגי אשר על אף מעמדו המשפטי הבעייתי מתפקד בחיים האישיים היום יומיים שלו בצורה נורמטיבית. לא היה בבדיקתי בכדי להצביע על כך כי הוא מהווה סכנה כלשהיא לבת או כי תפקודו מתאפיין בשיקול דעת לקוי".

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ז. בסיכום חוות הדעת כתב המומחה כך (ע' 12):

"מדובר במקרה יוצא דופן של בת ... הגדלה מזה כ... שנים במשפחה אומנת עם אופק אימוץ. בבדיקה המתקיימת היום – בדקה התשעים – עולים דברים חיוביים בהחלט לגבי המסוגלות של האב הביולוגי. על אף שנסיבות חייו של אלמוני אינן שגרתיות ועל אף העובדה שהבת נמצאת כבר ... שנים בתוך משפחה אשר התכוונה לאמצה, הרי שאין בבדיקה שלי בכדי לקבוע כי אלמוני נעדר מסוגלות או כי לא יהיה מסוגל לטפל בבת בצורה אחראית הולמת את הצרכים שלה".

ח. המלצות המומחה בחוות דעתו היו כדלקמן (ע' 13):

1. אין להכריז על הבת בת אימוץ.

2. יש לאפשר את החזרתה לאלמוני בתהליך הדרגתי ומבוקר אשר יהיה מלווה על ידי גורמים טיפוליים משירותי הרווחה ומטעמים.

3. בטרם הבת תעבור לאלמוני, עליו להסדיר את מעמדו המשפטי בארץ. אין לאפשר העברת הבת לרשות הפלסטינאית בשל סכנה של מבקשי נפשו של אלמוני.

4. בטרם תעבור הבת לאלמוני עליו להסדיר מקום מגורים ראוי לגידולה של הבת כפי שהתחייבו בפני".

ט. נוכח הסתירה המהותית בין המבחנים שנערכו לאלמוני ולבת זוגו במכון XXX לבין חוות הדעת של המומחה שמינה בית המשפט, סבר ביהמ"ש שנדרשות בדיקות נוספות, וניתנה החלטה בהתאם ביום 4.7.13.

21. א. ביום 30.9.13 הוגשה השלמה לחוות דעת המומחה בשל הפערים בין האבחון של מעון XXX לבין המלצות המומחה. המומחה ביצע לאלמוני ולבת זוגו בדיקה פסיכו-דיאגנוסטית. המומחה הודיע כי לא מצא טעם לערוך ביקור פתע אצל אלמוני, בין היתר, מהטעם שלא הועלו טענות לגבי המצב בביתו ולאור כך שאלמוני ובת זוגו מסרו כי הם בחיפוש אחר מגורים אחרים שיתאימו לגידול הקטינה. גם לאחר בדיקת האישיות החוזרת שערך המומחה לאלמוני ולבת זוגו המומחה לא מצא לחזור בו מהתרשמותו ומהמלצותיו כפי שהובעו בחוות דעתו מיום 28.6.13 וזאת מן הנימוקים הבאים (השלמה לחוות דעת מיום 30.9.13 בע' 3):

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

1. מדובר באב אשר מגלה עניין בבת שלו לאורך כל הדרך.
2. הקשר שלו איתה הוא בהחלט טוב וזאת לכל הדעות.
3. הוא מבין את הצרכים שלה. הוא מבין – לפחות באופן חלקי- את המורכבות של המצב והוא בהחלט מוכן לקבל את העזרה הנדרש.
4. היחס שלו לגורמים טיפוליים הינו חיובי.
5. לאורך כל הדרך הוא משתף פעולה.
6. הוא נמצא כיום בזוגיות שהיא בריאה ויציבה ככל שניתן לראות ולהבין.
7. מול כל הנ"ל, לא נראה לי כי ממצאי המבחנים הפסיכולוגיים מצביעים על כי מדובר באדם מסוכן או אדם בעל לקויות בצורה קיצונית. ברור כי אין בממצאים – גם בפרשנות היותר מחמירה שלהם – כשלעצמן בכדי להצביע על חוסר מסוגלות הורית".

ב. מסקנות של המומחה בהשלמה לחוות הדעת היו כדלקמן (ע' 4):

"משתי בדיקותי ומהעיון שלי בחומר הרקע הנני מגיע למסקנה כי טובתה של הבת לגדול עם אביה הביולוגי על כל הקושי אשר יתכן ויהיה כרוך בכך. להערכתי, לו הבת היתה כיום במשמורתו של אלמוני, לא היתה כל עילה מספקת להוציאה מרשותו, גם אם המצב הכללי הינו פחות מאידיאלי. אמנם הבת גדלה זמן רב – ביחס לגילה הצעיר – אצל משפחה אשר ללא כל ספק נותנת מענה הולם והוגן למכלול הצרכים שלה ולהערכתי במצבים כאלו יש בהחלט מקום לתת משקל משמעותי לנסיבות אשר נוצרו בחייו של ילד ולא משנה למה, אולם כאשר מנגד עומד הורה ביולוגי אשר מפגין לא רק את המסוגלות ההורית המינימאלית הנדרשת בהווה אלא שגם הוכיח עקביות ומעורבות בעבר ורצון להיעזר באנשי מקצוע בעתיד, סבורני כי מבחינה פסיכולוגית, יש להעדיף את האב הביולוגי. אמנם כאמור, אין ספק כי יהיה לבת קשיים מסויימים הכרוכים בהתנתקות מהמשפחה האומנת ומההשתלבות בחיים היומיומיים של אלמוני ובת זוגתו אולם הנני סבור כי אלמוני רגיש מספיק ומבין מספיק על מנת שיוכל לשתף פעולה עם הגורמים המקצועיים המטפלים".

ג. בהתאם לכך המליץ המומחה גם בהשלמה לחוות דעתו על החזרת הקטינה למשמורת אלמוני ועל תהליך טיפולי הדרגתי להעברת הקטינה וניתוקה ממשפחת האומנה. בניית תהליך טיפולי עבור אלמוני ובת זוגו אשר יימשך לפחות שנה. התהליך יכלול הדרכה הורית, מעקב אחר

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

הבת, ביקורי בית על ידי עו"ס לחוק הנוער או מי מטעמה (השלמה לחוות הדעת מיום 30.9.13 בע' 4).

ד. נוכח האמור בהשלמה לחוות הדעת הודיע המבקש ביום 20.10.13, כי אין בכוונתו לחקור את המומחה על חוות דעתו. כן ביקש המבקש לדחות את הדיון עד לקבלת החלטה בנוגע לבקשת אלמוני לקבל מעמד בישראל.

22. א. בעדותו ביום 2.4.14, התייחס המומחה למבחנים אישיותיים שנערכו לאלמוני במכון XXX ולפער בינם לבין המלצותיו. לדבריו, המבחנים האישיותיים תקפים עקרונית, אך פחות רלבנטיים למסוגלות ההורית, שלגביה אין מבחנים פורמליים שבודקים אותה. המומחה גם הסביר שיש הבדל עצום במקרים רבים, אפילו ברוב המקרים, בין הדברים שעולים מהמבחנים האישיותיים לבין מה שרואים בשטח, וכך גם במקרה דנן, וכי הוא נוטה ללכת יותר אחרי מה שהוא רואה בשטח (ע' 2-3 פרו' מיום 4.7.13):

"אני חושב שפה יש הבדל עצום ואני נוטה יותר ללכת אחרי דברים שאני רואה בעיניים גם מבחינת אופן ההתייחסות שלו במהלך הבדיקה, גם לגבי האינטראקציה שלו עם הבת הדאגה וההבנה שהוא מביע לבת, היכולת שלו ליצור איתה אינטראקציה חיובית, ההתמדה שלו בקשר שדברים כאלו אולי מטבעם לא תמיד יכולים למצוא לעצמם ביטוי במבחנים פורמאליים, מה גם שבמבחנים עצמם אין פה משהו בדברים שאת מצטטת שאומר כי הוא מהווה סכנה כלשהיא לבת. יכול מאוד להיות שיש דברים בעייתיים כפי שאני ציינתי והדגשתי מדובר באדם מאוד לא שגרתי מבחינת הקשר שלו עם המשפחה שלו ומבחינת אורח החיים שלו ואני לא התרשמתי ולמיטב זכרוני גם לא ראיתי בחומר ברקע, משהו שמצביע על התנהלות יומיומית שהיא בעייתית או לא נורמטיבית או מזיקה. נכון, זה מקרה יוצא דופן אבל כשאני מדבר על נורמטיבי אני לא מדבר במובן החברתי אני מדבר במובן הפסיכולוגי. מדובר באדם שחי בתוך החברה בצורה שלא מזיקה לעצמו או לאחרים, מתפרנס למחייתו ושיש לו מידה סבירה של עקביות בחיים שלו".

ב. מעבר לאמור אוסיף, כי האבחונים האישיותיים שעבר אלמוני מותאמים לאנשים מסביבת תרבותית מערבית. לא התברר כלל, אילו צעדים ננקטו, אם בכלל, כדי להתגבר על קושי מובנה זה שבעריכת מבדקים פסיכולוגיים מהימנים לאנשים העקורים מתרבותם.

ג. בחוות הדעת המשלימה מיום 15.12.14, שהוגשה לאחר שהליך הגישור הסתיים, כתב המומחה לגבי אלמוני כך (ע' 9):

"ערכתי בדיקה פסיכו-דיאגנוסטית לאלמוני. על פי ממצאי המבדקים (רורשארך ו-TAT), לא ניתן להצביע על מצב נפשי אשר פוגע בשיפוט שלו וביכולת שלו לנהל את חייו האישיים בצורה

נורמטיבית. מדובר באדם פשוט ללא רמה גבוהה של תובנות וללא יכולת מפותחת לעשות אינטגרציה בין החוויות השונות שלו בחיים. הוא נוטה לראות את העולם בצורה קונקרטית ופשטנית קצת ללא הרבה מגוון ועושר. עם זאת, לא היו אינדיקציות להפרעות בשיפוט ובשיקול הדעת וכן גם לא הפרעות נפשיות. הוא נוטה לראות את העולם ואת האינטראקציות בין האנשים בצורה חיובית. לא היו אינדיקציות לכך כי הוא עלול לפעול בצורה אשר תסכן את הזולת.

לא היה בבדיקה שלי בכדי להצביע על כך כי קיים משהו בעצם ההתנהלות או ההתייחסות של אלמוני שיש בו בכדי לסכן את הבת. סבורני כי לו היתה כיום במשמורתו, כי לא הייתה עילה כלשהי במסגרת חוק הנוער להוצאת הבת ממנו. הגב' XXX אמנם אינה הורה ביולוגי לבת, אולם היחס שלה אליה הינו ענייני חיובי וגם הבת תופסת אותה בצורה חיובית לגמרי. ההתרשמות הברורה מאלמוני היא כי הוא מאוד מזוהה עם אורח החיים הישראלי והוא מבין ומקבל את זה שמדובר בבת יהודיה, הוא אף יודע לדקלם חלק מהברכות. לדבריו הוא שוקל להתחיל תהליך של גיוור – דבר אשר נמנע ממנו בעבר בשל היעדר מעמד חוקי בישראל – אבל מוקדם מידי לדעת אם מדובר במחשבה בעלמא או בכוונה רצינית".

ד. המומחה סיכם לגבי המסוגלות ההורית של אלמוני כך (ע' 13 חוות דעת מיום 15.12.14):

"מסוגלות ההורית של אלמוני השתפר לעומת העבר והינה כיום תקינה".

ה. בעדותו חזר המומחה ואמר לגבי אלמוני, כי הוא אב טוב וכי הוא נורמטיבי, וכי לאלמוני ובת זוגו יש רמה גבוהה של מוטיבציה לגדל את הקטינה באופן מלא (ע' 3 ש' 25; ע' 7 ש' 22-23; ע' 8 ש' 20-14 פרו' מיום 21.12.14).

ו. לאחר שעיינתי בחוות הדעת של המומחה ולאחר ששמעתי את עדותו בבית המשפט אני מקבל במלואה את עמדתו באשר לאלמוני ולמסוגלותו ההורית, ודוחה את עמדת המבקש. בהתאם אני קובע, כי לא מתקיימת באלמוני העילה שבסעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים.

23. א. להלן אסקור בקצרה את מסכת חייו של אלמוני ועד כמה יש לה השפעה על ההליך ועל מסוגלותו.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

- ב. אלמוני הוא על פי הגדרה סוציולוגית "אחר" בהיותו ערבי, פלסטיני, מוסלמי, שעזב לטענתו את משפחתו וסביבתו הטבעית בגיל צעיר מהמקובל. לדברי אלמוני, אין לו קשר עם משפחתו והוא לא ביקר בבית הספר. לאלה כשלעצמם אין כל השפעה, ולא צריכה להיות השפעה, על מסוגלותו ההורית.
- ג. אלמוני שהה, לטענתו, בישראל ללא מעמד חוקי במשך שנים רבות. אלמוני פנה להסדרת מעמדו לראשונה בשנת ... , קודם ללידת הקטינה (בקשה לצירוף מסמך מיום ...). אלמוני עתר לבג"ץ כדי למנוע את הרחקתו מישראל ולבקשתו ניתן צו כאמור כבר ביום ... ועד 30 יום לאחר ההכרעה בבקשתו להסדרת מעמדו. בחודש 2/14, קיבל אלמוני, לאחר שהמבקש טען שפעל לזירוז קבלת ההחלטה, היתר שהייה בישראל, אשר יש לחדשו מעת לעת (סעיף 27 בסיכומי המבקש). לציון עוד, כי המבקש הדגיש כי קבלת המעמד לא היתה מותנית בשאלה אם אלמוני יקבל את המשמורת על הקטינה אם לאו (ע' 9 ש' 15-20 פרו' מיום 15.10.13).
- ד. אלמוני מודה בפה מלא, שכחודש לאחר הולדתה הבת עברה למשפחת אומנה בהסכמתו. לטענת אלמוני, בהתחלה לא היו לו אמצעים לגדל את הקטינה, ולא בת זוג נורמלית, והוא ביקש זמן להתארגן ולכן הקטינה עברה לאומנה (ע' 24 ש' 4-8 וש' 23-24 פרו' מיום 15.10.13). לדברי אלמוני, לא היתה לו ברירה אלא להסכים לכך בידיעה שזה לתקופה זמנית ולאור הבטחה שהקטינה תחזור אליו כאשר יוכל לקבלה, דבר שלא קרה (סעיפים 9-10 בתצהירו בתשובתו לבקשה מיום 7.5.13; ע' 24 ש' 12-2 פרו' מיום 15.10.13). הודאה זו של אלמוני, כשלעצמה, אינה עילה להכרזת הקטינה כבת אימוץ ואין בה כשלעצמה כדי ללמד על חוסר מסוגלות במובן של סעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים.
- ה. תפקודו של אלמוני נורמטיבי ויציב לפחות מאז 28.6.13, המועד בו מסר המומחה את חוות דעתו הראשונה. אין מדובר בעניין של מה בכך, שעה שעסקינן באדם, שהרושם לגביו הוא כי נסיבות חייו חריגות ויוצאות דופן. הרושם הוא שכל חייו של אלמוני זרועים מאבקים קיומיים. חרף זאת, ככל שדברי אלמוני לגבי נסיבות חייו באמת יסודן, הרי שאלמוני השכיל לחיות חיים נורמטיביים והוא ראוי להערכה ולשבח על התמודדותו וכוחותיו יוצאי הדופן.
- ו. אלמוני הצליח לשקם עצמו, להסדיר את מעמדו במדינת ישראל, ליצור קשר עם בת זוג אחרת כבר ב-..., ולאחר שנישא, הוליד ילדה נוספת אותה הוא מגדל, ללא שום טרזניה מצד שירותי הרווחה. אלמוני מפרנס את משפחתו בכבוד, מקיים אורח חיים נורמטיבי ושומר על קשר יציב וקבוע עם הקטינה. מדובר באדם, שאם נסיבות חייו אכן כפי טענתו, ניתן ללמוד מהן על חוסנו ועוצמתו הנפשיים.
- ז. מאז 2/14 הוסדר מעמדו החוקי של אלמוני בישראל. טענת אלמוני, כי פנה להסדיר את מעמדו עוד לפני שהקטינה נולדה, לא נסתרה.
- ח. אלמוני עובד ומתפרנס, והקים משפחה לאחר שנישא והוליד ילדה נוספת אותה הוא מגדל. באלה יש כדי לחזק את ההורות של אלמוני שצבר ניסיון הורי חשוב ומשמעותי.

ט. המסקנה מהמספר הרב של חוות דעת שהוגשו לתיק מטעמו של מומחה בית המשפט היא, שאלמוני בעל מסוגלות הורית כלפי הקטינה, מסוגלות שהולכת ומשתפרת ככל שעובר הזמן.

24. א. נשמעו טענות מטעם המבקש בעניין העדר אמינות של אלמוני. בין היתר, נטען שלא גילה שבמקביל לקשר עם פלונית היה בקשר עם בת זוגו. מחד גיסא, טענה זו לא הוכחה, ומאידך גיסא, לא נסתרה גרסת אלמוני כי הכיר את בת זוגו לה נישא לאחר שנפרד מפלונית. עסקין באב חסר השכלה פורמלית הטוען לקושי עם תאריכים ומספרים וההסבר שניתן על ידו סביר (ע' 51 ש' 17; ע' 62 ש' 8 פרו' מיום 15.10.13). גם בת זוגו של אלמוני העידה, כי הקשר עם אלמוני החל לאחר שהקטינה נולדה ואותות האמת ניכרו מדבריה (ע' 70 ש' 15-16 פרו' מיום 15.10.13).

ב. נשמעה גם טענה בעניין שימוש בסמים. אלמוני הודה, כי בעבר ניסה כמו כל אחד. האמנתי לדברי בת הזוג שכיום אין אלמוני עושה שימוש בסמים (ע' 49-50 וע' 75 פרו' מיום 15.10.13).

ג. אלמוני עשה ועושה במשך השנים מאמץ לשמור על מקומו בחיי הקטינה, והמאמץ עקבי. אלמוני היה מגיע מ.... ל.... לביקורים וחרף זאת התמיד בביקורים.

ד. עוד לפני כן אלמוני ביקר את הקטינה וטיפל בה בבית החולים כמעט מדי יום ביומו. דבר זה מלמד על קיומה של תחושת אחריות ומחוייבות כלפי הקטינה. מהמסמכים שבאו לפני עולה, שלאחר הלידה, וכל עוד הקטינה היתה בבי"ח, הגיע אלמוני לבקרה מדי יום. שהה עימה כשעתיים בממוצע. אלמוני התייחס לקטינה ברוך ובעדינות, האכילה והחזיקה. הקטינה היתה רגועה בנוכחותו. התקשרות אלמוני עם הצוות היתה טובה. אלמוני הוקיר תודה למתנדבות מארגון "חיבוק ראשון" שהגיעו לטפל בקטינה בקביעות לפי משמרות. גם בביקורים הביע רצון לגדלה.

ה. אלמוני סיפר לבת הזוג שלו מתחילת הקשר על הקטינה ועל ההליכים המשפטיים ושהוא פועל להשבתה אליו. גם דבר זה מלמד על אחריות אלמוני כלפיה (ע' 64 ש' 15-17 וע' 67 פרו' מיום 15.10.13).

ו. הקטינה מכירה את אלמוני, והפגישות בין אלמוני לקטינה טובות מיטיבות עימה, כך לפי המומחה שערך בדיקות אינטראקציה חוזרות.

ז. התרשמתי שאלמוני מונע מטובת הקטינה, מבין את טובתה וצרכיה. גם המומחה התרשם כך (המומחה - ע' 7 ש' 6-12; ע' 8 ש' 3 פרו' מיום 21.12.14). בין היתר, למד זאת המומחה מכך שאלמוני ביקש להחזיר אליו את הקטינה בהדרגה, דהיינו, אלמוני הבין שאי אפשר

לקחת את הקטינה ולהעבירה במכה אחת. המומחה שלל את האפשרות, כי הבקשה להשבת הקטינה בהדרגה נבעה מאמביוולנטיות (ע' 9 ש' 9-2 פרו' מיום 21.12.14). גם ביהמ"ש התרשם, באופן בלתי אמצעי, שיש לאלמוני הבנה טובה לצרכי הקטינה (ע' 32 ש' 20 עד ע' 33 ש' 24 פרו' מיום 15.10.13; ע' 39 ש' 19 עד ע' 40 ש' 20 פרו' מיום 15.10.13).

ח. איני מקבל את טענת המבקש שאלמוני אינו מבין את צרכי הקטינה באומרו כי היא צריכה "חוג" ולא טיפול. אלמוני איש מקצוע והעובדה שהוא מחזיק בדעה שבגילה של הקטינה, שיחות פרטניות אינן מתאימות אינה מעלה ואינה מורידה. אלמוני מבין שצריך לתת לקטינה מענה שיאפשר לה "לפרוק", באמצעות ריקוד או יצירה. התרשמתי שאלמוני כיוון לטיפול בתרפיה במוסיקה או לטיפול בתרפיה באומנות, והמינוח שבו השתמש "חוג" אינו מעלה ואינו מוריד כאשר ישנה הבנה מהותית בייחוד בנסיבות בהן השפה העברית אינה שפת האם של אלמוני והוא מעיד על עצמו שלא ביקר בבית ספר ומדובר באיש פשוט. חרף זאת, התרשמתי כי הבנתו של אלמוני טובה ואף למעלה מכך. מכל מקום אלמוני אמר שאם תהיה המלצה לטיפול לקטינה יאפשר את הנדרש לפי דעת גורמי הטיפול (ע' 35 ש' 1 עד ע' 37 ש' 7 פרו' מיום 15.10.13).

ט. המומחה העריך, כי אלמוני מסוגל לקבל הדרכה מקצועית היכן שהדבר יהיה נחוץ (ע' 12 ש' 1-2 פרו' מיום 21.12.14), וגם לכך יש ליתן משקל. אלמוני גם מסוגל לשמור על משמעת ומסוגל לעשות את מה שנדרש ממנו (ע' 11 ש' 33-32 פרו' מיום 21.12.14). בשים לב לכך שאלמוני מילא אחר כל הנחיות שירותי הרווחה במסגרת הליך זה, יש בה כדי ללמד שאין מקום לפקפק בהערכת המומחה וזו גם התרשמותי.

י. העובדה שאלמוני יש הבנה טובה של צרכי הקטינה עולה בראש ובראשונה מכך, שהגם שהוא מתנגד לאימוצה, אלמוני הסכים עוד לפני הגשת הסיכומים, ולאחר שפגש את משפחת האומנה, לכך שהקטינה תישאר לגדול אצלה (ס' 13 תגובתו מיום 13.1.15). עוד לפני כן העביר לקטינה מסר מרגיע דומה (תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.14; ס' 82 בסיכומי המבקש).

יא. התרשמות ביהמ"ש היא שהסכמה זו של אלמוני אינה נובעת מהעדר מסוגלות או מוטיבציה, כפי טענת המבקש, כי אם מהבנתו את צרכי הקטינה ורצונו בטובתה. חרף הקשיים ששירותי הרווחה הערימו לפני אלמוני, עליהם אתעכב בהמשך, מוצא אלמוני את הכוחות לשים את צרכי הקטינה לפני רצונו וזכותו לגדל את בתו הקטינה. לדעת בית המשפט, אין מסוגלות הורית גבוהה מזו. התנהלות אלמוני מלמדת מעצמה שאלמוני יש הבנה טובה של טובת הקטינה, צרכי הקטינה, כולל הצורך שלה ביציבות. לאלמוני תובנה בפועל של מצבים מורכבים ויכולת להתמודד עימם: אלמוני ביקש להכיר את משפחת האומנה לטובת הקטינה; אלמוני הסכים לשקול חלופה של אומנה, אך דרש להכיר את המשפחה האומנת (ע' 33 ש' 11-8 פרו' מיום 15.10.13; סעיף 37 בסיכומי המבקש). התנהלות זו היא סבירה ונורמטיבית בכל קנה מידה.

25. א. אמנם התרשמות המומחה היא שאלמוני אינו מסוגל היום לגדל את הקטינה בגפו (ע' 8 לחוות הדעת מיום 15.12.14), אך אלמוני אינו לבד. לאלמוני יש בת זוג. אלמוני נישא לבתו זוגו, הם רשומים כבני זוג בארגון משפחה חדשה והם אף הידקו את הקשר ביניהם באמצעות הבאת תינוקת משותפת לעולם. להערכת המומחה, נוכחותה של הגב' XXX הינה חיובית ובנקודות מסוימות היא אף משלימה את החסר אצל אלמוני (ע' 12 חוות דעת מיום 15.12.14).

ב. המומחה במפורש הבהיר שלאמוני ובת זוגו רמת מוטיבציה גבוהה בקשר לקטינה ולאפשרות שיגדל אותה (ע' 8 ש' 20 פרו' מיום 21.12.14). מהמכלול שהוצג, גם ביהמ"ש התרשם כפי המומחה (ע' 41 ש' 10-7 וש' 14-15; ע' 64 ש' 21-13; ע' 67 ש' 5 עד ע' 68 ש' 6; ע' 69 ש' 17 עד ע' 70 ש' 3; ע' 76 ש' 17 עד ע' 77 ש' 12 פרו' מיום 15.10.15). ולכן אני דוחה את טענות המבקש בעניין זה.

ג. זה המקום להדגיש שלאמוני מעולם לא ניתנה הזדמנות על ידי שירותי הרווחה להוכיח את טענתו, כי הוא מסוגל לגדל את הקטינה, עם או בלי בת זוגו (ע' 59 ש' 19-15 פרו' מיום 15.10.13).

ד. המומחה התייחס לאפשרות של פירוד בין אלמוני לבת זוגו ואמר כי סומך על אלמוני שיוכל לקבל את ההחלטות הנכונות, ידע להתייעץ עם גורמים מקצועיים, ויהיה פתוח לקבל את העצות אותן יקבל (ע' 6 פרו' מיום 4.7.13).

ה. אלמוני גם טען לניסיון בעבר בטיפול בבנה של פלונית, ..., טענה שלא נסתרה. טענה זו מצאה חזקת מראיות המבקש ועדיו (טופס ועדת אבחון טיפול והערכה מיום ... ע' 3 בסיפא, צורף לבקשה; ס' 28 תסקיר עו"ס העירייה; תצהיר עו"ס חוק נוער בסעיף 27 בסיפא שצורפו לבקשה; ע' 33 ש' 16-13 פרו' מיום 15.10.13).

ו. אלמוני מעולם לא ויתר על הקטינה ולא הסכים לאימוצה וביקש מההתחלה ופחות מחודשיים לאחר שנולדה לקבלה לחזקתו (למשל, בצ"א XXXXX; בתנ"ז XXXXX כמפורט לעיל). אלמוני פעל לקבלת הקטינה חזרה אליו, ביקש לקבלה, וביקש שוב ושוב להרחיב את הסדרי הביקורים עימה. אלמוני מילא כל דרישה של שירותי הרווחה, ביצע בדיקת אבהות וביצוע בדיקות פסיכו-דיאגנוסטיות ואבחונים חוזרים של מסוגלות הורית.

ז. כן יש להוסיף כי פלונית מסכימה, כי הקטינה תגדל אצל אלמוני ובת זוגו.

ח. המצב כיום הוא שאין לפלונית קשר עם אלמוני (אלמוני – ע' 55 ש' 20 עד ע' 56 ש' 3 פרו' מיום 15.10.13; ע' 7 חוות דעת המומחה מיום 15.12.14; ע' 6 ש' 6-1 פרו' מיום 21.12.14). לא הובאה כל ראיה, ולו לכאורית, לקיומו של קשר "הפכפך" כטענת המבקש או לכך שעתיד להיות קשר כזה. גם אם יווצר קשר, בית המשפט התרשם כי אלמוני יוכל להתמודד עם פלונית (ע' 55 ש' 15.10.13):

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

"ש. אם הבת תחזור אליך, איפה פלונית תיכנס בכל הסיפור הזה, איך תתייחסו אליה...?"

ת. תלוי בה תלוי בכם איך מרשים לה לראות אותם".

וראה גם ע' 55 ש' 15-17 פרו' מיום 15.10.15. התרשמתי כי אם אלמוני יקבל הנחיות והוראות ברורות בעניין איסור קשר בין פלונית לקטינה הוא ימלא אחריהן. כך גם התרשם המומחה (ע' 5 ש' 32 עד ע' 6 ש' 7 פרו' מיום 21.12.14):

"אני שוחחתי אתו על האפשרות שישמר לו קשר זה או אחר בינו לבין הבת, ומה תהיה משמעות מבחינת הקשר שלו עם פלונית. והוא אמר שהוא יפעל כפי שיונחה בעניין. כלומר, אם יונחה שלא, לא לגרום לקשר בין הבת לבין פלונית, הוא יעשה את זה, אני בהחלט נוטה להאמין לו. אין לי שום סיבה לחשוב שהוא לא יעמוד במילה שלו..."

ט. איני מקבל את טענת המבקש כי אלמוני התעלם מהתנהגותה הפסיכוטית של פלונית בעבר (ע' 5 תסקיר עו"ס משלים הוגש ביום 17.11.14). התרשמתי שאלמוני היה מודע היטב למצבה הקשה של פלונית בעת היותה בהריון מתקדם, עובר ללידת הקטינה, ורק בשל כך ששירותי הרווחה כבר היו בתמונה לא פנה לבקש עזרה (ע' 45 ש' 15-8 וש' 21-24; ע' 46 ש' 1-8 פרו' מיום 15.10.13). נהפוך הוא, ואין מחלוקת בדבר, אלמוני עבר להתגורר עם פלונית לקראת הלידה כדי לסייע ולעזור לה. אלמוני לא נטש ולא נעלם חרף מצבה הקשה, ולטענתו אף ליווה אותה לקחת תרופות (ע' 44 ש' 24; ע' 46 ש' 6-8 פרו' מיום 15.10.13).

י. הגם שהמבקש שב וטען בסיכומיו, כי לאלמוני אין מסוגלות הורית כלפי הקטינה, בדיון מיום 21.12.14 היה נראה כי עמדה זו נסדקה (ע' 23 בסיכומי המבקש):

"... באשר לאלמוני, אין מדובר בחוסר מסוגלות המאפיין רבים מתיקי האימוץ. אכן מדובר באדם אשר מזה תקופה מנהל אורח חיים נורמטיבי ואשר כיום מגדל יחד עם בת זוגו תינוקת, ואין איש חושב כי הוא אינו מסוגל לכך...."

וראה גם ע' 26 ש' 18-24:

"יש הרבה פנים להכרזה של תיק בר אימוץ זה לא צריך ללכת למקום הדרמטי הזה שזה אומר משהו על אלמוני, ועל חוסר המסוגלות שלו.... המקום הזה של הכרזת הקטינה בת אימוץ היום, באיזה שהוא מקום, הוא הכותרת היחידה משפטית שמאפשרת את מה שהיא צריכה. אז אני חושבת שבאמת לא צריך לתת לזה את המקום הדרמטי הזה והשלילי שמייחסים לזה פה בתוך האולם, כי באמת אף אחד מאיתנו, אם אלמוני יסכים לאימוץ לא יחשוב עליו משהוא שהוא מעיד עליו שהוא לא נורמטיבי, שהוא לא טוב, אלא באמת ממקום שהוא של אהבה וכבוד. זה הכל".

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

יא. לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את עמדת המבקש וחוזר וקבוע כפי שקבעתי לעיל, כי לא מתקיימת באלמוני העילה שבסעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים.

טובת הקטינה כעילת אימוץ

26. א. משחלפנו על פני השלב הראשון, ולאור התוצאה כי אין עילת אימוץ כנגד אלמוני להכרזה על הקטינה כבת אימוץ, אין מקום לכאורה לעבור לשלב השני ולבדוק האם יש מקום לעשות שימוש בשיקול הדעת השיפוטי להכריז על הקטינה כבת אימוץ.
- ב. עם זאת, נותר להתמודד עם טענת המבקש, כי עילת אימוץ מכח סעיף 13(א)(7) מתגבשת גם על פי התוצאה הצומחת – פגיעה בטובת הקטין, ושלפיכך, מוקד הדיון צריך להיות סביב טובת הקטינה הספציפית נשואת הבקשה (סעיפים 66 ו-68 לסיכומי המבקש).
- ג. כן יש להתמודד עם טענת המבקש בע' 23 בסיכומיו כי:
- "... במקרה שבפנינו, מצבה של הקטינה וטובתה אין מקומם בשלב המשנה השני של הכרזת קטין כבר אימוץ, אלא בבסיס עילת חוסר המסוגלות ההורית. יש מקום במקרה מורכב זה, ליתן פרשנות מרחיבה לעילת האימוץ הקבועה בסעיף 13(א)(7) כפי שפרשו בעבר סעיפים אחרים מחוק האימוץ" [ההדגשה הוספה – ד.ט.].
- ד. לא אכחד אם אומר שהדבר לא היה קל בעיני אולם, לאחר ששקלתי בדבר, הנני סבור שיש לדחות את טענת המבקש בנסיבות המקרה. ברגיל בחינת טובת הקטינה היא בשלב המשנה השני של הכרזת הקטינה כבת אימוץ ורק לאחר שנמצאה עילת אימוץ כדין. קבלת טענת המבקש במקרה דנן, לתת מקום לטובת הקטינה כבר בשלב הראשון, טומנת בחובה סכנה של "מדרון חלקלק" ויצירת עילת אימוץ חדשה של טובת הקטין.
- ה. כל המקרים שהובאו על ידי המבקש בסיכומיו עניינם בהורים אשר נקבעה לגביהם עילת אימוץ של חוסר מסוגלות והכרזה של בר אימוץ על ידי הערכאה הדיונית (ע"א 3798/94; דנ"א 7015/94; בע"מ 377/05; דנ"א 5810/90; ע"א 232/85; ע"א 4222/02 שלא פורסם והעתקו לא צורף במסגרת הסיכומים כך שלא ברור אם הוכחה עילת אימוץ ואם היתה הכרזה של בר אימוץ). אין זה דומה כלל למקרה שלפני שבו הוכח כי לאלמוני יש מסוגלות ושאין עילת אימוץ כדין כלפיו.

ו. בנוסף, גם לא הוכח עובדתית, כי טובת הקטינה הוא כנטען על ידי המבקש. המומחה היטיב להסביר את האינטרסים המתחרים בהקשר של טובת הקטינה הספציפית, ולכן מובאים דבריו בהקשר זה במלואם (ע' 12 חוות דעת מיום 15.12.14):

"מקרה זה קשה ביותר בשל ההתנגשות של טובת הילדה על שני מישורים שונים. במישור הראשון, טובתם של ילדים בכלל ושל הקטינה הזו בפרט היא לגדול עם ההוריה הביולוגיים כל עוד וקיימת אצל ההורים מסוגלות הורית מינימאלית. במקרה דנן, התרשמתי כי על אף שלא הביולוגית – פלונית – אין את המסוגלות ההורית המינימאלית הנדרשת, לא הייתה לה בעבר וככל הנראה גם לא תהיה לה בעתיד הנראה לעין לאלמוני ישנה כיום את המסוגלות ההורית המינימאלית הנדרשת. יתכן מאוד ומסוגלות זו לא הייתה קיימת אצלו בעבר אולם, להערכתי, היא הייתה קיימת כבר לפני שנה ובשנה האחרונה אף התבססה והתחזקה. אכן, להערכתי, לו הבת היום במשמורתו, במכלול הנסיבות העכשוויות בחיים שלו ספק רק ביותר אם הייתה הצדקה להוצאת הבת ממשמורתו. במסגרת מה שמתאפשר לו כיום, הוא מקיים קשר חיובי עם הבת וגם אם המפגשים שלה איתו מלווים בקשיים מסוימים בתחילתם, הרי שאיני בטוח כי אפשר לייחס את הקשיים לעצם השהות עם אלמוני, להתייחסות שלו אליה ולהתנהלות שלו איתה כי אם, אולי, לקשיים מובנים בתוך המציאות המורכבת של הבת ותחושת הבלבול אצלה נוצרה כתוצאה ממצאות זו. עם זאת, יש לציין כי לבת לא מעט כוחות, כאמור, ההתנהלות של אלמוני איתה ושלה איתו הינה, בסך הכל, חיובית. יוצא כי מההיבט האחד, טובתה של הבת היא לגדול עם אביה הביולוגי אשר כיום מגלה מסוגלות הורית מספקת ומסגרת חיים המתאימה לגידול הבת. אכן יש להניח כי כפי שאלמוני משתף פעולה עם הגורמים הטיפולים זה זמן רב, כך גם יעשה בעתיד בכל הקשור להדרכה בעניינה של הבת וכל טיפול לו הבת תהיה זקוקה. יש גם לציין כי, להערכתי, נוכחותה של הגב' XXX הינה חיובית ובנקודות מסוימות היא אף משלימה את החסר אצל אלמוני.

מנגד עומדת טובת הבת במישור אחר והיא בחשיבות של המשכיות הקשר עם ההורים האומנים. לית מאן דפליג כי מדובר בדמויות המהוות דמויות הוריות פסיכולוגיות וראשוניות לכל דבר ועניין עבור הבת וכי מדובר בדמויות מיטיבות וזאת לדעת כולם, כולל אלמוני. אין כל ספק כי נפשה של הבת קשורה בנפשם של ההורים האומנים על אף שהיא מבינה כי לא נולדה לאם האומנת אלא – כפי שהבת אומרת – לרופאה – כיום היא שואבת את כל הביטחון שלה מההורים האומנים. אין כל ספק – כפי שמציינת גם ד"ר ... – כי ניתוקה של הבת מההורים האומנים יהיה קשה מאד עבורה וכי קשה מאד לשער מה יהיה עומק הפגיעה ומרחב הנזק. עם זאת, ההתרשמות שלי היא כי מדובר בקטינה אשר ביסודה בריאה בנפשה – אם כי יש לקחת בחשבון מטען גנטי בעייתי מצדה של האם – ויש מקום לשער כי עם העזרה המתאימה היא וכל להתמודד עם הקושי.

יוצא כי יש למצוא עבור הבת את הפתרון אשר יוכל, מחד גיסא, להבטיח לה המשכיות בגידולה תוך כדי שמירה על קשר עם אלמוני אשר כיום הינו דמות חיובית ומאידך גיסא עם המשפחה האומנת המגדלת אותה כבשר מבשרה משחר ילדותה. על אף שהבת גדלה בצורה טובה ביותר

אצל המשפחה האומנת ועל אף שאולי במובנים רבים הנתונים של המשפחה האומנת טובים – אף בהרבה – מאלו של האב הביולוגי – הרי שיש לאפשר לבת להמשיך את הקשר עם אלמוני אם כי בלי לערער את העקביות והיציבות שיש לה כיום בחיים שלה. אין לי כל ספק כי חשיבה זו היא עמדה מאחורי הניסיון להביא את הצדדים לפתרון מוסכם דרך גישור אלא שלהערכת השילוב של אמוציות ועקרונות מנעו מציאת פתרון מוסכם. חשוב להדגיש כי כאשר ניגשים למקרה הזה מנוקדת מבט פסיכולוגית קיימת פחות משמעות לכותרת אותה אנחנו מדביקים לסידור אשר תהיה בסופו של דבר. הבת זקוקה לקשר עם ההורים האומנים והן עם אלמוני. הקשר שלה עם ההורים האומנים חשוב יותר מהקשר עם אלמוני בתקופה הזאת בחיים אולם בהמשך דרכה, הקשר עם אלמוני יהיה לא פחות חשוב" [ההדגשות הוספו – ד.ט.].

ז. עולה, כי לדעת המומחה טובת הקטינה הספציפית מורכבת משני נדבכים: מקשר עם משפחת האומנה ומקשר עם אלמוני, וכי בכל סידור חייב להיות המשך לקשר הכפול.

ח. נתתי משקל רב לכך שהמומחה לא המליץ על אימוץ בכלל או אימוץ פתוח ואף נמנע מכך במכוון. לא רק שהמומחה לא המליץ על אימוץ פתוח של הקטינה אלא שהוא אישר שנמנע בכוונה מהמלצה כזו (ע' 4 ש' 21-22; 17 ש' 19-28 פרו' מיום 21.12.14). בכך בוודאי לא הקל המומחה על בית המשפט.

ט. מעיון בחוות הדעת של המומחה ומעדותו, מתרשם ביהמ"ש כי המומחה כיוון לפתרון של אומנה ארוכת טווח (למשל, ע' 18 ש' 25-26 וש' 34-36 פרו' מיום 21.12.14), אם כי כאמור, המומחה לא המליץ על כך במפורש, בכך הקל על עצמו והטיל את מלוא כובד ההחלטה על ביהמ"ש.

י. יוצא איפוא, כי גם אם הייתי מקבל את עמדת המבקש, כי בחינת מצבה של הקטינה וטובתה אינו, במקרה דנן, בשלב המשנה השני של הכרזת קטין כבר אימוץ, אלא בבסיס עילת חוסר המסוגלות ההורית – ולא קיבלתי עמדה זו בהעדר אינדיקציה אחרת לחוסר מסוגלות – לא היה בכך כדי להועיל למבקש לאור עמדת המומחה באשר לטובתה.

27. א. לא מצאתי כי נסיבות המקרה דנן יש בהן כדי להצדיק סטייה מעקרונות היסוד של השיטה: בע"א 577/83 היועמ"ש נ' פלוני פ"ד לח(1) 461 נאמר בהקשר זה כך:

"כדי להצדיק פגיעה באוטונומיה ובפרטיות של התא המשפחתי, וכדי להצדיק הוצאתו של קטין מרשות הוריו הטבעיים, צריכה להתקיים עילה מיוחדת ויוצאת דופן. טובתו של הקטין כשלעצמה אינה עילה שכזו. אין מוציאים ילדים מרשות הורים, רק משום שטובתם של הילדים דורשת זאת.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

עם זאת, מקום שקיימת עילה כדין להוציא קטין מרשות הוריו, הרי טובתו של הקטין היא שיקול מרכזי בקביעת מקום הימצאותו (הזמנית או הקבועה) של הקטין. טובתו של קטין היא שיקול במסגרת עילה קיימת ולא שיקול היוצר עילה שאינה קיימת בלעדיו. עמד על כך מ"מ הנשיא, השופט שמגר, באמרו בע"א 783/81 - לא פורסם:

"שאלת טובתו של הקטין אינה עילה עצמאית, התלויה על בלימה, לפיה מכריעים כביכול בכל עת איפה יהיה מקום משמורתו ושהותו של הקטין; היא אמנם משמשת קנה מידה מדריך ראשון במעלה, אך היא יכולה להיות מיושמת רק כאשר יש עילה שבדין לשקילתה של הבחירה בין אפשרויות חילופיות פתוחות. משמע, בהיעדר נתונים משפטיים (שעיקרם הוזכרו כבר לעיל) המתירים – כאמצעי יוצא דופן – שינוי במקום שהותו של הקטין וכתוצאה נגררת מכך גם שינוי במעמדו של ההורה, אינם מתגבשים כלל התנאים המוקדמים, בהם יש ליישם את קנה המידה האמור. ממילא אין מקום למתן החלטה המורה על הוצאת ילד מידי הוריו או השארתו מחוץ לבית הוריו בניגוד לרצונם, כאשר הטעם הבלעדי לכך הוא כי הדבר הוא לטובתו של הקטין. לו היה הדבר כך, היה נפתח למשל פתח לנטילת ילדיהם של הורים החיים במצוקה, כדי להעבירם מסיבה זו בלבד לרשותו של אחר ולא הוא; חברתנו לא אימצה אמת מידה כאמור המכתיבה מקום שהותו של קטין על השיקול, כביכול, של הנתונים החיוביים והשליליים המצטברים בהתייחסותם לכל חלופה אפשרית".

ב. המשפחה הטבעית היא התא הקיומי הבסיסי ביותר. היא מוכרת על ידי המשפט, וזוכה לאוטונומיה וחסינות ומוגנת מפני חדירת המדינה, אלא בנסיבות חריגות ויוצאות דופן: דנ"א 6041/02 פלונית נ' פלוני פ"ד נח(6) 246.

ג. ההפרדה בין השלבים הנ"ל של הליך האימוץ (שלב ההכרזה כבר אימוץ ושלב מתן צו האימוץ) הנה הכרחית כדי להבטיח הגנה מרבית לזכויות הטבעיות של ההורים על ילדיהם. הדבר אף עומד בקנה אחד עם הרף הגבוה שהציב המחוקק בהליך האימוץ הנשען על שלושה אדנים. האחד הוא רצונה של המדינה שלא להתערב בקשר הטבע שבין ההורה הביולוגי ובן ילדו, והחשש מפני מדרון חלקלק, ועל כן תעשה ההתערבות רק במצב שלמעין "אין ברירה". האדן השני הוא הזכות להורות והאדן השלישי הוא טובת הקטין: ראה כב' השופט גביון באמ' (באר-שב) 45/12 - פלוני נ' אלמונים (פורסם במאגרים, ניתן ביום 15.9.13).

ד. משלאמוני מסוגלות הורית ברורה, ולא ניתן היה להוציא את הקטינה ממשמורתו לו היתה במשמורתו, אין מקום לקחת ממנו את הקטינה ולמוסרה לאימוץ ללא הסכמתו, ומשאינן זה לטובת הקטינה, ואפילו משפחת האומנה יכולה להעניק לה מכל טוב ובשפע רב.

ה. בהעדר הסכמה של אלמוני, ובהעדר עילת אימוץ ומשאין מדובר בטובת הקטינה כעילה עצמאית, לא ניתן לדעת בית משפט זה להכריז על הקטינה כבת אימוץ.

28. א. לא נעלם מעיני כי המומחה העריך שניתוק הקטינה ממשפחת האומנה צפוי לגרום לה נזק חמור מאוד, ייתכן שבלתי הפך.

ב. עמדת המבקש מבוססת על תיאורית ה-attachment (ההתקשרות) שהיא בבחינת מושכלות יסוד בפסיכולוגיה. מנגד יש ליתן משקל לגורם ה- adjustment (הסתגלות). מן המפורסמות הוא כי ילדים מסתגלים לשינויים, ויש ליתן משקל גם לסיכוי כי היחס החם והטיפול האוהב שתקבל הקטינה מאלמוני ובת זוגו, יאפשרו לה להתגבר על הפגיעה בעקבות ניתוקה ממשפחת האומנה. לצד הפגיעה הראשונית בקטינה, יש לבחון לטווח הארוך, לכל ימי חייה, כך שאל תוך המשוואה הכאובה יש לשקלל גם את "התועלת" מכך שהקטינה תגדל בחיק אביה. בכך ימנעו ממנה החסכים והכאבים שהם לעיתים מנת חלקם של ילדים מאומצים, והיא גם תיתרם מכך שהיא גדלה כשהיא מחוברת לשורשיה: בע"מ 4486/13, פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה - משרד הרווחה והשירותים החברתיים, (פורסם במאגרים, ניתן ביום 27.8.13), כב' השופט עמית.

ג. עם זאת, כפי שציין כב' השופט עמית בבע"מ 4486/13 הנ"ל, בסיטואציות שונות, השיקול של חשש לכאב ולנזק שייגרם עקב ניתוקו של קטין ממשפחה אליה הורגל מזה שנים, אינו שיקול קונקלוסיבי שבלעדיו אין: בע"מ 4486/13, לעיל.

29. א. בהקשר זה יאמר עוד, וכעולה מהתסקיר המעדכן שהוגש ביום 17.11.14, יזמו וערכו שירותי הרווחה לקטינה בדיקה פסיכיאטרית אצל ד"ר ... בדיקת הקטינה נעשתה ללא נטילת רשות מטעם ביהמ"ש, ללא קבלת עמדת פלונית, ולאחר שכבר מונה מומחה בתיק מטעם ביהמ"ש אשר קבע פעמיים שיש לאפשר את החזרתה לאלמוני.

ב. הבדיקה הפסיכיאטרית של הקטינה החלה ביום 17.2.14. המבקש פנה לבית המשפט ביום 18.2.14 בהודעת עדכון, אך לא עדכן על ביצוע הבדיקה. באופן דומה לא עדכן בזמן אמת לגבי תוצאותיה שניתנו ביום 12.3.14, בסמוך לפני שהמבקש הציע את הליך הגישור (בתחילת 4/14). דבר ביצוע הבדיקה והתוצאות הוסתרו מבית המשפט עד ליום 17.11.14, והוצגו רק לאחר ש"התפוצץ" הליך הגישור בחודש 9/14 (ראה הודעת המבקש מיום 15.9.14). הגם שהתקיים דיון ביום 2.4.14 שבו הציע המבקש גישור, שבו טען המבקש שקיבל "מידע ודיווחים

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

לגבי מצב הקטינה", לא גילה המבקש את דבר ביצוע האבחון ותוצאותיו. דהיינו, ההתרשמות של בית המשפט היא שתוצאות האבחון הפסיכיאטרי "הוחזקו" על ידי המבקש במשך 8 חודשים והוגשו לתיק לאחר שהליך הגישור "התפוצץ", כתמיכה לטענת המבקש בדבר התפתחויות שחלו "בחודשים האחרונים" ולטענתו שטובת הקטינה בהכרזתה כבת אימוץ. גם בסיכומים מסתמך המבקש על תוצאות בדיקה זו.

ג. נראה שמדובר בהערכה פסיכיאטרית מוזמנת על ידי שירותי הרווחה, היא אינה ערוכה בהתאם לפקודת הראיות וד"ר ... לא התייצבה לעדות ולא היתה נכונה להיחקר על ממצאיה, ובהתאם לכך יש להתייחס אליה. ההערכה הוזמנה על ידי שירותי הרווחה לצרכיהם ולא ידוע מה הרקע שנמסר בטרם בוצעה. מכל מקום ההערכה אינה מהווה חוות דעת בנוגע לקשר בין הקטינה לבין אלמוני (כך גם נאמר בה) ומשקלה נמוך לאור האמור לעיל.

30. א. מכלול השיקולים, מביאים אותי למסקנה, כי למרות הקושי והסיכון הטמון בזעזוע הכרוך בניתוקה של הקטינה ממשפחת האומנה אצלה היא גדלה היום, היה מקום להסב את הגלגל לאחור ולהשיב את הקטינה לחיק אביה.

ב. המומחה התרשם, כי לקטינה לא מעט כוחות. אין ספק כי ניתוק הקטינה ממשפחת האומנה יהיה קשה עבורה, קשה מאד לשער מה יהיה עומק הפגיעה ומרחב הנזק. עם זאת, ההתרשמות היא כי מדובר בקטינה אשר ביסודה היא בריאה בנפשה, והגם שיש להביא בחשבון מטען גנטי בעייתי מצדה של פלונית, יש מקום לשער כי עם העזרה המתאימה היא תוכל להתמודד עם הקושי (ע' 12 חוות דעת מיום 15.12.14).

ג. המומחה חיווה דעתו כי העברת הקטינה עלולה לגרום לה למצוקה נפשית לא מבוטלת. לדבריו, אף אחד לא יכול בדיוק להגיד מה וכמה, זה ברור, אבל שהסכנה קיימת (ע' 12 ש' 27-29 פרו' מיום 21.12.14). גם בחקירה נגדית נשאל המומחה לגבי הנזק הצפוי לקטינה.

ד. המומחה נשאל ע"י ב"כ המבקש שאלה מנחה: האם הוא סבור, כי העברת הקטינה היום מהמשפחה האומנת לאלמוני צפויה לגרום לה לזנק חמור מאוד, יתכן שבלתי הפיך. המומחה השיב שכן (ע' 13 ש' 10-13 פרו' מיום 21.12.14). השאלה המנחה הסתמכה על עמדתה של ד"ר ... עניין לגבי התייחסתי לעיל.

ה. היתכנות לנזק בלתי הפיך אינה עולה בגדר הוכחת הטענה, כי לקטינה ייגרם נזק חמור מאוד ובלתי הפיך. מנגד, לא נסתרה עמדת המומחה, כי הקטינה בריאה, בעלת לא מעט כוחות ותצליח לצלוח את המעבר עם עזרה מתאימה.

ו. אני דוחה את טענת המבקש, כי הקטינה לא תשרוד מבחינה פסיכולוגית מעבר לבית אלמוני. הטענה לא הוכחה.

ז. אין המקרה שלפני מתאים לקביעה, כי החזרת הקטינה לידי אלמוני תגרום לה נזק קשה ובלתי הפיך אף שהוצאו מאלמוני שלא כדין וכי יש להורות על אי החזרתה לאביה גם בהעדר עילת אימוץ.

ח. מחוות דעת המומחה ועדותו אנו למדים, כי לאלמוני ולבת זוגו יש את ההורות הנדרשת והמספקת כדי לסייע לקטינה הספציפית להתמודד ולהתגבר עם עזרה מתאימה.

ט. הקטינה מכירה את אלמוני המתראה איתן באופן רצוף ותכוף. הקטינה עצמה מודעת לאפשרות של חזרה לאלמוני והדבר עולה בבירור מהתסקיר המשלים שהגישה העו"ס. לקטינה גם קשר חלש אבל טוב עם בת זוגו של אלמוני (ע' 11 בחוות הדעת).

י. העובדה, כי הקטינה מכירה את אלמוני ואת בת זוגו ונפגשת עימם יש בה כדי להקל על המעבר. כמובן שהמעבר צריך להיות מלוות בליווי, הדרכה, תמיכה ויעוץ מאסיביים של רשויות הרווחה.

31. א. חרף כל האמור לעיל, עדיין שנתנו של ביהמ"ש נודדת ומקרה זה אינו נותן מנוח לביהמ"ש. לאחר ששקלתי בעניין ושבתי ושקלתי בית המשפט בדעה, כי הסכמת אלמוני מאפשרת ומחייבת בכל זאת את השארתה של הקטינה במסגרת משפחת האומנה בה היא גדלה כיום לטווח ארוך, וזאת על מנת לחסוך לה את המעבר ועל מנת לשמור על יציבות בחייה של הקטינה.

ב. משלא קמה עילת אימוץ, ההלכה מחייבת שלא ניתן לפגוע בזכויות אלמוני והקטינה, אלא אם מתקיימות דרישות פסקת ההגבלה. במסגרת זו יש להעמיד ולפרש את חוק אימוץ ילדים והעילות שבו בהתאם לעקרון המידתיות, והמידתיות מחייבת שלא לנקוט בצעד קיצוני של הכרזה על הקטינה כבת אימוץ, אם קיימת חלופה אחרת מידתית יותר. ובלשון אחרת, רק כאשר כלו כל הקיצין, יש להכריז על קטין כבר אימוץ: אמ"ץ 31808-08-13 היועמ"ש נ' ע.ו. וג. (פורסם במאגרים, ניתן ביום 13.11.11).

ג. הסכמת אלמוני, מאפשרת הגעה לפתרון מידתי יותר מאימוץ.

ד. אמנם במהלך ההליך סבר ביהמ"ש שאין אפשרות להגיע לפתרון של אומנה ארוכת טווח, אולם, הצדדים הרחיבו חזית לכיוון זה: המבקש הוא שהעלה את האפשרות של אומנה בחקירתו הנגדית את אלמוני ובת זוגו (ע' 20 ש' 7-9; ע' 62 ש' 4-9; ע' 78 ש' 10-11 פרו' מיום 15.10.13), ומנגד אלמוני נתן הסכמתו לפתרון זה לאחר שהכיר את משפחת האומנה, לרבות, במסגרת הליך הגישור שנערך (תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.13; ס' 34 בסיכומיו).

ה. בית המשפט מסיק מדברי המומחה, כי אומנה ארוכת טווח היא בבחינת פתרון שהוא לטובת הקטינה (ע' 4 ש' 8-9 וש' 21-22 וש' 31-33 פרו' מיום 21.12.14). בעדותו אמר המומחה כך (ע' 19 ש' 14-14 פרו' מיום 21.12.14):

"לדעתי, ואולי לא יסכימו איתו, לדעתי אנו כולנו יודעים מי הילד ומה הילד, צריך רק להחליט איך קוראים לילד".

ו. התוצאה נתמכת גם בסמכותו הכללית של ביהמ"ש מכח סעיף 68(א) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב – 1962, לקבוע אמצעים זמניים או קבועים לשמירת עניינו של קטין לפי שיקול דעתו. מדובר בפתרון שלדעת בית המשפט הוא הנכון והטוב ביותר למקרה ייחודי ומורכב זה.

ז. הפתרון של אומנה ארוכת טווח מגשים באופן המיטבי, לדעת בית המשפט, את המלצות המומחה מיום 15.12.14:

"1. אין לנתק את הבת – לא מההורים האומנים ולא מהאב הביולוגי.

2. משמעות הדבר היא כל בכל סידור חייב להיות המשך קשר. כאמור עבור הבת נכון להיום הקשר עם ההורים האומנים חשוב יותר מאשר הקשר עם אלמוני, אולם בעתיד יתכן מאד כי הקשר עם אלמוני יהיה לא פחות חשוב – גם אם שונה במהותו.

3. אי לכך, יש לאפשר לבת להמשיך ולגדול בבית ההורים האומנים.

4. יש להבנות מערך של קשר בין הבת לאב הביולוגי בתדירות של אחת לשבועיים ללא צורך בפיקוח או השגחה. כמו כן, ניתן גם לשקול מפגשים במהלך חופשות.

5. יש למנות גורם טיפולי אשר יתאם בין המשפחה האומנת לבין האב הביולוגי. יש להעניק לגורם הטיפולי הזה סמכויות לפיהן יוכל להתאים את זמני השהות של הבת עם אלמוני בהתאם לצרכיה המתפתחים.

6. היות ומדובר בבית המתחנכת בזרם הדתי, על אלמוני והגב' XXX להתאים את ההתנהלות שלהם כך שיעלה בקנה אחד עם החינוך שהבת מקבלת בבית הספר.

7. אין לאפשר כל קשר בין הבת לפלונית".

ח. אין זה כנראה המקרה הראשון שבו נקבעת אומנה ארוכת טווח אצל משפחת אומנה בתיק אימוץ. למקרה אחר שבו נקבע הדבר ראה אמ"ץ 31808-08-10, לעיל. חברתי, כב' השופטת אספרנצה אלון, קבעה באותו מקרה לגבי ההורים, כי מתקיימת לגבי שניהם עילת אימוץ וכי אין להם מסוגלות, וחרף זאת נקבע, כי טובת הקטין היא שלא להכריז עליו כבר אימוץ אלא להותירו באומנה לטווח ארוך, במסגרת המשפחה האומנת המגדלת אותו היום. אם כך נעשה שם, על אחת כמה וכמה שהדבר ניתן במקרה דנן, בו קבעתי שאין עילת אימוץ.

32. א. לא נעלמה מעיני עמדת הרווחה, כי יש להעדיף אימוץ פתוח על פני אומנה מטעמים של יציבות, ביטחון וקשר עמוק.

ב. כאמור לעיל, במקרה דנן, לא ניתן לקבוע אימוץ פתוח כאשר אין מתקיימת עילת אימוץ כנגד אלמוני.

ג. העמדה שהמבקש מציג היא העמדה המקובלת והרווחת, אך כפי שציינה חברתי כב' השופטת אספרנצה אלון באמ"ץ 31808-08-10, לעיל, עמדה זו יש לבחון מחדש:

"נכון הוא שעמדה זו הייתה העמדה המקובלת והרווחת, אך האם יש לתת לעמדה זו בכורה, גם כיום? אינני בטוחה. הנחת הבסיס ששלטה בעבר היא כי טובתו של ילד לגדול רק במשפחה נורמטיבית - אמא, אבא וילד. כיום, כאשר המציאות החברתית מלמדת על תמורות חברתיות משמעותיות, שברוח העידן נוצרו ונוצקו מודלים שונים של "משפחות" - משפחה דו - מינית, משפחה חד מינית, משפחה חד הורית, משפחה "גרושה", משפחה "פרק ב'", משפחת אימוץ ומשפחת אומנה. החברה פתוחה היום לקבל ילדים להורים גרושים, להורים פונדקאיים, להורים מאמצים, להורים אומנים, להורים חד מיניים ועוד.

ראה ספרם של יהודה אטלס ויעל משאלי "כל אחד והמשפחה שלו" (הוצאת רואים אור, 2000):....

ראה גם סיפרה של לימור טלמור, "משפחות, משפחות מליון לפחות" (הוצאת רימונים, 2010):...

כל ילד נושא עימו את סיפור חייו. כיום, מתחזקת הגישה כי לא מודל המשפחה הוא העיקר בטובת הילד אלא יחסים טובים, בטוחים ויציבים של קטין עם הדמויות המשמעותיות בחייו, הם אלה אשר מעניקים לילד חוסן רגשי וחזקים את זהותו".

ד. השיקול שהביא את ביהמ"ש להעדיף בכל זאת את המשך שהיית הקטינה במשפחת האומנה, נובע בעיקר, ממצב הקטינה היום.

מצב הקטינה היום

33. א. כמעט מיום לידתה הקטינה גדלה מחוץ למשמורת ההורים הביולוגיים, במשפחת אומנה חסויה, אליה נקשרה.

ב. עמדתו של המומחה באשר לפתרון הרצוי מבחינת הקטינה היה כדלקמן (ע' 11 חוות דעת מיום 15.12.14):

"אם מסתכלים על הדברים רק מנקודת מבטה של הבת אין פתרון טוב. לא מדובר במשחק סכום אפס כלומר מצב הקשר שלה עם האב הביולוגי ממשיך, לפחות בשלב הזה ללא קשר עם המשפחה האומנת או שהקשר שלה עם המשפחה האומנת, לפחות בשלב זה, ממשיך מבלי שיהיה קשר בין לבין אלמוני. נדמה כי תובנה זו היא אשר עמדה במרכז הניסיון לתהליך הגישור – תהליך אשר בסופו של דבר, לא הניב פירות. חשוב לציין כי בשל נסיבות העניין, ככל שהזמן עובר כך גם ההחלטה נהיית קשה ובמידה מסוימת גם בלתי אפשרית יותר. מקרה זה קשה ביותר בשל ההתנגשות של טובת הילדים על שני מישורים שונים: במישור הראשון, טובתם של ילדים בכלל ושל הקטינה הזו בפרט היא לגדול עם ההורים הביולוגיים כל עוד וקיימת אצל ההורים מסוגלות הורית מינמאלית... מנגד עומדת טובתה של הבת במישור אחר והיא בחשיבות של המשכיות הקשר עם ההורים האומנים. לית מאן דפליג כי מדובר בדמויות המהוות דמויות הוריות פסיכולוגיות וראשוניות לכל דבר ועניין עבור הקטינה וכי מדובר בדמויות מיטיבות וזאת לדעתם לכולם, כולל האב הביולוגי".

ג. בהמשך חוות דעתו אמר המומחה לגבי הקטינה כך (ע' 13):

"חשוב לציין כי חשוב קיום קשר עם הורה ביולוגי, הדבר נכון כל עוד אין הוא מסב נזק לילד. במקרה דנן, המשך קשר עם האב הביולוגי הוא דבר העולה בקנה אחד עם טובתה של הבת שעה שהמשך עם האם הביולוגית לא עולה בקנה אחד עם טובתה של הקטינה. אם בעבר המלצתי על העברת הקטינה למשמורתו של אלמוני, הרי שמאז חלף שנה וחצי. מצד אחד אין כל ספק כי מצבו של אלמוני התייצב ובמובנים מסויימים אף השתפר אולם, מנגד, לא ניתן להתעלם מכך שחלפה שנה וחצי מאז המלצתי הראשונה, תקופת זמן שהיא משמעותית ביותר בחיים של ילדה פעוטה. נכון להיום, להערכתי, יש לבחון לא רק מה יהיה הרע במיעוטו עבור הקטינה הזו אלא גם איזה סידור – השארתה אצל ההורים האומנים ללא קשר עם אלמוני – השארתה אצל ההורים האומנים עם קשר עם אלמוני, העברתה אל אלמוני ללא קשר עם ההורים האומנים או

העברתה לאלמוני עם קשר להורים האומנים – יהיה בעל הסיכויים הכי גדולים להצליח. כמובן שקשה מאד לנבא הצלחה בנסיבות שכאלו, מה גם שההצלחה תהיה מותנת במידה לא מבוטלת בנכונות וביכולת של הגורמים השונים להגיע לשיתוף פעולה. מצבו של אלמוני אמנם השתפר, אולם הקטינה גדלה בשנה וחצי וכיום ניתוקה מההורים האומנים בעייתי יותר מכפי שהיה כאשר פגשתי אותה בפעם הראשונה".

ד. בעדותו ביום 21.12.14 אמר המומחה כך (ע' 3 ש' 18-22):

"... כאשר אני בא ומסתכל על הדברים אך ורק מהמבט והכיוון של טובת הקטינה, השאלה אותה אני שואל את עצמי היום היא האם בהתחשב במכלול הנסיבות בחלף הזמן, מצבה של הקטינה, מצבם של ההורים הביולוגיים, האם היום נכון לגרום לשינוי מהותי ומשמעותי בחייה של הקטינה, והתשובה היא לא".

ה. עוד אמר המומחה כך (ע' 4 ש' 6-1 פרו' מיום 21.12.14):

"... כפי שצינתי בחוות הדעת, אני חושב שעבור הקטינה יש חשיבות לשתי המשפחות, אני חושב שנכון להיום בגיל שלהם היום במידה רבה יש חשיבות יתרה למשפחה האומנת... מצד שני אי אפשר לנתק אותה מהמשפחה הביולוגית, לפחות מאלמוני".

ו. עוד אמר המומחה, שהקטינה זקוקה ליציבות ולהמשכיות וזו הסיבה שממליץ להשאיר אותה במשפחה בה היא נמצאת כעת (ע' 4 ש' 10-7 פרו' מיום 21.12.14).

34. א. הועלתה טענה בדבר החרפת התגובות של הקטינה לביקורים עם אלמוני. הרושם של בית המשפט, וזו גם היתה עמדת המומחה, כי לא ניתן לייחס את הקושי של הקטינה דווקא לאלמוני או למשהו בהתנהגותו, אלא לקשיים מובנים בתוך המציאות המורכבת, ולעצם המעבר ולא לעצם הביקור (ע' 12 חוות דעת מיום 15.12.14; ע' 9 ש' 22-20 פרו' מיום 21.12.14). אין לשלול שהקושי נבע דווקא מהסדרי הקשר עם פלונית, בעת שהתקיימו. מכל מקום המומחה ציין בחוות דעתו ביום 15.12.14, כי אמנם יש קושי מסוים בתחילת הביקורים אך הביקורים עצמם מתנהלים בצורה טובה. כן ציין, כי גם משפחת האומנה אישרה שבמפגשים האחרונים, נכון לחודש 12/14, ישנם פחות קשיים. לא ברור מדוע החלו הקשיים בביקורים ומדוע פחתו. לציין כי גם משפחת האומנה לא ידעה לציין למה בדיוק לדעתם קושי זה קיים (ע' 2 חוות

דעת מומחה מיום 4.1.15). גם הקטינה לא יכלה להסביר מדוע אינה רוצה ללכת לפגישות עם אלמוני (ע' 8 חוות דעת מיום 15.12.14).

ב. אין גם לשלול, כי תגובת הקטינה היתה ביטוי של מועקת משפחת האומנה שהוקרנה אליה, כפי שהדבר צויין בתסקיר העו"ס מיום 12.8.13:

"יש גם לקחת בחשבון שכבר עכשיו נתונים ההורים האומנים במועקה של אי וודאות ולא מן הנמנע שהיא עלולה להקרין על הקטינה".

ד. לעניין הטענה בדבר התנגדות של הקטינה לביקורים, עיינתי היטב בדו"ח עו"ס האומנה שהוגש ביום 21.10.14 ולא מצאתי בו מספיק אמירות חיוביות מצד משפחת האומנה או אמירות המעודדות את הקטינה ללכת למפגש עם אביה, או מתן ברכת הדרך. היה מצופה לראות אמירות כגון "אבא אלמוני אוהב אותך והמפגשים חשובים לך" וכו'.

הקשר של אלמוני עם הקטינה

35. א. לא ניתן להתעלם מהקשר של אלמוני עם הקטינה. הקטינה מתראה עם אלמוני אחת לשבועיים למשך כשעתיים וחצי מחוץ למרכז הקשר ולפי שיקול דעת אלמוני.

ב. הסדרי הביקורים בין הקטינה לאלמוני מתנהלים לרוב בנעימות. גם המבקש מודה בכך ומאשר כי תגובת הקטינה למפגשים פחתה (ס' 60 ו- 62 בסיכומיו). הקשיים שהוצגו על ידי שירותי הרווחה בביקורים היו נקודתיים, ואין בקשיים כדי ללמד דווקא על אלמוני. הקשיים מובנים וסבירים על רקע אי הוודאות בה שרויה הקטינה מזה זמן והקושי שלה בסיטואציה המורכבת של חייה, אולם זו הסיטואציה אליה נולדה, ובקשיים לבדם, אין כדי להצדיק את הפסקת הקשר בינה לבין אלמוני או צמצומו.

ג. המבקש טען, כי חוות הדעת הסופית מיום 15.12.14 היא הקובעת בהיותה חוות הדעת העדכנית. מנגד עמדה זו לא מנעה מהמבקש לסמוך ידו על חוות הדעת מיום 28.6.13 לגבי פלונית, כאשר הדבר היה נוח לו (סעיף 21 בסיכומי המבקש). הדבר גם לא מנע מהמבקש לסמוך ידו על חוות הדעת מיום 18.7.12 של מכון XXX (ס' 69 ו- 74 בסיכומי המבקש). לא ראיתי לקבל את עמדת המבקש. חוות הדעת כולן מהוות חלק מהראיות בתיק ויש בהן כדי ליתן תמונה מלאה. חוות הדעת האחרונה ניתנה בהתייחס לקטינה ולא בהתייחס לבת שנולדה לאלמוני מבת זוגו. חוות הדעת של מכון XXX היא חוות דעת מוזמנת ומטעם ויש ליתן לה את המשקל המתאים. מנגד, המבקש אינו יכול להחליט איזה חלקים מחוות הדעת הוא מקבל ואיזה הוא שולל.

ד. בחוות הדעת מיום 28.6.13 בדיקת האינטראקציה מעלה, כי אלמוני מקבל את הקטינה בעדינות ובהתלהבות ויודע ליצור קשר עימה. לקטינה לקח שתי דקות להיות משוחררת. אלמוני שיחק עם הקטינה, ידע לחלק את הקשב והקטינה היתה רגועה. הקטינה נראתה נהנית מהקשר עם אלמוני והיה קשר פיזי ביניהם. הכל נראה רגוע וטבעי. אלמוני הפגין אורח רוח, טווח ריכוז ותשומת לב. גם הקשר עם בת זוגו של אלמוני היה עדין, רגיש, ענייני ומזמין. בת זוגו של אלמוני הפגינה מיומנות טובות עבור מי שלא היה לה (אז) ניסיון הורי. לא היתה מצוקה כלשהיא של הקטינה ולא היה צורך בהתערבות של צוות מרכז הקשר (ע' 7-9 בחוות הדעת).

ה. בחוות הדעת מיום 30.9.13 שוב נצפתה אינטראקציה בין אלמוני לקטינה ע"י המומחה. האווירה היתה נעימה, נינוחה ורגועה. נדרשו לקטינה 2 דקות להיפרד מהאומן. כ- 2 דקות לאחר עזיבת האב האומן, החלה להיות אווירה נעימה, רגועה וטובה... הקטינה כינתה את אלמוני

ו. המומחה חזר על הדברים בעדותו (ע' 9 ש' 22 פרו' מיום 21.12.14):

"הביקורים בהם נכחתי גם אלו לפני שנה וחצי וגם זה עתה התנהלו בצורה מאוד טובה מבחינתה של הקטינה. ביקור של שעתיים וחצי שזה המון זמן. חלק גדול מהאבות שאני מכיר לא יודעים מה לעשות שעתיים וחצי עם קטינה שהם נמצאים איתה".

ז. חשוב לציין כי חלק מהמפגשים עם הקטינה היו ללא נוכחות בת זוגו של אלמוני.

ח. אין לשלול כי הקושי של הקטינה נובע בין השאר מתגובת משפחת האומנה, שכן ביהמ"ש התרשם שהקשיים של הקטינה בביקורים קיבלו נפח על רקע מתן חוות דעת שניה של המומחה, מיום 30.9.13, שיש להחזיר את הקטינה לאלמוני ומשהגישור לא צלח.

ט. מכל מקום המומחה שהיה נוכח במספר פגישות לא התרשם כי הקושי של הקטינה כפי טענת שירותי הרווחה.

י. אין ספק כי הקטינה זקוקה לחוויה של קביעות, שייכות ויציבות וזאת גם על רקע היותה בקבוצת סיכון לאור מחלתה של פלונית. לכן הקטינה זקוקה לאלמוני וכן למשפחה האומנת בחייה, כל צד נותן לקטינה מענה לצרכים חיוניים אחרים. בלעדיהם הקטינה לא תוכל לממש את הפוטנציאל הגלום בה ולא תוכל לגדול להיות בוגרת בריאה בנפשה.

יא. הקטינה בגיל שהיא חייבת סביבה רגועה, אוהבת, ובעיקר מכבדת ומקבלת את הצד השני ואת הורתו, ואת מקומו בחי' הקטינה.

יב. נראה לבית המשפט כי בפתרון אליו הגיע בית המשפט יש כדי לענות גם על צרכי הקטינה.

יג. לא נותר לבית המשפט אלא להתייחס למשפחת האומנת, ולקשר שלה עם אלמוני, הגם שאינם צד ישיר להליך.

משפחת האומנה

36. א. רצה הגורל וגורלם של המשפחה האומנת נקשר בגורל הקטינה.
- ב. המשפחה האומנת נעתרה לפניית שירותי הרווחה אליה והביעה רצון לאמץ את הקטינה, באם תוכרז כבת אימוץ.
- ג. משפחת האומנה הינה טובה ותומכת ומטפלת בקטינה במסירות ודואגת לכל מחסורה מאז היותה כבת חודש ועד היום. אין כל ספק, כי משפחת האומנה התמסרה בכל נפשה ובכל מאודה לגידול הקטינה.
- ד. משפחת האומנה רואה את הקטינה כבשר מבשרה (חוות דעת מיום 28.6.13 ע' 11).
- ה. התיק דנן הוא חריג גם במובן זה, שבניגוד למקובל בתיקים מסוג זה, המבקש הציע קיום גישור בתיק, בהשתתפות משפחת האומנה, וביהמ"ש נענה בסוברו, שיעלה בידי הצדדים יגיעו להסכמות.
- ו. התקיים הליך גישור בו היתה מעורבת משפחת האומנה. כן התקיים הליך של "מעין גישור" אצל המומחה. התנהלות זו הביאה למעורבות משפחת האומנה, והבאת הלך רוחם בפני בית המשפט באופן החורג מהמקובל ותוך נגיסה מהעקרון לפיו להורים המיועדים לאימוץ אין מעמד בשלב הראשון של האימוץ – שלב הבר אימוץ: בע"מ 865/12 פלוני נ' פלוני (פורסם במאגרים ביום 7.2.12). ראה למשל, תסקיר מעדכן מיום 16.11.14.
- ז. מעורבותה של משפחת האומנה בהליך הגישור, ובעקיפין בהליך זה, הביאה לתפנית משמעותית בתיק. מתיק אימוץ הוא הפך להיות דומה יותר לסכסוך משמורת מאשר לתיק של אימוץ.
- ח. עמדה זו אף קיבלה ביטוי מסוים בחוות הדעת של המומחה אשר שקל את משפחת האומנה מול האב הביולוגי (ע' 13 חוות דעת מיום 15.12.14):
- "על אף שהבת גדלה בצורה טובה ביותר אצל המשפחה האומנת ועל אף שאולי במובנים רבים הנתונים של המשפחה האומנת טובים – אף בהרבה – מאלו של האב הביולוגי – הרי שיש לאפשר לבת להמשיך את הקשר עם אביה הביולוגי...".
- ט. גם הבקשה שהגישה משפחת האומנה ביום 20.10.14 ליתן להם זכות טיעון מוגבלת, נוכח עמדתם בדבר מצבה הנפשי הקשה והמתדרדר של הקטינה נוכח הרחבת המפגשים עם אלמוני היא ביטוי של תפנית זו.

י. התפנית בתיק עולה במפורש גם מדברי המומחה (ע' 15 ש' 23-32 פרו' מיום 21.12.14; ע' 2 חוות דעת מיום 4.1.15):

"אני חושב שבסופו של דבר לו היה לי יותר זמן, הייתי כותב פרק נוסף בחוות הדעת, על הקווים אדומים בין המקרה הזה לבין מקרים מסוימים של גירושין שיש מאבקים בין הורים ובין קרובי משפחה אחרים, והאופן שבו ניתן להתמודד עם זה. הנחה פסיכולוגית, המקרים די דומים, זאת אומרת שיש דמויות שונות, ויש משמעות שונה לכל דמות, ויש מערכת יחסים בין הדמויות, אבל בסופו של דבר, אנו יודעים את זה היטב מהניסיון שלנו עם גירושין, כאשר יש שיתוף פעולה והסכמות והדברים ברורים בין הצדדים השונים לבין ההורים, בין ההורים לסבים, ילדים יודעים ליישר קו, ודברים נעשים בצורה נכונה ואף אחד לא ניזוק מזה".

הקשר בין אלמוני ובת זוגו והמשפחה האומנת

37. א. הצדדים נפגשו והכירו זה את זה.

ב. בעקבות הליך הגישור והפגישה אצל המומחה ישנה היכרות בין אלמוני ובת זוגו למשפחת האומנה, והמציאות תחייב סוג של קשר גם בהמשך הדרך וזאת לאור קביעת המומחה, כי יש לאפשר לקטינה המשך קשר עם אלמוני (חוות דעת מיום 15.12.14 ע' 13). המציאות גם מחייבת לאפשר לקטינה המשך קשר עם משפחת האומנה.

ג. נטען, שכבר בחודש 3/14 אמר אלמוני, כי הוא מרוצה מכך שמשפחת האומנה מתפקדת באופן מיטבי לקטינה וכי לא יתנגד כי תגדל בבית משפחת האומנה כאשר ימשך הקשר בינו לבין הקטינה באופן אינטנסיבי. אלמוני התנגד לאימוצה (ע' 2 תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.14).

ד. המומחה נתבקש ע"י ביהמ"ש להיפגש עם שני הצדדים. המומחה התרשם, כי ישנו חשש מסויים משני הצדדים, אם כי החשש נובע יותר מעצם הסיטואציה ופחות מהדמויות עצמן. למשפחת האומנה אין ביקורת ספציפית על אלמוני ובת זוגו, ולאלמוני ולבת זוגו אין ביקורת ספציפית על משפחת האומנה. שני הצדדים מסכימים כי טובת הקטינה צריך להנחות כל מהלך, והפערים הם סביב תפיסות שונות לגבי מהו טובת הקטינה (חוות דעת מיום ע' 4.1.15 ע' 2; ע' 10 מש' 14 פרוט' מיום 21.12.14):

"קודם כל להבנתי, נכון להיום, לפחות דרך העיניים של קטינה בת ..., היא לא [הוסף- ד.ט.] רואה שום הבדל תרבותי משמעותי, בין מה שהיא רגילה לראות בבית, לבין מה שהיא רואה אצל אלמוני, היום לפחות ... יש להניח שהיא לא מודעת לכך שהוא ערבי, גם אם היתה מודעת לזה, לא בטוח שהיתה מבינה את המשמעות, שיש במקומות שונים בחברה לענין הזה. מה שאלמוני עושה איתה במהלך הביקורים שלו איתה אין לו שום דבר סותר את האווירה ואת התרבות בה הקטינה גדלה. העניין הזה יכול להיות מורכב יותר בהמשך הדרך, דומה, אפילו דומה לא מעט למקרים שאנו מכירים שהורים מתגרשים, אחד בוחר אורח חיים מסוים, והשני בוחר אורח חיים

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

שונה, ולפעמים גם מנוגד והילדים צריכים להתמודד עם זה. אבל זה גשר שצריכים לחצות, שאנו מגיעים אליו לדעתי אנו לא נמצאים בגשר הזה עדיין. אני אוסיף שבמסגרת ההרהורים שלי, חשבתי גם על אפשרות שהבת מידי פעם תעשה סוף שבוע עם אלמוני, אבל אני ביני לבין עצמי שללתי את האפשרות הזו בדיוק מהטעמים שאת מעלה פה בגלל ההבדל נקרא לזה תרבותי, לא נקרא לזה דתי בגלל שאני לא חושב שאלמוני מזדהה מבחינה דתית עם אף דת, כפי שציינתי, הוא רואה את עצמו מאוד משתלב עם ההוואי הישראלי ואין שום דבר ממנו שעלול לדעתי להסית את הקטינה נגד החינוך שהיא מקבלת היום".

ה. יש לציין, כי היה שיתוף פעולה של משפחת האומנה בהעברת הקטינה לאלמוני (ע' 7 חוות דעת מיום 15.12.14). מנגד, לאלמוני אין כל הסתייגות מהאופן שבו משפחת האומנה מגדלת את הקטינה (ע' 11 חוות דעת המומחה מיום 15.12.14):
"... יצוין כי לאלמוני אין כל הסתייגות מהאופן שבו ההורים האומנים מגדלים את הבת".

ו. להתרשמות המומחה, אלמוני נעדר עוינות כלפי המשפחה האומנת, כפי שרגילים לראות בסיטואציות שכאלו (ע' 13 ש' 29-30 פרו' מיום 21.12.14). זו גם היתה ההתרשמות של בית המשפט (ע' 39 ש' 19 עד ע' 40 ש' 20 פרו' מיום 15.10.13).

ז. המומחה התרשם שמערכת היחסים בין אלמוני למשפחת האומנה והיחס של האחד כלפי השני, הרבה יותר טוב והרבה יותר חיובי והרבה יותר אידילי ממה שרואים אצל לא מעט מהמקרים של הורים שמתגרשים, כך שיש מידה מסוימת של אידיליה. הבלבול אם יוצר יהיה כתוצאה מהמסרים שהמבוגרים מעבירים לקטינה, אם מעבירים מסר אחד, מרגיע המומחה לא חושב שהקטינה בסיכון להתבלבל (ע' 11 ש' 15-6 פרו' מיום 21.12.14). לציין כי זו היתה הגישה של המומחה ביחס לאפשרות של בלבול אצל הקטינה בשל כך שמשפחת האומנה היא יהודית-דתית.

ח. בית המשפט סבור, כי בתיק דנן, הדרך להגשמת טובת הקטינה בהמשך קשר עם אלמוני הוא באמצעות אומנה ארוכת טווח ולא באמצעות אימוץ פתוח.

המשמעות בפועל של אומנה ארוכת טווח

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

38. א. נותר לקבוע את יישום הפתרון של אומנה ארוכת טווח.
- ב. הקטינה תמשיך לשהות אצל משפחת האומנה במסגרת אומנה ארוכת טווח.
- ג. משפחת האומנה תקבל אפוטרופסות על הקטינה בנוסף לאפוטרופסות של אלמוני.
- (1) בנושאי היום יום תקבע משפחת האומנה לגבי הקטינה.
- (2) בנושאים חריגים ומהותיים בתחום החינוך והבריאות תהיה התייעצות עם אלמוני (השמה בחינוך מיוחד, ביצוע פעולות ניתוחיות וכו').
- (3) חובה על משפחת האומנה לעדכן את אלמוני מדי פעם בדברים חשובים שקורים בחינוך הקטינה בבריאותה וכו', כפי שהמליץ המומחה ע' 15 ש' 2-3 וש' 7-8 פרוט' מיום 21.12.14. בנושאים רפואיים דחופים העדכון יהיה מיידי.
- ד. הסדרי הקשר בין אלמוני לקטינה ימשיכו בתדירות בה הם מתקיימים כיום. לא מצאתי נימוק ממשי להמלצה להפחית את הביקורים של הקטינה מפעם בשבוע לפעם בשבועיים ולכן המלצה זו של המומחה הנדחית. אין מניעה לדעת בית המשפט שמשך זמן הביקור יוארך ושהביקורים יתקיימו בבית אלמוני ובת זוגו. עם זאת, לאור המלצת המומחה לא יתקיימו ביקורים בסופי שבוע (ע' 10 מש' 14 פרו' מיום 21.12.14).
- ה. מחובתה של משפחת האומנה לתת לקטינה את ברכת הדרך, לתמוך ולהסביר לקטינה את חשיבותו של אלמוני בחייה. מחובתה לפעול לכך שהביקורים יהיו טובים ומיטיבים. לצורך כך תסתייע משפחת האומנה בהדרכת הורים שתועמד להם ע"י שירותי הרווחה. גם אלמוני ובת זוגו יקבלו הדרכה הורית כדי להתמודד עם קשיים שעלולים להתעורר. שירותי הרווחה ידאגו להדרכה זו.
- ו. חובת משפחת האומנה לקבל את אלמוני ואת מקומו החשוב בחיי הקטינה למען שלמותה הרגשית ויכולתן להמשיך ולהתפתח באופן תקין. משפחת האומנה קיבלו פיקדון יקר ערך והם חייבים לפעול בענווה ותוך הבנה לגבי האחריות העצומה שיש להם כלפי הקטינה וכלפי אלמוני. משפחת האומנה חייבת לדבר רק דברים טובים על אלמוני ובת זוגו. גם אלמוני ובת זוגו חייבים לנהוג באופן דומה כלפי משפחת האומנה באוזני הקטינה.
- ז. יש איסור על קשר בין הקטינה לפלונית.
- ח. הפתרון אליו הגעתי יאפשר לקטינה להמשיך לגדול את ההורים הפסיכולוגיים, ויאפשר לה מנגד לדעת את זהותה ולעמוד בקשר עם מולידה, קשר שהוא חיוני עבורה.
- ט. באופן חריג, ובנסיבות החריגות של מקרה זה, הגורם הטיפולי אשר יוסמך לווסת את הביקורים לפי הצורך יהיה המומחה, וזאת עד הגיע הקטינה לגיל 18. המימון יהיה על שירותי הרווחה.

39. א. הסדר של אומנה ארוכת טווח אינו דבר קל כלל ועיקר והוא מחייב משמעת, אי חריגה מהכללים של המשך הקשר עם אלמוני והדרכה הורית, לרבות הדרכה הורית משותפת לאלמוני ולבת זוגו ולמשפחת האומנה. המומחה סבר, שהצדדים מסוגלים לכך (ע' 11 ש' 24-26 וש' 32 – ע' 12 ש' 2 פר' מיום 21.12.14). גם בית המשפט סבור כך.

ב. מנקודת מבטה של משפחת האומנה התוצאה אליה הגעתי לעיל, אינה קלה. עם זאת, אין מדובר בעניין בלתי צפוי. כבר בדיון מיום 22.10.14 השמיע ביהמ"ש הערה לאוזני משפחת האומנה כדלקמן (ע' 6):

"ברור כי גם להורים האומנים הדבר אינו קל מאחר והבנתי שהם אלה שמצפים להיות גם הורים מאמצים והדבר כאמור משליך במישרין על הקטינה. ההורים האומנים חייבים להבין כי אין כל ביטחון כי אכן יוכלו לאמץ את הקטינה וכי בסופו של יום ייתכן כי הקטינה תוצא מהם ותועבר למי מהוריהם. עד כמה שידוע לבית המשפט, ההורים האומנים היו מודעים לכך ולכן מצופה מהם כי ינהגו בהתאם. אין בכך חלילה כדי להטיל דופי או מחשבה שאין ההורים האומנים נוהגים בהתאם. בית המשפט מוצא לנכון להודות להם הטיפול שנותנים לקטינה".

ראה גם ע' 3 ש' 31-35 פר' מיום 21.12.14.

ג. ההתרשמות של ביהמ"ש היא שמדובר באנשים נורמטיביים שמסוגלים לנהל שיח ביניהם ולשתף פעולה ברמה גבוהה לטובת הקטינה באמצעות תקשורת בריאה ומכבדת המלווה בגמישות ובפתיחות. בית המשפט מתרשם, כי הצדדים שניהם מסוגלים לקבל את המצב על כל מורכבותו.

ד. להתרשמות המומחה משפחת האומנה מחויבת חד משמעית לקטינה ולגידולה בצורה זו או בצורה אחרת, ואף תוכל ליישר קו עם החלטה הקובעת להוציא את הקטינה מידיהם (ע' 11 ש' 18-24; ע' 28 ש' 32-35; פר' מיום 21.12.14)

ה. המומחה העריך כי לא יהיה מצב שברגע האחרון משפחת האומנה "תנטוש" את המערכה על דברים כאלה או דברים אחרים (ע' 17 ש' 10-13; ע' 18 ש' 18-23 פר' מיום 21.12.14).

ו. סבורני, כי אין לראות בהעדפת מסגרת של משפחת אומנה על פני אימוץ של הקטינה, כביטוי של שאיפה לאחריות מופחתת כלפי הקטינה. נכון הדבר, שאמנה מאופיינת בהעדר מחויבות לטווח הארוך בעוד שאימוץ מאופיין במחויבות לטווח הארוך, אלא שבסופו של יום התוכן הפנימי של מערכת היחסים שתיווצר בין משפחת האומנה לבין הקטינה עולה בחשיבותו על פני המסגרת הפורמלית שנקבעת ליחסים אלה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ז. אם לא יתקבל ההסדר שנקבע לעיל על ידי משפחת האומנה, דבר שלא מצופה שיקרה, כי אז תוחזר הקטינה לאלמוני בתהליך הדרגתי, שימשך שנה לפחות, אשר יהיה מלווה על ידי המומחה וגורמים טיפוליים משירותי הרווחה ומטעמם. במקרה זה, שכאמור ביהמ"ש מקווה כי לא יארע, אך אם יקרה מצופה, כי העזרה והליווי הנדרשים להחזרתה ההדרגתית של הקטינה לידי אלמוני תהיה משמעותית ואיכותית. בכך יהיה משום פיצוי, ולו חלקי ומאוחר, לכך שלא הוצעה ולא ניתנה לאלמוני, על ידי שירותי הרווחה, עזרה כלשהיא בעבר.

ח. בית המשפט מקווה ומאמין כי אלמוני ומשפחת האומנה ישכילו לקבל את האמור בהחלטה זו. בית המשפט בטוח, כי איש מהשותפים אינו רוצה לפגוע בקטינה. שינוי המצב הקיים עשוי, בסבירות גבוהה, לגרום בדיוק לזאת.

תיקון עולם

40. לא אעשה מלאכתי שלמה מבלי להעיר ביקורת בונה לשירותי הרווחה העוסקים במלאכת קודש זו. התמקדתי בעיקרי הדברים אם כי אין באמור משום מיצוי של הדברים.

ילדים מן הראוי שיגדלו אצל הוריהם

41. א. מן הראוי שילדים יגדלו אצל הוריהם גם כאשר מדובר במי שהוא ה"אחר". יתר על כן, כאשר עסקינן ב"אחר" אז מבחנם האמיתי של שירותי הרווחה, ועל שיטת המשפט שלנו להגן על מעמדו של הורה ביולוגי גם אם הוא "אחר" וגם אם יש לו קשיים.

ב. אני דוחה את טענת המבקש, כי אלמוני אינו מבקש לגדל את הקטינה ומאידך מתנגד לאימוצה (ס' 83 בסיכומי המבקש). מיד לאחר הלידה, בועדת תכנון טיפול והערכה שהתקיימה ביום ... אלמוני ביקש את הקטינה וסבר כי יוכל לגדלה. המבקש סבר אחרת וטעמיו עימו. עמדת אלמוני לא השתנתה בהמשך. ראה למשל, ועדת תכנון טיפול והערכה מיום כך גם במהלך ההליך בבימ"ש לנוער (למשל ביום ... א"צ XXXXX), כך גם בפני המומחה. כך גם בהליך שלפני. טענת המבקש, כי אלמוני לא ביקש לגדל את הקטינה אין לה על מה להתבסס, היא סותרת את הראיות בתיק, וטוב היה שלא היתה נטענת. כך גם לגבי הטענה כי לאלמוני יחס של העדר אחריות כלפי הקטינה.

הורים זכאים לקבל הזדמנות אמיתית לגדל את ילדיהם בטרם ימסרו לאימוץ

42. א. העקרון של מתן הזדמנות הוגנת ואמיתית להורה לגדל את ילדו קבוע בחוק אימוץ ילדים בו נאמר "על אף עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הסעד לשיקומו".

ב. במקרה דנן לא מצאתי, כי אלמוני קיבל הזדמנות אמיתית ושווה לקבל לידיו את הקטינה. נהפוך הוא. הרושם של ביהמ"ש הוא שרשויות הרווחה נקטו בפעולות למנוע זאת והכל כפי שיפורט להלן.

ג. אין מחלוקת שרשויות הרווחה היו בתמונה מיום ... לפחות, עת פלונית היתה בחודש להריונה (סעיף 34 בסיכומי המבקש). אין גם מחלוקת, כי כבר בשלב זה התעורר חשש של ממש אצל רשויות הרווחה בקשר ליכולתה של פלונית לגבי העוברית בשים לב למצבה הידוע ביחס לבנה ... והפנייתה לביצוע בדיקת מסוגלות הורית (סעיפים 21-39 בבקשה). מספר פעמים עמדו שירותי הרווחה להוציא צו חירום לפלונית בגלל ... אין גם מחלוקת כי בשלב זה, מספר חודשים לפני הלידה, רשויות הרווחה ידעו על אלמוני (טופס ועדת תכנון טיפול והערכה מיום ... שצורף לבקשה; סעיף 6 תצהיר של עו"ס לשכת הרווחה שצורף לבקשה; ע' 7 פרו' מיום 2.6.13 ממנו עולה, כי גם עו"ס חוק נוער הכירה את אלמוני מספר חודשים לפני הלידה). המדובר בפרק זמן קריטי וממושך יחסית, שבו היה על שירותי הרווחה לפעול באופן יזום ואקטיבי כדי להכיר את אלמוני ואת יכולותיו לפני לידת הקטינה, בניסיון לגבש תוכנית עזרה וסיוע עוד לפני הלידה שתאפשר לאלמוני להכנס לתמונה אם מצב פלונית יחייב זאת, כפי שקרה בסופו של דבר, וזאת גם במקרה שמעמדו של אלמוני טרם הוסדר.

ד. בנסיבות שלעיל, ובנסיבות בהן שירותי הרווחה טוענים, כי עוד קודם ללידת הקטינה פלונית התלבטה לגבי גידולה של הקטינה ואף אמרה כי טובתה תהיה לשלוח אותה לאימוץ (סעיף 34-35 בבקשה), החלטת שירותי הרווחה, כי רק לאחר הלידה ייבדק מצבו של אלמוני, רצונו ויכולתו לקבל עזרה, לא היתה סבירה בנסיבות (סעיף 40 בבקשה). מיד לאחר הלידה התקיימה ועדת תכנון טיפול אך לא ראיתי שהוצע לאלמוני דבר במסגרתה, למשל, עזרה וסיוע לקבלת הקטינה.

ה. בצבר הנסיבות שלעיל, היה זה מחובתם ומתפקידם של שירותי הרווחה לשקוד על הכרת אלמוני ויכולותיו טרם לידת הקטינה. התנהלות אקטיבית זו היתה מונעת את טענת שירותי הרווחה בבקשתם לפי ס' 12 לחוק הנוער (טיפול והשגחה) כי "אלמוני בן זוגה אינו מוכר לנו" (תנ"ז XXXXX). זה המקום המתאים להעיר, כי בניגוד למה שנאמר בבימ"ש לנוער, בהליך זה העו"ס אמרה שהכירה את אלמוני (ע' 7 מש' 9 פרו' מיום 2.6.13). התרשמות בית המשפט היא כי לו היו שירותי הרווחה נוהגים כנדרש וכמצופה, אין זה בלתי נמנע, כי לא היינו עומדים היום היכן שאנו עומדים במסגרת פסק דין זה.

העברת הקטינה מלכתחילה למשפחת אומנה עם אופק אימוץ

43. א. התרשמות בית המשפט באשר לחוסר מתן הזדמנות לאלמוני עולה גם מכך, שרשויות הרווחה הגישו בקשה לפי סעיף 12 חוק הנוער (טיפול והשגחה), אך העבירו את הקטינה כבר מההתחלה למשפחה עם אופק אימוץ מבלי שהוגשה בקשה לפי סעיף 12(ג) לחוק אימוץ ילדים, ומבלי לקבל את אישור ביהמ"ש. ויזכר כי שירותי הרווחה טענו שאלמוני אינו מוכר להם, שלא לדבר על כך שטרם נערך לאלמוני אבחון מסוגלות הורית או אבחון אחר. ויזכר, ששירותי הרווחה ביקשו את הוצאת הקטינה מבית החולים למקום מתאים יותר עבורה כגון אומנת חירום. בנסיבות אלה לא ברור כיצד הגיעה הקטינה מתחילת ההליכים בבימ"ש לנוער למשפחה עם אופק אימוץ, אם כי אין כל ספק כי עו"ס חוק אימוץ היתה מעורבת בתיק זה עוד לפני לידת הקטינה.
- ב. עוד לפני לידת הקטינה, לאור הצהרות פלונית, היתה עו"ס חוק אימוץ מעורבת בעניינה של העוברית/הקטינה. פלונית הופנתה לעו"ס חוק האימוץ כבר ב- ... (צ"א XXXXX). כחודש לאחר לידת הקטינה היא הועברה למשפחת אומנה עם אופק אימוץ. פעולה זו נעשתה להתרשמות בית המשפט ללא "הסכמה מלאה ומדעת" של ההורים למהלך וללא ידוע ביהמ"ש לנוער מראש על המהלך או קבלת הרשאה לכך. בית המשפט העיר בעניין זה במהלך ההליך (ע' 47 ש' 23 עד ע' 48 ש' 15 פרו' מיום 15.10.13).
- ג. העו"ס לחוק האימוץ השתתפה, מיד לאחר לידת הקטינה, בועדת אבחון טיפול מיום ... כמפקחת מטעם השירות למען הילד (ע' 5 ש' 9-10 פרו' מיום 4.7.13; פרו' מועדת תכנון טיפול והערכה שצורף לבקשה):
- "מה ששונה בתיק הזה שעו"ס לחוק האימוץ הייתה מעורבת מההתחלה, עו"ס לוותה את הזוג במשך כ- 3 שנים".
- ד. מנגד התרשמות ביהמ"ש מהראיות היא, כי המועד הראשון בו הודע לבימ"ש לנוער, כי הקטינה הושמה אצל משפחת אומנה עם אופק אימוץ היה ביום 19.2.13 (תנ"ז XXXXX), כשנתיים וחצי לאחר שהדבר כבר בוצע. לא ברור לביהמ"ש מדוע מעורבות עו"ס חוק האימוץ נדרשה מההתחלה. לא נטען ולכן גם לא הוכח שהנסיבות הצדיקו או חייבו את העברת הקטינה מההתחלה לאומנה עם אופק אימוץ. ההתרשמות היא שעולה חשש של ממש, כי הקטינה "סומנה" כמיועדות לאימוץ עוד בטרם היתה תשתית כלשהיא כדי לתמוך בכך. התנהלות זו מטילה צל כבד על כל התנהלות המבקש לאחר מכן, ועולה חשש כי היתה מגמתית ונועדה להביא לתוצאה שהמבקש ביקש להגיע אליה מלכתחילה.
- ה. האמנתי לאלמוני, כי הבין שהאומנה היתה זמנית ולצורך התארגנות. האמנתי לטענת אלמוני, כי אינו יודע להסביר כיצד הגיע למצב שדנים במסירת הקטינה לאימוץ (ע' 23 ש' 23 עד ע' 24 ש' 2 פרו' מיום 15.10.14).

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ז. התנהלות שירותי הרווחה היתה בלתי מידתית ובטרם התבררה התמונה או שמוצו אפשרויות טיפול והשמה חלופיות והדברים מדברים בעד עצמם. שעה שהיה מדובר בהליכים לפי חוק הנוער, אלמוני, פלונית והקטינה היו צריכים להיות במרכז מעייניהם של שירותי הרווחה והרושם שהוא שבמקרה זה התהפכו היוצרות והמשפחה האומנת זכתה למקום זה בשוגג.

ז. משנכנסה הקטינה ל"מסלול" של אימוץ הרי שברמה המשפטית קמה חובה על רשויות הרווחה למלא את הנדרש מהן בסעיף 13(א)(7) לחוק אימוץ ילדים בדבר מתן עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הרווחה. היה על שירותי הרווחה לתת לאלמוני יד עוזרת, נאמנה, תומכת ומחזקת לצורך שיקומו ולטובת הקטינה (סעיף 32 בבקשה). דבר זה לא נעשה וחבל.

44. א. תהייה נוספת בתיק נוגעת להחלטה לשים את הקטינה באומנה עם אופק אימוץ אצל משפחה יהודית דתית. בתיק זה, פלונית יהודיה ואלמוני ערבי פלסטיני. מלכתחילה הסתמנה תמונה לכאורה בדבר העדר מסוגלות הורית של פלונית לטפל בקטינה. בנסיבות אלה היה מצופה שהשמתה של הקטינה תהא אצל משפחה ערבית ישראלית או לפחות משפחה יהודית לא דתית. התנהלות מעין זו היתה מונעת חלק מהקשיים שהתעוררו בתיק זה, ושעוד צפויים להתעורר. התנהלות כזו לא היתה פותחת פתח לטענות שירותי הרווחה בדבר פער בין אורח החיים של הקטינה אצל משפחת האומנה לבין אורח החיים של אלמוני. על התיק הזה נאמר סוף מעשה במחשבה תחילה.

ב. הדברים חמורים בייחוד כאשר אלמוני הציע, מיד לאחר לידת הקטינה ומשהתברר שפלונית לא תוכל לעשות כן, לטפל בקטינה ולגדלה בכוחות עצמו ורשויות הרווחה סברו שאינו מסוגל לכך, ועל כך אין מחלוקת.

אי מתן עזרה כלכלית וטיפולית סבירה כמקובל ברשויות הרווחה

45. א. חובה היה על רשויות הרווחה להציע למבקש עזרה וסיוע, כפי שנעשה במקרים אחרים כדבר שבשגרה, גם אם סברו כבר מהשלב הראשון שיש קושי במסוגלות ההורית של אלמוני. במקרים אחרים נוהגים שירותי הרווחה להציע ואף להבטיח סיוע צמוד ומפצירים בהורה לקבל את ילדו ולו לתקופת ניסיון: ראה למשל, בדנ"א 7015/94. לא נטען, ולא הוכח, כי דבר מכל אלה נעשה כלפי אלמוני. מנגד, אין מחלוקת כי אלמוני הפגין רצון לחזק את הקשר עם הקטינה ולקבל אותה לידי סעיף 72 בתצהיר עו"ס חוק נוער, שצורף לבקשה).

ב. בוועדת תכנון טיפול והערכה מיום ... אמר אלמוני כך (פרו' צורף לבקשה):

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

"הקטינה צריכה שהאמא תבריא והאבא יקבל את הזכויות שלא קיבל, לא היתה לו משפחה והיום רוצה להקים משפחה, אין לו מעמד, XXX, מרגיש שיכול לעזור לעצמו, לא חושב שצריך עזרה, מבקש לגדל את הבת".

ג. סברת אלמוני לאחר לידת הקטינה כי אינו זקוק לעזרה בגידולה, אינה כשלעצמה, עילה להוצאת הקטינה ממנו לאומנה עם אופק אימוץ. גם אם שירותי הרווחה סברו, כי אלמוני אינו רואה את הקשיים נכוחה.

ד. לא נעשה כל ניסיון מטעם שירותי הרווחה לנסות ולשקם את התא המשפחתי ולסיים את ההשמה אצל משפחת האומנה באמצעות מתן ליווי, סיוע ותמיכה לאלמוני ובחינת ההורות באמצעות ניסיון בפועל. ויודגש, כי לאחר הלידה, לאחר שהוכחה אבהות אלמוני, ולאחר שהוסדר מעמדו החוקי בישראל ולאחר שבוצעה בדיקת מסוגלות על ידי המומחה, המליץ על השבת הקטינה אליו, לא ראו שירותי הרווחה לעשות ניסיון, הלכה למעשה, ולבחון את מסוגלותו ההורית של אלמוני בפועל. לכן גם לא הוכח התנאי בסעיף 13(א)(7) לפיו, עם סיוע של שירותי רווחה לא יעלה בידי אלמוני לגדל את הקטינה. הרושם הוא ששירותי הרווחה התקבעו בתוך קונספציה ולא עשו חשיבה מחדש בכל שלב שבו הדבר נדרש.

ה. מגדר מסויים, העדר מעמד חוקי בישראל, והעדר מעגל משפחתי וחברתי תומך, ואף לא סכנת גירוש, לא יכולים לשמש כשלעצמם, ואסור שישמשו, עילה להוצאת קטינים מהורה ביולוגי. טובת הקטינה, בראש ובראשונה היתה לגדול אצל אביה הביולוגי, כל עוד קיימת אצלו מסוגלות הורית מינימלית. לשירותי הרווחה לקח כמעט שנתיים כדי להתקדם בבירור שאלת מסוגלותו המינימלית של אלמוני. מדובר בפרק זמן בלתי סביר.

ו. לא מצאתי שום הצעה לעזרה או סיוע שרשויות הרווחה הציעו לאלמוני כדי שיוכל לקבל אליו את הקטינה לאחר לידתה, זולת הצעה למסור אותה לאומנה. אין בתיק ראיות להצעה ולמתן בפועל של יד עוזרת, נאמנה, תומכת ומחזקת מצד שירותי הרווחה כמצופה.

ז. העדר הצעה למתן עזרה כדי שאלמוני יוכל לגדלה, ואי מתן עזרה בפועל זועקים, בייחוד על רקע העזרה הרבה וההזדמנויות החוזרות שקיבלה פלונית לגבי בנה ..., ועל רקע העזרה שהוצעה וניתנה למשפחת האומנה.

ח. העזרה שהוצעה לאלמוני בתיק דנן היתה הפנייתו, מיד לאחר לידת הקטינה, ל"סיוע המשפטי" (וועדת תכנון טיפול והערכה מיום ... נספח לבקשה). ביום ..., כשנתיים לאחר שאלמוני פנה להסדרת מעמדו בישראל וכשנה וחצי לאחר הולדת הקטינה, נשלח דוח סוציאלי לוועדה המקצועי המייעצת לשר הפנים מטעם הרווחה (סעיף 40 בתצהיר הגב'...). המבקש נתלה בטענות של "בירוקרטיה", ורק לאחר שביהמ"ש דרש זאת שירותי הרווחה פעלו להחשת מתן החלטה בבקשת אלמוני להסדרת מעמדו. בכך היה בבחינת מעט מדי ומאוחר מדי ולא כנדרש מרשות שתפקידה למצות דרכי טיפול בטרם העברת קטינים לאומנה עם אופק אימוץ.

ט. נשמעה ביקורת מצד רשויות הרווחה כנגד אלמוני לגבי מתן מסרים מבלבליים לקטינה (למשל ע' 6 תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.14). לא ראיתי כי אלמוני קיבל הדרכה הורית בנושא משירותי הרווחה לגבי מה לומר או לא לומר לקטינה.

י. גם אם תאמר כי לאלמוני לא היתה זכות לקבל עזרה וסיוע בשים לב לשאלה בדבר מעמדו בישראל, וטענה כזו לא נטענה בפני ובירורה הוא מעבר לגדרו של תיק זה, אין ספק כי הקטינה, תושבת ואזרחית ישראל שאך זה נולדה, היתה זכאית לכך שאלמוני יקבל את כל העזרה והסיוע שיאפשרו לו לפחות ניסיון לגדלה. ישראל חתומה על האמנה בדבר זכויות הילד וזכות יסוד שהמדינות החברות התחייבו לה היא לאפשר לקטינים לגדול אצל הוריהם. התנהלות שירותי הרווחה אינה עולה בקונוה אחד עם התחייבויות מדינת ישראל כחברה באמנה.

דרישה לביצוע בדיקת אבהות

46. א. בנסיבות בהן רשויות הרווחה יזמו הליכים כנגד אלמוני בבימ"ש לנוער בהיותו אבי הקטינה, בנסיבות בהן אלמוני ביקר וטיפל בקטינה כמעט כל יום בעודה בבית החולים ולאחר מכן קיבל ללא שאלה הסדרי קשר עם הקטינה במרכז קשר, התרשמות ביהמ"ש היא שספק אם היה מקום לדרוש מאלמוני בדיקת אבהות.

ב. גם אם ראו שירותי הרווחה צורך בביצוע בדיקת אבהות - ולא ברור לבית המשפט מתבדיק עלה לראשונה הצורך בכך - היה על שירותי הרווחה ליזום את הבדיקה ולדאוג לביצועה המהיר ולא להטיל את הדבר על אלמוני. בדיקת אבהות ניתן לבצע כידוע גם בעובר. בייחוד נכונים הדברים עת מדובר באדם שהוא חלש, חסר השכלה, חסר מעמד בישראל וכו' וכאשר רשויות הרווחה התרשמו, כי הוא מתקשה לעשות זאת (ע' 9 פרו' מיום 2.6.13):

"ת. עם אלמוני גם לפי מה שראיתי ומה ששמעתי מהעו"ס הקודמת התבקש לעשות בדיקת רקמות הרבה לפני. זה לא נעשה. פנה אליי כמה פעמים. הוא עשה אך זה לקח זמן. פנה אליי בבקשה והפניתי אותו לסיוע המשפטי".

ג. טענת המבקש, שאלמוני מתנגד לבדיקת האבהות אינה מתיישבת יפה עם עדותה של, עו"ס חוק נוער, ואף לא עם הטענה כי אלמוני הוא שביקש שיבצעו לו את בדיקת רקמות כבר ביום ..., כאשר הקטינה עוד היתה בבית החולים (ס' 32 בתצהיר שצורף לבקשה).

ד. ההתרשמות היא ששירותי הרווחה יכלו, ואף היו מחוייבים, לסייע לאלמוני לבצע בדיקת רקמות בהליך יזום ומזורז מטעמם והיו דברים מעולם (גם לגבי הקטין ... השירות למען הילד מימן את הבדיקה – ס' 5 תצהיר שצורף לבקשה). לעו"ס יש סמכות חוקית ליזום את הבדיקה, והדבר נעשה בעבר במקרים אחרים כאשר יש אינטרס שהתמונה תתברר במהירות.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ה. התמונה שהצטיירה בהליך זה היתה, כי העיכוב בביצוע בדיקת הרקמות השפיע ואף "חסם" את האפשרות למסור את הקטינה לאלמוני, מנע את הרחבת הסדרי הביקורים, ואף עיכב את ביצוע בדיקת המסוגלות ההורית במועד מוקדם יותר. בנסיבות אלה ברורה חובת שירותי הרווחה ליזום את ביצוע הבדיקה ולבצעה באופן מהיר, בייחוד כאשר אלמוני מבקש זאת. ושוב אין אלא לתהות האם העברת הקטינה לאומנה עם אופק אימוץ מנעה את מה שהיה מתבקש שיעשה.

ו. בתיק דנן אין מחלוקת כי אלמוני פנה לשירותי הרווחה כמה פעמים לקדם את עניין ביצוע בדיקת האבהות והופנה על ידם ללשכה לסייע משפטי (ע' 9 עדות עו"ס חוק נוער). בנסיבות אלה לא תישמע טענת שירותי הרווחה כי רק בגיל ... חודשים הגיש אלמוני בקשה להכרה באבהותו (סעיף 32 בסיכומי המבקש).

ז. משבוצעה בדיקת הרקמות והוכח שאלמוני הוא אבי הקטינה היה התיק אמור לקבל תפנית אך זה לא קרה.

עיכוב ממושך בביצוע בדיקת מסוגלות הורית ובקשה למינוי מומחה נוסף

47. א. רשויות הרווחה הגיעו למסקנה שיש לבצע בדיקת מסוגלות הורית להורים כבר בועדת תכנון טיפול והערכה מיום ... (סעיף 29 לתצהיר שרית אשורי שצורף לבקשה). בית משפט לנוער הורה על ביצוע בדיקת מסוגלות הורית לאלמוני כבר ביום ... (צ"א XXXXX). הבדיקה נקבעה ליום ..., כמעט שנתיים לאחר מכן, וזאת רק לאחר שעלה בידי אלמוני להוכיח לשירותי הרווחה, כי הוא אבי הקטינה באמצעות בפסק דין לאבהות מיום 4.3.12.

ב. לאחר שהתקבלה חוות הדעת של המומחה ביום 28.6.13 ושוב בחוות הדעת הנוספת שיש לאלמוני מסוגלות הורית ושיש להחזיר את הקטינה אליו בהדרגה, לא פעלו שירותי הרווחה כמתבקש ולא משכו את הבקשה. הרושם הוא משעלטה הקטינה על "מסלול" של אימוץ אצל משפחת אומנה עם אופק אימוץ לא מצאו שירותי הרווחה דרך חזרה.

ג. אילו השירות למען הילד היה מוכן לקבל ולקיים את המלצות המומחה מיום 28.6.13 ומיום 30.9.13 בדבר תהליך העברת הקטינה לידי אלמוני, יש סיכוי שהעניינים היו מסתדרים למישרין מזמן, ובסופו של דבר גם אלמוני וגם הקטינה היו נשכרים לאורך ימיהם ושנותיהם.

ביצוע אבחון פסיכיאטרית לקטינה ללא נטילת רשות מביהמ"ש

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

48. כעולה מתסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.14, שירותי הרווחה יזמו וערכו לקטינה בדיקה פסיכיאטרית אצל ד"ר בדיקת הקטינה נעשתה ללא נטילת רשות מטעם ביהמ"ש, ללא קבלת עמדת פלונית, ולאחר שכבר מונה מומחה בתיק מטעם ביהמ"ש אשר קבע שיש לאפשר את החזרתה לאלמוני. ההתרשמות היא שתוצאות הבדיקה "הוחזקו" משך 8 חודשים בידי רשויות הרווחה בטרם הוצגו לביהמ"ש.

שינוי שמה של הקטינה

49. במהלך ההליך שבפני התברר, כי שמה של הקטינה שונה. נסיבות השינוי לא ברורות. גם לא ברור מי אחראי לשינוי שמה מ... ל... ומתי השינוי בוצע והאם היה על דעתם של ההורים (ע' 76 ש' 13-15 פרו' מיום 15.10.13).

הצגה מגמתית של העובדות

50. א. כאמור לעיל, עולה חשש של ממש, כי הקטינה "סומנה" כמיועדת לאימוץ. התנהלות זו מטילה צד כבד על כל התנהלות המבקש לאחר שהתרשמתי כי חשש זה התממש בתיק שלפני ולהלן מספר דוגמאות לא ממצות.
- ב. העובדות בתיק הוצגו על ידי המבקש באופן מגמתי כנגד אלמוני. חלק מטענות המבקש לגבי אלמוני היו מוקצנות מאוד ולא התיישבו עם ההתרשמות של המומחה וביהמ"ש. כך למשל, הגם שאלמוני נישא לבת זוגו על פי רוב שירותי הרווחה הציגו אותה כבת זוג ולא כאשתו של אלמוני (ראה מס' 88 ו אילך בסיכומי המבקש); הועלתה טענה חסרת בסיס, כי אלמוני מתנגד לביצוע בדיקת הרקמות (ס' 31 בסיכומי המבקש) שעה שאלמוני הוא שביקש את ביצוע הבדיקה מיד לאחר לידת הקטינה וכמפורט לעיל; העו"ס הציגה את דירת המגורים של אלמוני ובת זוגו ככזו שאינה מתאימה לגידול ילדים. המומחה התרשם ש"המגורים שלו בהחלט מתאימים לגידולם של ילדים" (ע' 9 חוות דעת מיום 15.12.14); העו"ס טענה להעדר יכולת ליצור קשר עם אלמוני או תקשורת ישירה ובהירה – התרשמותה עומדת בסתירה לאמור בחוות הדעת של המומחה לגבי אלמוני והיכולת לתקשר איתו. גם ביהמ"ש התרשם מכך שניתן לתקשר עם אלמוני ברמה סבירה ואף מעבר לכך, הגם שעברית אינה שפת אימו.

ג. התרשמות בית המשפט היא מהצגה מגמתית של ההסלמה בעוצמת ההתנגדות של הקטינה לביקורים השבועיים עם אלמוני (תסקיר מעדכן שהוגש ביום 17.11.13). מידע זה הוצג ביום 21.10.14 ושוב ביום 17.11.14 כ"שינויים והתפתחויות" ו"עדכון". התרשמות ביהמ"ש בדיעבד היא, כי לא רק שרשויות הרווחה אבחנו את הקטינה אצל פסיכיאטרית מטעמם ללא

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

רשות וסמכות כבר ביום 17.2.14, אלא שהם החזיקו במידע ובחרו במועד הנוח להם להצגתו בפני בית המשפט. תוצאות האבחון הוצגו לבית המשפט 8 חודשים לאחר שהאבחון בוצע. יש לתהות על כך. היה מצופה כי אם מצב הקטינה היה כה חמור כפי טענת שירותי הרווחה הדבר היה מובא לידיעת בית המשפט וההורים מבעוד מועד במקום לבקש הליך של גישור (האבחון נושא תאריך 12.3.14 והגישור נתבקש על ידי המבקש ביום 2.4.14 והבקשה להפחתת הביקורים הוגשה ביום 21.10.14). אין לשלול גם, כי הצגת התוצאות במועד מוקדם יותר היתה מביאה, אולי, להעברת הקטינה לאלמוני לאור ההמלצה החוזרת של המומחה שכך יש לעשות.

ד. טענה חוזרת של שירותי הרווחה היתה, כי אלמוני לא הבין את מצבה של פלונית והתעלם מהתנהגותה הפסיכוטית (למשל, ע' 5 תסקיר משלים שהוגש ביום 17.11.14). אני מקבל עמדה זו. התרשמתי כי אלמוני היה מודע היטב לכך שמצבה של פלונית קודם ללידה לא היה טוב. התברר כי שירותי הרווחה היו בתמונה עוד קודם ללידה ולא ברורה הטרניה נגד אלמוני. אם אלמוני לא הבין את מצבה אולי גם שירותי הרווחה לא הבינו את מצב פלונית לאשורו (ע' 45 ש' 21-24 עד ע' 46 ש' 1-8). לא יכולה להיות לשירותי הרווחה טענה כלפי אלמוני בנושא זה באשר לתקופה שלפני הלידה שעה שהיו, לדבריהם, בקשר אינטנסיבי עם פלונית. באשר למצבה של פלונית לאחר הלידה, גם כאן לא ברורה הטענה. אלמוני אמר בועדת תכנון טיפול והערכה מיום "הבת צריכה שפלונית תבריא" ודבר זה מלמד לדעת בית המשפט על הבנה. ייתכן שאלמוני לא היה ער לכל הדקויות במצבה של פלונית, מינוחים רפואיים, כמו גם הצורך באשפוז. לא נטען או הוכח כי הדברים הוסברו לאלמוני, בפרט בנסיבות בהן מדובר באדם פשוט וחסר השכלה. מכל מקום המומחה סבר שאלמוני מודע לקשיים ולמגבלות של פלונית, אם כי ההתייחסות שלו אליה היא יותר ממקום של חמלה מאשר כעס (ע' 4 חוות הדעת מיום 28.6.13).

ה. נטען, כי בשיחה עם עו"ס חוק נוער בחודש 11/10 אמר אלמוני "אם רוצים להחזיר לי את הבת תחזירו, לא רוצים להחזיר אל תחזירו, תעשו מה שאתם רוצים". מדברים אלה נשמע היטב שאלמוני רצה את הקטינה ונשמע גם יאוש. נשמע שאלמוני הבין, כי הדבר תלוי ברצון שירותי הרווחה ואין לשכוח כי מדובר במי שבאותו עת לא היה מוכח כי הוא האב ומעמדו החוקי לא היה מוסדר, והיה עליו לנקוט משנה זהירות בהתנהלותו מול שירותי הרווחה. כל פרשנות אחרת של הדברים היא הוצאתם מהקונטקסט.

ו. נער הייתי וגם זקנתי ולא זכור לבית משפט זה שטיפל במקרה כזה שבו ההתרשמות היא, למרבה הצער, של שימוש לרעה בכח שלטוני ופגיעה בזכויות יסוד הן של אלמוני והן של הקטינה. הרושם של ביהמ"ש מההתנהלות הכוללת של שירותי הרווחה בתיק דנן אינו פשוט.

ז. הרושם של בית המשפט הוא, כי אלמוני לא יכול היה לצפות לקבל לידי את הקטינה מבלי שהניח תחילה את דעתם של רשויות הרווחה באשר להורות באמצעות בדיקת אבהות, באשר למעמדו החוקי ובאשר למסוגלותו ההורית. כשעסקין בקטינה, שלגורם הזמן משמעות רבה מבחינתה, מצופה ששירותי הרווחה יובילו את המהלכים במקביל ולא "בטור".

ח. אין לבית המשפט ספק, כי לשירותי הרווחה יש חלק נכבד ביצירת המצב הנוכחי על מורכבותו באמצעות מחדלים ומעשים שנעשו, ומצופה ונדרש כי שירותי הרווחה יערכו בדק בית מקיף ויפיקו לקחים ממקרה זה למקרים הבאים.

51. א. לאור ההערות לעיל, לא היה כל מקום בסיכומי המבקש לטעון כי לקח לאלמוני זמן ארוך מדי לשקם את חייו (ע' 35 פסקה 6):

"אלמוני ניסה לשקם את חייו באמצעות הפסקת הקשר עם פלונית ובניית קשר עם בת זוגו הנוכחית, עם זאת ניסיון שיקום זה ארך זמן רב מדי, וחל במועד מאוחר מדי עבור הקטינה".

ב. טענה זו מקוממת, טוב היה לו לא היתה מועלית כלל. טענה זו היא אשר לא הותרה ברירה בידי בית המשפט אלא לפרט את המעשים והמחדלים כמפורט לעיל.

ג. אין מניעה בהערכה מקצועית ביחס לכך שהקטינה צריכה להיות מושמות אצל משפחת אומנה עם אופק אימוץ, אלא שיש פסול בתרגום מעשי של הערכה זו לקביעת עובדות בשטח מבלי ליידע את בית המשפט או את ההורים מבעוד מועד.

ד. אפשר לסכם ולומר שמלכתחילה סיכוי אלמוני אצל שירותי הרווחה לא היו מזהירים. למרבה הצער, במקרה דנן, באו שירותי הרווחה לכלל מסקנה כי גורל אחד ויחיד יהא – שהיא תימסר לאימוץ – והיה בהתנהלותם כדי לתרום משלהם להתרחשויות ולנסיבות עליהן מושתת הבקשה ושבאו בפני בית משפט זה, כמעט עד כדי כבילת ידי בית המשפט והצבתו בפני עובדה מוגמרת.

ה. ניתן לצפות בטווח המידי כאב עצום לאלמוני מכך שלא יזכה לגדל את הקטינה, ובטווח הארוך כאב וקושי ממשיים גם לקטינה לכשתבגר ותעמוד על דעתה ותגלה את שאירע בתיק דנן ועל מאבקו הנאצל והתקיף של אלמוני לקבל משמורת עליה.

ו. בע"מ 6509/04 ההורים הביולוגיים נ' פלונית ופלוני המיועדים לאימוץ הקטין פ"ד נט (1) 596 נאמר כך:

"העיקרון שלפיו קטין יימסר למשפחה למטרת אימוץ רק בתום הדיון המשפטי, הנוגע לזיקה עם הוריו הביולוגיים, מבטיח הגנה מרבית לזכויות הטבעיות של ההורים כלפי ילדם. כן מופחת בדרך זו החשש מפני מאבקים טעונים בין ההורים הביולוגיים לבין המאמצים, המסתיימים בטרגדיות אנושיות".

- ז. טוב יעשו שירותי הרווחה אם יפיקו את הלקחים הנדרשים, והם נדרשים, מהתיק דנן.
- ח. כמו כן, בית המשפט סבור, כי שירותי הרווחה צריכים להסדיר, לכל הפחות של העניינים הבאים:
- (1) פרק הזמן ממועד הגשת בקשה שבו שירותי הרווחה יבצעו בדיקת מסוגלות הורית בתיקי נוער ובתיקי אימוץ, כאשר רק במקרים חריגים ויוצאי דופן ובהחלטה שיפוטית מפורשת ובנימוקים מיוחדים ניתן יהיה לדחות את הביצוע.
- (2) הנחיות ברורות לגבי העזרה והסיוע שחובת שירותי המדינה להציע במקרים אלה ואת המועדים שבו יש להציעם, וכן קביעת הצעת העזרה ומתן העזרה כתנאי להגשת בקשות לבית המשפט.

לסיכום כלל האמור לעיל

52. א. מדובר בתיק חריג ויוצא דופן בהיבטים רבים.
- ב. הבקשה להכריז על הקטינה כבת אימוץ נדחית. הרף הגבוה שמציב המחוקק להכרזה על קטין כבר אימוץ אינו מאפשר, במקרה זה, קביעה כי הוכחה קיומה של עילת אימוץ כלפי אלמוני.
- ג. בפני שתי משפחות, אב ביולוגי ואשתו ומשפחת האומנה. שתיהן משפחות טובות, רוצות ויכולות לגדל את הקטינה.
- ד. אני עושה שימוש בשיקול דעתי ומורה על ביצוע החלופה לפיה, הקטינה תמשיך להתגורר אצל משפחת האומנה במסגרת אומנה ארוכת טווח תוך שמירת הקשר עם אלמוני.
- ה. משפחת האומנה תקבל אפטרופסות על הקטינה בנוסף לאפטרופסות של אלמוני.
- (1) בנושאי היום יום תקבע משפחת האומנה לגבי הקטינה.
- (2) בנושאים חריגים ומהותיים בתחום החינוך והבריאות תהיה התייעצות עם אלמוני (השמה בחינוך מיוחד, ביצוע פעולות ניתוחיות וכו').
- (3) חובה על משפחת האומנה לעדכן את אלמוני מדי פעם בדברים חשובים שקורים בחינוך הקטינה בבריאותה וכו'.
- (4) בנושאים רפואיים דחופים העדכון יהיה מיידי.

- ו. הסדרי הקשר בין אלמוני לקטינה ימשיכו בתדירות בה הם מתקיימים כיום. אין מניעה שמשך זמן הביקור יוארך ושהביקורים יתקיימו בבית אלמוני ובת זוגו. עם זאת, לא יתקיימו ביקורים בסופי שבוע.
- ז. הדרכת הורים תינתן על ידי שירותי הרווחה הן לאלמוני ובת זוגו והן להורים האומנים, וככל הנדרש ההדרכה תהיה משותפת.
- ח. יש איסור על קשר בין הקטינה לפלונית.
- ט. הגורם הטיפולי אשר יוסמך לווסת את הביקורים לפי הצורך יהיה המומחה, וזאת עד הגיע הקטינה לגיל 18. המימון יהיה על שירותי הרווחה.
- י. אם לא תתקבל חלופה זו על ידי משפחה האמונה, דבר שלא מצופה שיקרה, כי אז הקטינה תוחזר לאלמוני בתהליך הדרגתי, שימשך שנה לפחות, תוך שיתוף פעולה מלא מצד המשפחה האומנת וליווי על ידי המומחה וגורמים טיפוליים משירותי הרווחה ומטעמם.
- יא. בית המשפט מבקש להודות לעו"ד עמיקם הדר ולעו"ד משה בן שימול, על הייצוג של פלונית ואלמוני בתיק, שהיה בו כדי לסייע לעבודת בית המשפט.
- יב. העתק מפסק דין זה יועבר לצדדים ולמומחה.
- יג. העתק פסק דין זה יומצא לעו"ס ארצית ומחוזית לחוק האימוץ, לעו"ס ארצית ומחוזית לחוק נוער, על מנת שינחו את הגורמים המטפלים למען לא ישנו מקרים כאלה בעתיד.
- יד. העו"ס לחוק האימוץ תביא לידיעת משפחת האומנה את הסעיפים הנוגעים אליהם בפסק הדין.
- טו. פסק הדין מותר לפרסום ללא פרטי הצדדים ובהתאם לנוסח זה בלבד.

פסק דין ניתן היום, י"ז אייר תשע"ה, 6 מאי 2015, בהעדר הצדדים.

דניאל טפרברג, שופט

פסק הדין מפורסם לאחר שינויי עריכה והגהה

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין